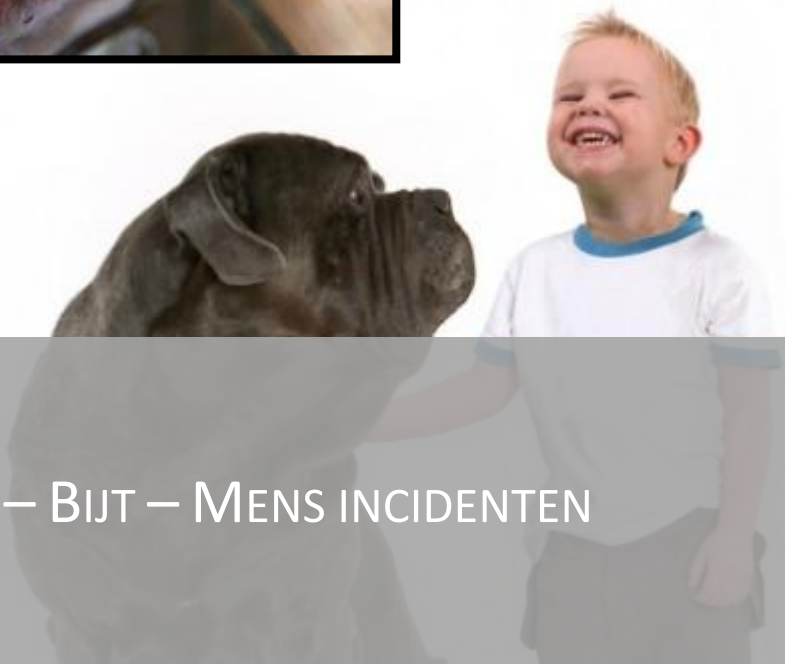

06- 05-2014

CAH
VILENTUM,
UNIVERSITY
OF APPLIED
SCIENCES

HOND – BIJT – MENS INCIDENTEN

Student:Nicol Kemp, Afstudeerdocent:Irma Ennik

Hond – bijt – mens incidenten

Gegevens studente:

Nicol Kemp

Studente aan CAH Vilentum, University of Applied Sciences

1ste Assessor: I. Ennik

2de Assessor: S.Haven - Pross

Contactgegevens school:

CAH Vilentum

De Drieslag 4

8251 JZ Dronten

088-0206000

info@cahvilentum.nl

Voorwoord

Dit rapport 'Hond- bijt- mens incidenten' is geschreven in het kader van de HBO opleiding, Dier en Gezondheidszorg vanuit de Christelijke Agrarische Hogeschool te Dronten.

Ik ben aan dit onderwerp gekomen doordat ik op het Departement Dier in Wetenschap en Maatschappij mijn onderzoekstage en mijn afstudeerstage had gedaan. Hierdoor heb ik in 15 weken een aardig netwerk opgebouwd met het personeel. Ik had al een aantal mensen benaderd voor een onderwerp voor mijn literatuurscriptie maar dit leiden niet tot een bruikbaar onderwerp met voldoende literatuur.

Ik ben verder gaan zoeken en door mijn interesse in hondengedrag en de verschillende facetten die ik tegen kom op de hondenschool, waaronder gedragsproblemen van de hond, ben ik terecht gekomen bij Dr. M.B.H. Schilder.

Dr. M.B.H. Schilder geeft les aan diergeneeskunde studenten en is medewerker van de Gedragskliniek voor Dieren en behandelt daar gedragsproblemen. Ook beoordeelt Schilder agressieve honden voor het Openbaar Ministerie en voor gemeentebesturen. Het onderwerp voor mijn scriptie is daarom zeer gepast.

Dit rapport is bestemd voor de Universiteit Utrecht en de Christelijke Agrarische Hogeschool te Dronten.

Ten slotte vermeld ik dat dit rapport mede tot stand is gekomen dankzij suggesties van I. Ennik en S. Haven – Pross. In het bijzonder wil ik Dr. M.B.H. Schilder bedanken voor zijn gedetailleerde commentaar en Mevrouw Gaus voor de informatie over het Stay Home Protocol.

Utrecht, Mei 2014

Inhoudsopgave

Hoofdstuk:

Bladzijde nummer:

Samenvatting	
Nederlands	6
Engels	7
 1 Aanleiding	
1.1 Inleiding	8
1.2 Probleemstelling	10
1.3 Doelstelling	10
1.4 Hoofdvraag	10
1.4.1 Deelvragen	10
1.4.2 Hypothese	10
 2 Materiaal en Methode	
2.1 Materiaal	11
2.2 Methode	11
2.3 Afbakening	11
2.4 Dataverzameling	12
 Wetten en Maatregelen in de verschillende landen en hun effecten.	
 3 Nederland	
3.1 Regeling Agressieve Dieren	13
3.1.1 Strafrechtelijk traject	15
3.1.2 Bestuursrechtelijk traject	15
3.2 Hondenbeleid per gemeente ter attentie van de gevaarlijke hond	16
3.3 Resultaten Nederland	17
3.4 Maatschappelijke Aanvaardbare Gedragstest en het Risico- Assessment	
3.4.1 Maatschappelijke Aanvaardbare Gedragstest	18
3.4.2 Het Risico- Assessment	20
3.4.3 Stay Home Protocol	21
3.5 Preventieve maatregelen Nederland	
3.5.1 'Nota Sociale Honden Bijten Niet'	23
3.5.2 De Koningin Sophia Vereeniging	23
3.5.3 Het Landelijk Informatie Centrum Gezelschapsdieren (LICG)	24
 4 Australië	
4.1 Resultaten Australië	26
4.2 Preventieve maatregelen en samenvatting Australië	27
 5 Winnipeg, Canada	
5.1 Resultaten Winnipeg	28
5.2 Preventieve maatregelen	30
 6 Alaska, Verenigde Staten	
6.1 Reglement (wetgeving) Alaska	33
6.2 Resultaten Alaska	34
6.3 Preventieve maatregelen	35

7 Discussie	38
8 Conclusie	45
8.1 Aanbevelingen	46
Bronnenlijst	48
Bijlagen	
I Omschrijving Pitbull terriër	52
II Artikel 73, 74, 107, en 172 lid 2	54
III Cijfers, Centraal Bureau voor de Statistiek	55
IV Algemene Plaatselijke Verordening per gemeente	56
V Maatschappelijk Aanvaardbaar Gedragtest (MAG- test)	58
VI Voorspelbaarheid MAG- test	61
VII Interview Helly Gaus	62
VIII Hond- bijt- mens incidenten in Australië	67
IX Tabellen Canada, Winnipeg. Populatie mensen in gevaar	69
X Artikel over dodelijke slachtoffers hond- bijt- mens incidenten	70
XI Overzichtstabel hondenrassen Canada	72
XII Sterfgevallen in de Verenigde Staten per 10 miljoen inwoners	73
XIII Hondenbeet preventie Verenigde Staten	74
XIV Hond- bijt- mens incidenten per land	78
XV Companion Animals Act 1998	79
XVI Percentage Nederlandse hond- bijt- mens slachtoffers en hun mening over preventie maatregelen.	81

Samenvatting

In dit rapport wordt er een vergelijking gemaakt tussen de resultaten van eerder gedane onderzoeken. Door literatuurstudies is er onderzocht welke maatregelen/wetten een terugdringend effect hebben op hond- bijt- mens incidenten. Met als doel om voor Nederland een advies uit te brengen van de type maatregelen (of combinaties van de maatregelen) die de bijtincidenten voorkomen dan wel verminderen. Tevens kan hierdoor de veiligheid van de maatschappij gewaarborgd worden.

Om het doel te kunnen bereiken is er een hoofdvraag geformuleerd namelijk:
Welke getroffen maatregelen en wetten in Nederland, Australië, Winnipeg (Canada) en Alaska (Verenigde Staten), dragen bij aan het verminderen van het aantal hond-bijt-mens incidenten en welke maatregelen worden aangeraden om in Nederland te gebruiken?

Deze informatie wordt vergaard door literatuuronderzoek, het benaderen van experts in deze sector en het verwerken van de feedback van de assessoren van CAH Vilentum.

Uit de resultaten die zijn gevonden in de literatuurstudies is gebleken dat rasspecifieke wetgevingen (verbod op het type Pitbull terriër) geen positief effect hebben op het terugdringen van hond- bijt- mens incidenten. Daarentegen hebben strengere controles van de niet rasspecifieke wetgeving wel effect op het terugdringen van de hond- bijt- mens incidenten. Niet rasspecifieke wetgevingen zijn provincie brede inspanningen door middel van educatie over de hondentaal voor kinderen en hondeneigenaren, door het steriliseren en castreren van de honden en ook preventieve maatregelen. De preventieve maatregelen zijn per gekozen land samengevoegd om voor Nederland advies uit te brengen. Hieronder de aangeraden preventieve handelingen voor Nederland:

- ✓ Een preventie programma voor hond- bijt- mens incidenten waarbij de belangrijkste punten zijn:
 - Actieve betrokkenheid van de gemeenschap;
 - Het identificeren van hond- bijt- mens incidenten;
 - Samenstellen van een lokale coalitie tussen betrokken organisaties, gemeentes en de bevolking.
- ✓ Voorlichting, over de lichaamstaal en opvoeding van de hond, voor volwassenen met en zonder hond, kinderen vanaf groep 1 t/m 4 en leraren;
- ✓ Een gevalideerde gedragstest voor honden die een gevaar zijn voor de samenleving.

Om verder onderzoek te doen omtrent hond- bijt- mens incidenten zouden de volgende punten overwogen kunnen worden:

- Andere landen te onderzoeken waarvan literatuur bekend is, zoals Oostenrijk, Frankrijk en Duitsland;
- Bijtincidenten zouden gemeld moeten worden voor een duidelijke registratie;
- Kinderen en volwassenen moeten preventieve voorlichting krijgen;
- Raserkenning voor elk ras, hierdoor krijgen alle rassen hun eigen identificatie;
- Strengere aanpak voor de eigenaren met een gevaarlijke hond;
- Bij de opvang van gevaarlijke honden een gedragsdeskundige raadplegen die zich vooral richt op honden met ernstige gedragsproblemen (door de kennel);
- DNA- controle van afstamming van alle rashonden en ouderdieren.

Als deze aanbevelingen in de praktijk worden gebracht, zouden de hond- bijt- mens incidenten aanzienlijk dalen.

Summary

In this report, a comparison is made between results derived from previously made studies by other researchers. With the aim to deliver an advice of measures (or combinations of measures) for the Netherlands that reduce or prevent bite incidents and to ensure the safety of society. To determine which measures / laws have a reducing effect on dog bite- human incidents, a literature study was used.

To achieve this goal, a main question was formulated:

Which applied measures and laws in the Netherlands, Australia, Winnipeg (Canada) and Alaska (United States), contribute to reducing the number of dog bite- human incidents and which measures are recommended for the Netherlands?

The information was gathered from literature, approaching experts in the sector and processing feedback from the assessors of CAH Vilentum.

Based on the results found in the literature studies, breed-specific legislation, like banning the Pitbull terrier type, has no positive effect on the reducing of dog bite- human incidents. On the other hand, stringent controls of non breed-specific legislation does have an impact on the reduction of the dog-bite human incidents. Non breed specific laws are state- wide efforts by educating children and dog owners about dog language, neutering of dogs and also preventive measures. The preventive measures, chosen per country, are combined to bring an advice for the Netherlands. The following recommendations are given for the Netherlands:

- ✓ A prevention program for dog bite incidents on humans in which the main points are:
 - Active involvement of the community;
 - The identification of dog bite- human incidents;
 - Assembling a local coalition between organizations, communities and populations.
- ✓ Education, on the body language and raising of the dog, for adults with and without a dog, children from grade 1 to 4 and teachers;
- ✓ A validated behavioral test for dogs which are a danger to society.

For further research on dog bite- human incidents, the following should be considered:

- Investigate other countries of which literature is available, such as Austria, France and Germany.
- Bite incidents should be mentioned for a clear registration.
- Children and adults should receive preventive education.
- Recognition of each dog breed, thereby giving all breeds their own identification
- Stricter approach for the owners of a dangerous dog
- Approach a behavior expert while the dogs are held in the kennel
- DNA control from the lineage of all purebred dogs and broodstock.

If these recommendations are put into practice the dog bite- human incidents would drop significantly.

1. Aanleiding

De aanleiding van dit onderzoek is dat hondenbeten een slecht begrepen en complex probleem voor de volksgezondheid zijn (van As et al., 2009). Vandaar dat de commissie van Wijzen de Animal Sciences Group van Wageningen gevraagd heeft onderzoek te doen naar het aantal bijtincidenten in Nederland. In dit rapport wordt er onderzoek gedaan naar de hond- bijt- mens incidenten. Verder komt in dit verslag aan de orde welke maatregelen Nederland en enkele andere landen nemen om deze incidenten te voorkomen dan wel te verminderen. Ook wordt onderzocht welke wetten er in deze landen gehanteerd worden en of de wetten effect hebben. Tot slot komen rasspecifieke eigenschappen van honden die een risico vormen aan de orde. Zo is er in enkele landen een lijst samengesteld met daarop honden die niet gehouden mogen worden vanwege hun risicovolle gedragskenmerken.

1.1 Inleiding

Het bovengenoemd onderzoek naar het aantal bijtincidenten in Nederland is uitgevoerd door TNS NIPO. (2008) Uit dit onderzoek is gebleken dat er in Nederland jaarlijks ongeveer 150.000 mensen door een hond worden gebeten. Hond- bijt- mens incidenten komen vaak voor, zie de resultaten hieronder, hierbij worden kinderen vaak in het gezicht gebeten. (van As et al., 2009).

Hond- bijt- mens incidenten zijn een wereldwijd probleem, dit blijkt uit verschillende onderzoeken. Enkele resultaten:

- In Zuid- Afrika zijn er van de 125.677 pediatrische patiënten 1871 behandeld voor hondenbeten. Daarvan hadden 596 kinderen verwondingen aan het hoofd, gezicht of nek. (van As et al., 2009)
- Uit onderzoek van Langley (2009) is gebleken dat er in één jaar 6000 tot 13000 mensen in het ziekenhuis belanden door hond aanvallen in de Verenigde Staten. 19 doden werden geregistreerd waarbij mannen en kinderen jonger dan 10 jaar, het hoogste percentage doden omvat.
- Tevens is er onderzoek gedaan in België door van Kahn in 2004. Er werden 8000 families ondervraagd, 1164 families hadden een kind dat jonger was dan 15 jaar en het bleek dat 26 kinderen gebeten waren door een hond.
- Van de 203 kinderen in Philadelphia die ingeschreven waren bij het onderzoek naar 'gedragskenmerken bij de hond die gevolg hebben tot een hondenbeet en kunnen bij kinderen een trauma veroorzaken wanneer deze al een keer zijn gebeten' (Reisner et al., 2011) waren 51% jonger dan zeven jaar en was 55% man. 72% van de kinderen was bekend met de bijtende hond.
- Binnen een jaar zijn er in de Verenigde Staten ten minste 27 mensen overleden aan hond- bijt- mens incidenten (Sacks., 2000).
- Er wordt geschat dat elk jaar meer dan 100.000 Australiërs aangevallen worden door honden, met verwondingen van verschillende mate van ernst. (Smith et al., 1998) De afdeling spoedeisende hulp van de openbare ziekenhuizen behandelen naar schatting 12.000 tot 14.000 mensen voor hond- bijt- mens verwondingen. Bijna 1400 van hen hebben verwondingen die ernstig genoeg zijn voor ziekenhuisopname. (Bennett et al., 2001)
- Tevens lijken sterfgevallen als gevolg van hond aanvallen toe te nemen wanneer de bevolkingsdichtheid van mensen en honden toeneemt (Langley., 2009)

Mede doordat uit vele onderzoeken gebleken is dat bijtincidenten ernstige gevolgen kunnen hebben, heeft de stad Winnipeg als eerste van diverse rechtsgebieden in Manitoba, Canada, de Breed Specific Legislation (BSL) geïntroduceerd. (Raghaven et al., 2012) Deze wet beperkt of verbiedt het houden van bepaalde hondenrassen, meestal de Pitbull terriër. (Hussian., 2006) Sommige staten in Noord Amerika (voornamelijk Alaska dat de hoogste sterftcijfers van hond aanvallen heeft, Langley., 2009.), Australië en Canada willen het aantal bijtincidenten graag terugdringen door middel van

Breed Specific Legislation. De BSL is gebaseerd op een reeks verordeningen, waaronder verbanningsmaatregelen, toegepast op de zogenaamde 'verboden gevaarlijke rassen'. (Rosado et al., 2007) Dit verschilt echter per provincie/staat.

In 1991 werd de Britse 'Dangerous Dogs Act' (DDA) overhaastig doorgevoerd vanwege een golf van hond aanvallen. Hieronder de vier 'verboden gevaarlijke rassen':

- de Pitbull Terrier
- de Japanse Tosa
- de Dogo Argentino
- de Fila Brasileiro

Het is in specifieke gevallen mogelijk om de 'verboden gevaarlijke rassen' in het bezit te hebben, dit mag wanneer een rechter hiervoor toestemming heeft gegeven door deze aan de index van vrijgestelde honden toe te voegen. Hiervoor dient de eigenaar wel aan een aantal eisen te voldoen, zoals de hond muilkorven of de hond altijd aangelijnd uitlaten. (Ares et al., 2013)

Er zijn niet alleen maar 'verboden gevaarlijke rassen' maar ook gevaarlijke honden rassen ("Dangerous breeds"). In dit rapport wordt de aandacht vooral op deze honden gericht omdat deze in het merendeel betrokken zijn geweest bij bijtincidenten bij mensen (Rosado et.al., 2007, Blackshaw., 1991, Watson., 2003). Uit deze literatuurstudies is een selectie gemaakt, die niet op rangorde is opgesteld. De gevaarlijke honden rassen ("Dangerous breeds") bestaan onder andere uit:

1. Pitbull terriër
2. Staffordshire bull terriër
3. American Staffordshire bull terriër
4. Rottweiler
5. Duitse Herder
6. Kruisingen
7. Border collie
8. Cattle dog

In Nederland worden er andere maatregelen gehanteerd dan de BSL, hier ligt de verantwoordelijkheid bij bijtincidenten in handen van de hondeneigenaren. En de afhandeling van bijtincidenten ligt in handen van de gemeentes. Bij ernstige incidenten kan men zich wenden tot het strafrecht. (Rapport van de Commissie van Wijzen ingesteld door de minister van LNV., 2008) Daarnaast heeft Nederland sinds 2001 een MAG- test (Maatschappelijk Aanvaardbaar Gedrag). In deze test wordt er geselecteerd op overmatige angst en agressie bij fokdieren en gezelschapsdieren. De Raad van Beheer wil deze test gebruiken om te voorspellen of bepaalde honden zullen bijten, wat de mogelijkheid biedt om honden die bij deze test als agressief worden aangemerkt, uit te sluiten van de fokkerij. Planta et al., 2007 zegt dat de MAG-test kan worden beschouwd als een diagnostische test voor de afwijking 'agressief bijten'. Daarentegen heeft Borg A.M.J van der et al, (2010) onderzoek gedaan naar de sensitiviteit van de test met als resultaat een sensitiviteit van 33% van de 427 stamboomloze Rottweilers.

De onderzoekers Cornelissen en Hopster (2009) hebben diverse kenmerken van hondenbeten geanalyseerd over een periode van twee jaar. Tevens zijn politierapporten bestudeerd om de omstandigheden, oorzaken, blessures, en hondenrassen te bepalen die betrokken zijn bij ernstige hond bijt incidenten. Bovendien hebben Cornelissen en Hopster rasspecifieke maatregelen in andere landen in kaart gebracht. Nadruk ligt op de Europese Unie en de Verenigde Staten. Er is vastgesteld of een land wetten heeft om agressiviteit van honden tegen te gaan of om schade door honden te beperken, die gericht zijn op bepaalde hondenrastypen. Wanneer een land geen rasspecifieke maatregelen heeft, is nagegaan of men hier een motivering voor heeft en hoe agressiviteit van honden in de wet aan de orde komt.

1.2 Probleemstelling

Dit rapport is gebaseerd op het onderzoek van Cornelissen en Hopster, in dit rapport ligt de nadruk niet alleen op Nederland en de Verenigde Staten maar ook op Canada en Australië. De reden voor deze gekozen landen/staten is omdat Australië de meeste hondeneigenaren heeft (Seksel et al, 2010) en de staat Winnipeg (Canada) introduceerde als eerst een ras specifieke maatregel tegen het type Pitbull honden (Raghavan et al, 2012). Alaska (Verenigde Staten) heeft de hoogste hond- bijt- mens sterftcijfers (McLaughlin et al., 2007) en Nederland probeert de hond- bijt- mens incidenten aan te pakken door trajecten die worden gehandhaafd door de gemeentes. In onder andere onderzoeken van Hussian., 2006, Rosado et.al., 2007, Blackshaw., 1991, Watson., 2003 zijn de resultaten van de rasspecifieke maatregelen beschreven. Hierdoor kunnen de gegevens verzameld worden per gekozen land. Er wordt onderzoek gedaan naar de verschillen van de voorgaande en huidige maatregelen/ wetten waardoor de beoogde resultaten kunnen worden samengevat en vervolgens er een overzicht kan worden gemaakt. Er is nog geen overzicht of lijst met de effectgerichte maatregelen, die de hond- bijt- mens incidenten kunnen verminderen of kunnen voorkomen. Tevens zijn andere landen dan de Europese Unie en de Verenigde Staten nog niet eerder in een dergelijk onderzoek betrokken geweest.

1.3 Doelstelling

In dit rapport is er een vergelijking gemaakt tussen de resultaten van eerder gedane onderzoeken. Door literatuurstudies wordt er onderzocht welke maatregelen/wetten een terugdringend effect hebben op hond- bijt- mens incidenten. Met als doel om voor Nederland een advies uit te brengen van de type maatregelen (of combinaties van de maatregelen) die de bijtincidenten voorkomen dan wel verminderen.

1.4 Hoofdvraag

Welke getroffen maatregelen en wetten in Nederland, Australië, Winnipeg (Canada) en Alaska (Verenigde Staten), dragen bij aan het verminderen van het aantal hond-bijt-mens incidenten en welke maatregelen worden aangeraden om in Nederland te gebruiken?

1.4.1 Deelvragen

1. Welke rasgerichte maatregelen werken bij aan het terugdringen van bijtincidenten?
2. Welke voorlichtingsmaatregelen worden er getroffen voor volwassenen of kinderen?
3. Welke resultaten boeken de verbeterde controles of strengere controles op de wetten en maatregelen die gesteld zijn en welk effect hebben deze?
4. Hoe werken de huidige maatregelen/wetten ten opzichte van de vorige maatregelen/ wetten die getroffen zijn in Nederland, Australië, Winnipeg (Canada) en Alaska (Verenigde Staten)?

1.4.2 Hypothese

Verwacht wordt dat er veel maatregelen en wetten per land zijn opgesteld voor hond- bijt- mens incidenten. Daarentegen zijn veel maatregelen/wetten niet resultaatboekend, echter blijven deze wel voortbestaan. Daarbij wordt er van uit gegaan dat rasgerichte maatregelen, zoals het stellen van voorwaarden aan het houden van een ras en voorlichtingen verstrekken de meest oplossingsgerichte maatregelen zijn.

2. Materiaal en Methode

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de haalbaarheid, wat aantoont of er voldoende informatie beschikbaar is om de doelstelling te halen. Tevens wordt hier het materiaal beschreven dat tijdens het onderzoek is gebruikt en welke onderzoeksmethode.

2.1 Materiaal

Er werd voor dit onderzoek vooral gebruik gemaakt van literatuurstudies. Deze literatuur werd verkregen via de externe databanken van CAH Vilentum, University of Applied Sciences namelijk:

1. Science Direct
2. Springer
3. Wiley

Het was mogelijk dat van sommige artikelen alleen de samenvattingen in te zien waren en niet het volledige artikel. Daarom was er contact gelegd met de medewerkers van de Mediatheek van de CAH waardoor er via mail het volledige artikel verkregen kon worden. Tevens werd er op de Faculteit Diergeneeskunde bij dr. M.B.H. Schilder verdere informatie verstrekt en was er volledige toegankelijkheid tot wetenschappelijke artikelen.

Verder is er informatie geworven via lezingen en symposia, onder andere:

- lezing van Monique Bladder, Onderwerp Agressie bij honden (02-11-2013)
- symposium zwerfdieren, Stray Animal Foundation Platform (03-11-2013)

2.2 Methode

Door de beschikbare literatuurstudies te onderzoeken werd achterhaald of de maatregelen en wetgevingen per gekozen land ook daadwerkelijk effect hadden op het terugdringen van de hond-bijt- mens incidenten. Er werd informatie vergaard door literatuuronderzoek, het benaderen van experts in deze sector en het verwerken van de feedback van de assessoren van CAH Vilentum.

2.3 Afbakening

Wat werd er wel maar vooral ook niet onderzocht in dit rapport. Hieronder een duidelijke afbakening.

In dit adviesrapport is er onderzoek gedaan naar de hond- bijt- mens incidenten in Nederland, Australië, Winnipeg (Canada) en Alaska (Verenigde Staten). Er is per land onderzoek gedaan naar de verschillen van de voorgaande en huidige maatregelen/ wetten. Hierdoor konden de beoogde resultaten worden samengevat en kon er vervolgens een overzicht gemaakt worden. De resulterende bevindingen die invloed hebben op het voorkomen van bijtincidenten werden door middel van literatuuronderzoek onderzocht.

Hieronder een overzicht wat niet is onderzocht:

- De landen werden niet met elkaar vergeleken, hiervoor zijn de verschillen te groot;
- Er is alleen gekeken naar maatregelen/ wetten die betrekking hadden op dit onderzoek, hierdoor werden de aantallen maatregelen die gevonden zijn beperkt.
- In elk land kunnen de jaartallen van de vorige en huidige maatregelen/wetten verschillen. Dit is de reden waarom er niet voor gekozen is om twee standaard jaartallen te nemen.
- De Europese Unie (28 lidstaten) is niet meegenomen in het rapport omdat Nederland al een breed kader heeft omtrent dit onderwerp.

2.4 Dataverzameling

In deze literatuur studie is voornamelijk literatuur verwerkt. De aanvullende data is verkregen door de volgende instanties, non- profit organisaties en websites:

- Rijksoverheid – ministerie van Economische zaken voor registratie hondenbeten in gemeentes;
- Dierlijke Agroketens en Dierenwelzijn (DAD);
- Politie – hond- bijt- mens incidenten van Rotterdam en Den Haag;
- Landelijk Informatie Centrum Gezelschapsdieren LICG;
- Koningin Sophia- Vereeniging, projectleider Y.J. Stroomer;
- Gemeentes Rotterdam, Amsterdam, Den Haag en Maastricht;
- Meneer Lobstein van Perception Consultancy. Rapporten over het Hondenbeleid in Nederland (2007 en 2011);
- Meneer van Nimwegen van de politie Rotterdam- Rijnmond;
- Website de Blauwe Hond, preventie hond- bijt- mens incidenten;
- Dr. M.B.H. Schilder van de Faculteit Utrecht, Departement Dier in Wetenschap en Maatschappij. In verband met het Risico- assessment;
- Helly Gaus van de Martin Gaus Academie. Interview gehouden over het Stay Home Protocol;
- Pubmed.gov US National Library of Medicine national Institutes of Health.

Er is vooral contact gelegd via de telefoon en via de mail behalve bij het interview met Helly Gaus. Hiervoor is er een afspraak gemaakt in Lelystad bij de Martin Gaus Academie.

Wetten en Maatregelen in de verschillende landen en hun effecten.

3. Nederland

In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de maatregelen en wetten omtrent hond- bijt mens incidenten in Nederland. Nader wordt ingegaan op de Regeling Agressieve Dieren (RAD) waarin het type Pitbull verboden was. De trajecten die worden gehandhaafd door de gemeentes worden beschreven, cijfers van mensen die behandeld worden bij de Spoed- Eisende- Hulp of bij gewone ziekenhuisopnames door een bijtincident van een hond. En wat de preventieve maatregelen zijn om hond- bijt mensincidenten te verminderen dan wel te voorkomen.

3.1 Regeling Agressieve Dieren (RAD)

Hieronder uitleg over de RAD die vooraf van kracht was in Nederland:

Vanaf 1993 was de Regeling Agressieve Dieren (RAD) van kracht op grond waarvan honden van het Pitbull type verboden waren vanwege potentieel agressief gedrag. Honden van het Pitbull – terriër –type werden gedefinieerd als honden die in belangrijke mate voldeden aan de navolgende karakteristieken of in belangrijke mate gelijkenis vertonen. (zie bijlage I beschrijving Pitbull) De RAD was gebaseerd op artikel 73 van de Gezondheid- en Welzijnswet voor dieren (bijlage II) Dit artikel bepaalde dat het verboden is dieren, behorende tot Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) aangewezen soorten of categorieën van dieren te fokken, in Nederland te brengen, te koop aan te bieden of te verkopen. Het doel van instelling van de RAD was tweeledig: 1) voorkomen dat in Nederland meer honden van dit type zouden komen dan er toen waren (uitsterfbeleid); 2) voorkomen dat bestaande honden van het Pitbull terriër type in het openbaar schade zouden aanrichten aan mens en dier. Indien een dergelijke hond werd aangetroffen, werd hij in beslag genomen en uiteindelijk gedood. (Verburg, 2007)

De invoering van de RAD in 1993, die nu niet meer van kracht is, heeft niet geleid tot een verandering in het jaarlijks aantal dodelijke slachtoffers door hondenbeten. Gemiddeld overleden er in de periode 1982-2006 in Nederland 1,2 mensen per jaar aan de gevolgen van een hondenbeet. De spreiding bedroeg 0-2 slachtoffers per jaar. De gegevens over dodelijke slachtoffers zijn ontleend aan de doodsoorzakenstatistiek van het CBS. (Zie bijlage III) Wel is het sinds 1993 niet meer voorgekomen dat een hond van het type Pitbull terriër een dodelijk bijtincident heeft veroorzaakt. Of dit juist het gevolg is van het op uitsterven van dit type hond gericht overheidsbeleid, komt door een toegenomen maatschappelijk bewustzijn van de risico's met dit type honden, dan wel berust op toeval kan niet met zekerheid worden vastgesteld. In de periode van 2000 t/m 2007 zijn in Nederland 1.937 honden van het vermeende type Pitbull terriër in beslag genomen. Het aantal jaarlijks in beslag genomen honden van het type Pitbull terriër vertoont vanaf 2000 een sterke stijging, niet alleen in het arrondissementsparket Rotterdam maar ook landelijk. (Cornelissen en Hopster, 2008)

Echter uit onderzoeken van Kahn (2002), Watson (2003) en Cornelissen en Hopster (2009) is gebleken dat het type Pitbull nog wel behoort tot het 'gevaarlijke ras'. De gevaarlijke rassen bestaan uit (zie inleiding "Dangerous breeds"):

1. Pitbull terriër
2. Staffordshire Bull Terriër
3. American Staffordshire Bull Terriër
4. Rottweiler
5. Duitse Herder
6. Kruisingen

7. Border collie
8. Cattle dog

De bovengenoemde honden, die niet op rangorde zijn opgesteld, waren weliswaar betrokken bij bijtincidenten, waarbij de Pitbulls slechts een klein deel. In de onderzoeken van Rosado et.al., 2007, Blackshaw., 1991 en Watson., 2003 is te zien dat andere hondenrassen dan de Pitbulls vaker betrokken waren bij bijtincidenten. In het onderzoek van Cornelissen en Hopster (2009), wat is uitgevoerd van November 2007 tot februari 2008, komt naar voren dat de Jack Russel terriër verantwoordelijk is voor ongeveer 10% (114/1078) van de beten. De meest voorkomende bijters (8/10) waren de populaire rassen zoals de kruisingen/ bastaard. Het onderzoek van Rosado et.al., 2007 bevestigt dat de Pitbulls gering te maken hadden met bijtincidenten. De resultaten vertoonden dat de meeste bijtincidenten veroorzaakt werden door kruisingen/bastaards en Duitse herders. In het Landelijk onderzoek van Cornelissen en Hopster (2008) zijn de Pitbull types niet in het onderzoek betrokken. Zoals te zien is in tabel 1 zijn de Jack Russell terriër en de Belgische Herdershond vaker betrokken geweest bij een bijtincident dan de andere rassen. Maar de Pitbull types ontbreken hier, daarom is er voor de data die uit Blueview (de landelijke databank van de politiekorpsen) verzameld zijn, ook een bijtindex voor de bijtende populatie honden berekent, zie tabel 2. Honden van het type Pitbull terriër komen het vaakst voor als bijtende hond in het Onderzoek Blueview. Omdat het aandeel van deze hond op de totale hondenpopulatie onbekend is, het betreft immers een illegale hond, kan de Bijtindex niet worden bepaald.

Tabel 1: De bijtindex van het Landelijk onderzoek van de Commissie van Wijzen (2008). Berekent uit % Hondenbezit (Onderzoek Hondenbezit) en % Hondenbeten (Onderzoek Hondenbeten). * Voor deze rassen geldt dat $p \leq 0,05$; dan bijten honden van dit ras type significant meer (Bijtindex groter dan 1) of minder (Bijtindex kleiner dan 1) dan op grond van eenzelfde bijtgraagheid (1,0) over hondenrastypen heen mag worden verwacht. Op basis van 80 bijtende honden bekend ras type.

Ras type	Bijtindex Hondenbeten	% Honden- bezit	% Honden- beten
Weimarse staande hond	6,1	0,1	0,7
Airedale terriër	5,2	0,2	0,9
Bull terriër	4,0	0,2	0,8
Leonbergse hond	3,9	0,2	0,6
Rottweiler	3,6	1,0	3,5
American Staffordshire terriër	3,5	0,2	0,7
Dalmatische hond	3,4	0,4	1,3
Dobermann	2,8	0,4	1,0
Border terriër	2,6	0,3	0,8
Duitse herdershond	2,0	2,4	4,8
Belgische herdershond	2,0	2,5	5,0
Bouvier	1,8	1,0	1,8
Jack Russell terriër	1,4	7,2	10,4
Golden retriever	0,6	4,8	2,9
Labrador retriever	0,5	6,3	2,9
Maltezer	0,5	3,8	1,7
Franse bulldog	0,4	0,7	0,3
Boxer	0,4	1,0	0,4
Schotse herdershond	0,3	1,1	0,4
Dwergschnauzer	0,3	0,7	0,2
Cavalier king Charles spaniel	0,2	1,6	0,3
Shetland sheepdog	0,2	0,5	0,1
Witte herdershond	0,1	0,4	0,0
Siberische husky	0,0	0,5	0,0

Tabel 2: De bijtindex van het Landelijk onderzoek van de Commissie van Wijzen (2008) berekent uit % Hondenbezit (Onderzoek Hondenbezit) en % Blueview (Onderzoek Blueview, op basis van 250 bijtende honden met bekend rastype). Voor deze rassen geldt dat $p \leq 0,05$; honden van deze rastypen worden in politiedossiers significant vaker als bijter aangetroffen dan op grond van hun geschatte aantal in Nederland mag worden verwacht.

Rastype	Bijtindex Blueview	% Honden-bezit	% Blueview
Pitbull terriër	-	0,0	20,8
American Staffordshire terriër	12,4	0,2	2,3
Rottweiler	8,7	1,0	8,3
Amerikaanse bulldog	8,6	0,2	1,3
Bordeauxdog	7,9	0,2	1,3
Dobermann	4,4	0,4	1,6
Belgische herdershond	4,2	2,5	10,6
Witte herdershond	3,0	0,4	1,3
Bouvier des Flandres	2,1	1,0	2,1

Minister Verburg van het ministerie van LNV heeft de Regeling Agressieve Dieren begin juni 2008 na 15 jaar afgeschaft. Dit omdat, zoals hierboven is beschreven, de RAD geen effect heeft en omdat alle Pitbulls die in beslag genomen waren anders werden geëuthanaseerd. Hierna is verder geen nieuwe landelijke regeling ingevoerd, waardoor de verantwoordelijkheid van bijtincidenten nu in handen ligt van de hondeneigenaren. De afhandeling van bijtincidenten is voor de gemeentes. Bij ernstige incidenten kan ook tot het strafrecht worden gewend. (Rapport van de Commissie van Wijzen ingesteld door de minister van LNV., 2008) Hieronder een korte beschrijving van de twee trajecten die de gemeentes kunnen hanteren:

3.1.1 Strafrechtelijk traject

De eigenaar van de hond staat hier centraal. De eigenaar kan worden vervolgd en bestraft, tevens kan de hond in beslag worden genomen en worden gedood.

3.1.2 Bestuursrechtelijk traject

Zoals hieronder in tabel 3 te zien is kan de burgemeester op basis van de Algemene Plaatselijke Verordeningen (APV) een muilkorf of aanlijngedod opleggen. Of het traject voorts artikel 172 volgen. (zie bijlage II)

Tabel 3: Situatie per 1 januari 2009, nadat de RAD ingetrokken is. Door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. G. Verburg.

Situatie	Optreden	Juridische grondslag	Handhaving	Aard maatregel	Wie
Hond vertoont agressief gedrag of dreigt agressief gedrag te vertonen	<u>Bestuursrechtelijk:</u>				
	1) Muilkorf- of aanlijngedod	1) APV	1) - Bestuursrechtelijk óf - Strafrechtelijk	1) - Bestuursdwang: dwangsom/ in bewaringname - Strafvervolgning	1) - Gemeente en politie - Justitie en politie
	2) In bewaringname	2) Artikel 172 gemeentewet	2) bestuursrechtelijk	2) Nvt	2) Gemeente en politie
	<u>Strafrechtelijk:</u> Proces verbaal	Artikel 425 (e.a.) wetboek van strafrecht	Strafrechtelijk	Strafvervolgning en inbeslagname	Justitie en politie

Hieronder in tabel 4 zijn de vier provincies getoond met de meeste in bewaring genomen type pitbull terriërs in de tijd van de RAD. Zoals vermeld heeft elke gemeente nu een eigen beleid rondom dit onderwerp. Sommige gemeenten hebben geen of een gering hondenbeleid, sommige hebben alleen beleid over loslopen en hondenpoep en niets over agressie en hoe daarmee om te gaan, andere hebben hier wel regels voor en sommigen hebben een vrij uitgebreid beleid met speciale ambtenaren. Volgens het Landelijk Informatie Centrum Gezelschapsdieren (LICG), een centrum met objectieve en deskundige informatie voor iedereen over de aanschaf van een huisdier en over het houden van een huisdier, wordt er landelijk niets geregistreerd over de incidenten en hoe vaak en hoe er wordt opgetreden. Hieronder een overzicht van het hondenbeleid van de regio's:

Tabel 4: Door Dienst Regeling in bewaring genomen honden van het type pitbull terriër, in de periode 2000 t/m 2006. Uit 'hondenbeten in perspectief' Rapport van de Commissie van Wijzen, ingesteld door de minister van LNV. (388/1224 = 32%)

Arrondissementsparket (politieregio)	2000-2006	
	Aantal	%
Rotterdam (Rotterdam-Rijnmond)	388	32
Den Haag (Hollands Midden / Haaglanden)	128	10
Maastricht (Limburg Zuid)	117	10
Amsterdam (Amsterdam-Amstelland / Gooi en Vechtstreek)	97	8

3.2 Hondenbeleid per gemeente ter attentie van de gevaarlijke hond

Er is onderzocht welk hondenbeleid deze regio's anno 2014 hebben. In de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) van de gemeentes Maastricht, Amsterdam, Rotterdam en Den Haag komen vier regels voortdurend voor namelijk:

1. Loslopende honden;
2. Hondenpoep;
3. Hondenpenning;
4. Gevaarlijke honden.

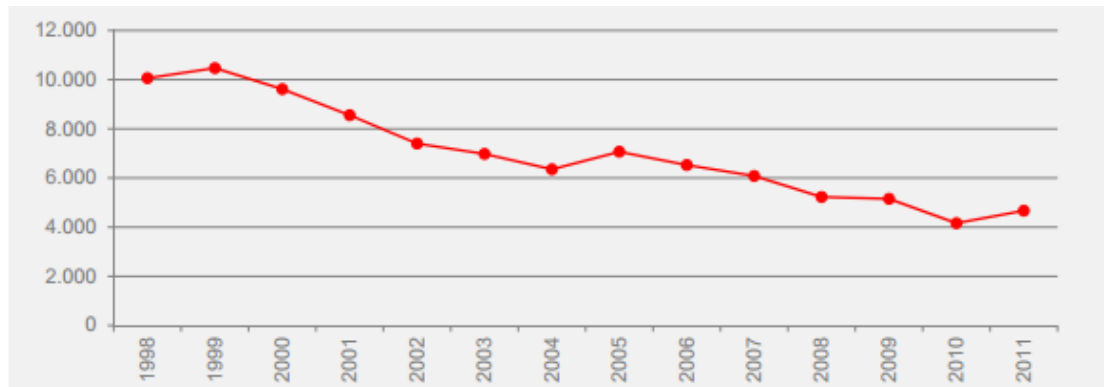
De focus gaat uit naar punt 4. Bij de regel 'gevaarlijke honden' is het de eigenaar of de houder van een hond verboden die hond te laten verblijven of te laten lopen op of aan de weg of op het terrein van een ander. Als de eigenaar hier geen gehoor aan geeft zal de hond kort aangelijnd moeten worden, nadat het college aan de eigenaar of de houder heeft bekendgemaakt dat de hond gevaarlijk of hinderlijk wordt geacht en een aanlijn- of muilkorfgebod in verband met het gedrag van die hond noodzakelijk vindt. De artikelen over gevaarlijke en hinderlijke honden zijn opgenomen in bijlage IV.

Concluderend hieruit is dat deze vier gemeentes allen grotendeels dezelfde beleidsregels volgen. Door geen goed doorlopende registratie van de bijtincidenten is het lastig om te concluderen of de regels in het hondenbeleid nu wel degelijk effect hebben op het terugdringen van de bijtincidenten. Er is onderzoek gedaan naar welke gegevens er wel beschikbaar zijn, deze gegevens zijn hieronder weergegeven.

3.3 Resultaten Nederland

De volgende twee figuren geven de trend aan van de Spoed- Eisende- Hulp behandelingen na een hondenbeet. En de trend van het aantal ziekenhuisopnames na een hond- bijt mens incident in Nederland.

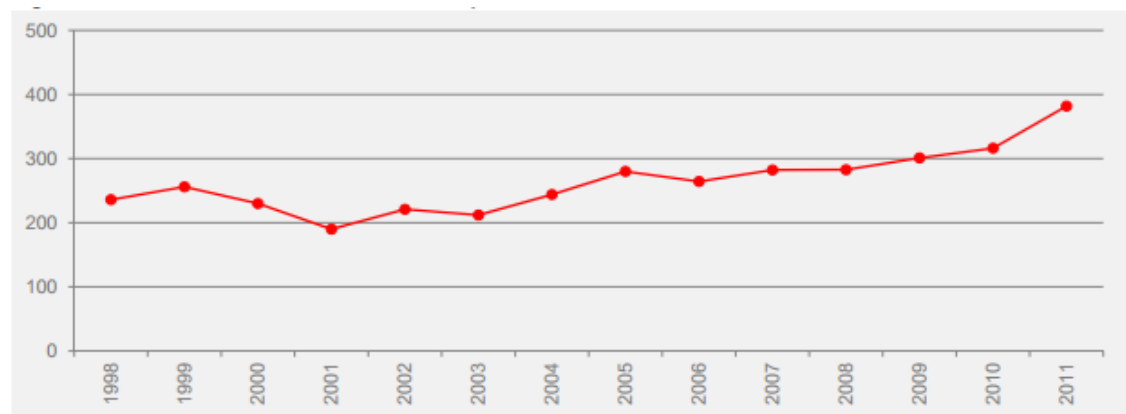
Figuur 1: Trend in het aantal SEH- behandelingen na een hondenbeet.

Bron: Hondenbeten ongevalcijfers, veiligheid.nl

In figuur 1 zijn de aantallen Spoed- Eisende- Hulp behandelingen na een hondenbeet opgenomen van 1998 tot 2011. In 1998 werden er 10.000 mensen opgenomen voor een hondenbeet en in 2011 zijn dat er minder dan de helft namelijk 4700 mensen, ± 5000 minder.

Figuur 2: Trend in het aantal ziekenhuisopnames na een hondenbeet.

Bron: Hondenbeten ongevalcijfers, veiligheid.nl

In figuur 2 zijn de aantallen ziekenhuisopnames door hondenbeten opgenomen van 1998 tot 2011. In tegenstelling tot figuur 3 is hier een stijgende lijn te zien met in 1998, 220 mensen en in 2011, 380 mensen, 160 meer dan in 1998.

Als er naar de gehele trend wordt gekeken kan er niet gezegd worden dat de huidige maatregelen/wetten beter werken dan de vorige maatregelen/ wetten. De trendlijn is geen rechte lijn. Bij beide figuren is in 2005 een lichte stijging te zien maar in dit jaar zijn er geen veranderingen toegepast in de maatregelen/ wetten in Nederland. (Dr. M.B.H. Schilder) Tevens heeft Minister Verburg van het ministerie van LNV de Regeling Agressieve Dieren begin juni 2008 afgeschaft. Als er in de figuren bij 2008 gekeken wordt is er geen overeenstemmende daling of toename, voor of na 2008, van de menselijke slachtoffers door een hondenbeet te zien.

3.4 De Maatschappelijke Aanvaardbare Gedrag test en het Risico- assessment

Hieronder twee testen die in Nederland wel landelijk zijn geregeld en niet per gemeente. De Maatschappelijk Aanvaardbaar Gedrag test (MAG- test) en de het Risico- assessment. Zijn deze testen wel effectief? En kan er aan de hand van deze testen een goed eind oordeel over de hond worden vastgesteld?

3.4.1 Maatschappelijk Aanvaardbare Gedrag test

De Maatschappelijk Aanvaardbaar Gedrag test (MAG- test) geïntroduceerd in 1998, ontworpen door J.U.D. Planta, is een gevalideerde test en doet onderzoek naar overmatige angst en overmatige agressie bij honden. Deze test is voor zowel de gezelschapshond als voor fokdieren, de kynologie en de maatschappij. Tevens is het voor rasverenigingen mogelijk om de hond voor andere gedragsaspecten te laten meten.

In december 2000 zou de Regeling Agressieve Dieren worden uitgebreid. Niet alleen de American Staffordshire Terriër was verboden, maar ook de Argentijnse Dog, de Fila Brasileiro en de Mastino Napoletano zouden verboden worden. Ook de Rottweiler werd hier later nog aan toegevoegd. In oktober 2003 liet Minister Veerman van LNV weten dat de RAD zoals hierboven beschreven staat, niet uitgevoerd zou worden. De enige hond die onder de regeling bleef vallen was de American Staffordshire Terriër. (Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit)

Om ongewenst (agressief) gedrag binnen populaties te voorkomen geldt er voor de volgende honden aanvullende regels:

- American Staffordshire terriër;
- Argentijnse Dog;
- Rottweiler;
- Mastino Napolitano;
- Fila Brasileiro.

De ouderdieren moeten beide een MAG- test afsluiten met goed gevolg, behalve bij een buitenlandse dekreu (geldt niet voor de Rottweiler). Als hieraan niet wordt voldaan krijgen de nakomelingen van deze honden geen FCI- stamboomcertificaat en worden ze niet ingeschreven in het Nederlands Honden Stamboek (NHSB). (Jipping et al, Raad van Beheer 2014) Door een aantal bijtincidenten door de Rottweiler is deze regeling nu ook van kracht voor dit ras. Uit onderzoek van Borg A.M.J van der et al, (2009) kan geconcludeerd worden dat er een duidelijk positief effect blijkt te zijn van de selectie op basis van MAG-test uitslagen op de prevalentie (er zijn veel raszuivere en stamboomloze Rottweilers die lijden aan angst en agressie)van angst en agressie in de Nederlandse populatie raszuivere Rottweilers.

Na onderzoek van de totale populatie (American Staffordshire Terriër, Argentijnse Dog, de Fila Brasileiro, Mastino Napoletano en de Rottweiler) zal op grond van een op te stellen rapportage en zo nodig aangevuld met een onpartijdig advies van nader te benoemen deskundigen door de minister worden bepaald of deze populatie agressievrij kan worden verklaard.

De MAG- test bestaat uit 16 onderdelen (subtests) waarvan er 8 testonderdelen met en 8 zonder eigenaar zijn. De hond krijgt een Flexilijn om met een stevige leren halsband en de afstand tussen de testonderdelen en hond bevindt zich op 1,5 meter van de bij de onderdelen geplaatste pionnen. De onderlinge afstand tussen de prikkels bedraagt 10 tot 12 meter. De hond wordt aan een muur, afrastering of hek geplaatst aan een lijn van 1 meter. De flexilijn wordt in de hand genomen door de eigenaar. De test bestaat uit de volgende onderdelen en wordt afgenomen door een testhelfer:

Met eigenaar

1. Kennismaking
2. 1ste poging tot aai- contact
3. Voorwerp (witte lap)
4. Voorwerp (vooruit getrokken vreemd voorwerp, (kat)
5. Geluid (alarmsignaal, toeter)
6. Geluid (vallende blikken op metalen ondergrond)
7. Insluiting normale pas (3 personen)
8. Insluiting versnelde pas (3 personen)

Zonder eigenaar

De hond wordt vastgemaakt aan een geschikte lijn van 2 meter op een plek waarbij hij naar links, rechts maar niet naar achter kan uitwijken. De eigenaar gaat uit zicht (in kantine, achter verstek aan andere kant van het terrein). De eigenaar kan de hond van een afstand zien, zonder dat de hond de eigenaar ziet. De test bestaat uit de volgende onderdelen en wordt afgenomen door een testhelfer:

1. Stimulus hond
2. Vriendelijke benadering
3. De bel
4. De paraplu
5. De pop
6. De testhelfer met pop
7. Fixerende benadering
8. Vriendelijk benaderen na stress

En als laatst Testonderdeel eigenaar met kinderfiguur.

De eigenaar wordt teruggeroepen, loopt met de pop voor zich naar zijn hond en laat zijn hond met de pop kennismaken. De totale testduur bedraagt 20 seconden. In bijlage V bevindt zich de gehele MAG- test.

Met ingang van 18 juli 2003 zijn de normeringen van de MAG- test aangepast. Bij de testonderdelen met eigenaar (1 tot en met 8 en Testonderdeel eigenaar met kinderfiguur) mag MAXIMAAL 7 keer grote angst vertoond worden, van deze 7 keer grote angst mag er maximaal 2 keer paniek voorkomen, mits deze paniek de testonderdelen 1 (kennismaking) - 4 (kat) - 5 (sirene) - 6 (blikken) -8 (versnelde insluiting) is voorgekomen. Bij de testonderdelen zonder eigenaar mag MAXIMAAL 5 keer grote angst vertoond worden. Van deze MAXIMAAL 5 keer grote angst mag MAXIMAAL 2 keer paniek voorkomen bij testonderdelen 3 (bel) - 4 (paraplu) - 6 (opdringende pop) . Bij de totale test wordt er MAXIMAAL 12 keer grote angst inclusief de hierboven genoemde paniek geaccepteerd. AGGRESSIEF BIJTEN, happen of snappen, wordt in de totale test NIET geaccepteerd.

De MAG-test is meerdere malen getest op zijn validiteit (juistheid), een aantal resultaten laten zien dat deze test gevalideerd uitgevoerd kan worden en onderzoek gedaan kan worden naar overmatige angst en overmatige agressie bij honden.

Op basis van de resultaten van Netto et al (1997) (zie bijlage VI) wordt de MAG-test als een nuttig instrument beschouwd voor de beoordeling van agressieve neigingen bij honden, mits de test wordt uitgevoerd door geschoolde onderzoekers of opgeleide rechters en testassistenten. In het onderzoek van Planta et al (2007) wordt de validiteit (juistheid) van de MAG- test voor het agressief bijten bij mensen onderzocht. 330 honden zijn hiervoor getest en de overeenkomst tussen de bijtgeschiedenis van de honden en het testresultaat is 82%, als er geen enkele agressieve beet in de test wordt aanvaard. Wanneer het agressief bijten in maximum één van de 8 subtests wordt toegestaan dan stijgt de overeenstemming tot 88%. Tevens is er onderzocht hoe hoog de validiteit is als er van 220

honden een voorspelbaarheid wordt gedaan over het bijtgedrag van die honden gedurende 1 jaar na de test. De voorspelbaarheid bedraagt 81%.

In het artikel van, Borg A.M.J van der et al, (2010) word de MAG- test geëvalueerd voor zijn bruikbaarheid voor het identificeren van agressie ten opzichte van mensen bij honden. Uit analyse van 479 testrapporten bleek een sensitiviteit van 33% een specificiteit van 81% en een validiteit van 64%. (De sensitiviteit is een maat voor de "gevoeligheid" van de test, de specificiteit bepaalt hoe "specifiek" de test is en de validiteit betekend de mate van geldigheid van een test) De specificiteit kan worden verhoogd tot 93% door 2 aanvallen (Agressief gedrag, gedefinieerd als: grommen, vertonen van blote tanden, snappen, uitvallen en bijten) tijdens de test toe te staan.

3.4.2 Het risico- assessment:

Het risico- assessment, oorsprong 2008, is van start gegaan naar aanleiding van 200 in beslagname type Pitbull honden die betrokken waren bij bijtincidenten. Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedsel (LNV) heeft een aanvraag gedaan om hiervoor een assessment op te maken. Een groep van zes mensen vanuit onder andere de Universiteit Utrecht en de Wageningen Universiteit heeft het Risico- assessment ontworpen met penvoerder dr. M.B.H. Schilder. Er zijn nu ongeveer 400 honden getest waarvan de meeste van het type Pitbull zijn en Herders. Het Risico-assessment, wat afgenomen wordt door: dr. M.B.H. Schilder, drs. I.A.M. van Eijk en dr. C.M. Vinke wordt opgemaakt door een aantal factoren, die daarbij relevant zijn, met elkaar te verrekenen. De implicatie van elk van deze factoren kan verschillend zijn zoals:

- Dreigementen voorafgaand aan bijten;
- Mate van onvoorspelbaarheid;
- Grootte en kracht van hond, ras, sekse, intact/gecastreerd;
- Geschiedenis van de hond;
- Wijze van bijten, zowel in het verleden als tijdens de test, waar op het lichaam gericht, etc.

Sommige dragen direct bij aan het risico (bijvoorbeeld de kracht van de beet van de hond), andere dragen meer indirect bij (zoals de slechte prognose die voortvloeit uit angstagressie terug te voeren op een slechte socialisatie.) Deze honden zijn soms eigendom geweest van mensen in het criminele circuit. De burgemeester kan aan de hand van Artikel 172 lid 3 (in geval van een bestuursrechtelijk traject) en het Openbaar Ministerie (in geval van een strafrechtelijke traject) beslissen wat er na het bijtincident met de honden gebeurt. Daarbij is het doel van het risico- assessment: risico bijtincidenten door honden afnemen en het veiliger maken van de samenleving.

Er wordt een compleet beeld verkregen van de hond, daarbij zal de assessor niet alleen gebruik maken van de test maar ook het geheel van de beschikbare informatie zoals hond- baas interactie, toekomstige leefomgeving maar ook:

1. Informatie uit proces verbaal, of van getuigen over de aard van eventueel plaatsgevonden bijtincidenten;
2. Gezondheidstoestand van de hond;
3. Informatie over het gedrag van de hond van de opslaghouders;
4. Informatie uit een gedragstest.

De honden worden in beslag genomen en ondergebracht op een geheime locatie, daar wordt door een dierenarts de gezondheidstoestand van de hond vastgesteld en wordt de test gedaan. Als de gezondheidstoestand van de hond niet in orde is zal de test worden uitgesteld totdat het dier weer gezond wordt verklaard. Eerst worden er een paar testen gedaan als de hond in de kennel zit. De tester tracht op vriendelijke wijze contact te maken met de hond, waarbij de hond de hand van de tester en de kunsthand kan ruiken. Erna: gedurende 5 seconden wordt de hond strak aangekeken en als laatst rent de tester drie keer langs de kennel. Daarna wordt de hond, door de opslaghouders uit

de kennel gehaald en aan een lijn van ongeveer 1 meter gedaan. De opslaghouder is bij deze testen aanwezig terwijl er verschillende test onderdelen uitgevoerd worden zoals:

- Opslaghouder vraagt 3 commando's (kom, zit, af 3 keer herhaald);
- Aaien met kunsthand;
- Hoe reageert de hond op speeltjes;
- Grote hond, kleine hond (live);
- Poppentest blank en zwarte pop (opdringerig kind);
- Jogger langs de hond met neparm en zonder (volggedrag, neparm weg in verband met zien als speelgoed);
- Paraplu test;
- Toeter;
- Voederbak afpakken;
- Insluiting door 3 personen;
- Bedreiging door man;
- Bedreiging door vrouw;
- Bedreiging van opslaghouder.

Als alles is genoteerd wordt er een verslag/ beoordeling over de hond uitgebracht wat nagekeken wordt door twee van de drie afnemers van het risico- assessment. Daarna bepaald de rechter of het advies in het rapport wordt uitgevoerd. Verschil tussen de MAG- test en het Risico- assessment is dat bij de MAG- test de hond alleen maar kan worden afgekeurd of worden goedgekeurd. En bij het Risico- assessment wordt de hond beoordeeld met behulp van een glijdende schaal van hoog naar zeer gering. Tevens is er een differentiatie naar de slachtoffers namelijk:

1. Mensen
2. Honden
3. Andere dieren

Met als afsluiting van de procedure aanbevelingen en argumentaties.
(Persoonlijke communicatie met dr. M.B.H. Schilder)

3.4.3 Stay Home Protocol:

Tegen de laatste procedure, het Risico- assessment is een petitie getekend door Martin Gaus en werkgroep Hulp Inbeslaggenomen Honden. Met als doel dat honden die verdacht worden van een bijtincident niet langer maandenlang geïsoleerd worden opgesloten in een hok bij een opslaghouder en aan een Risico- assessment worden onderworpen om daarna vaak onterecht te worden afgemaakt.

De gemeentes verschillen van beleid qua hondenbeten. In sommige beleidsnota's staat dat de hond in beslag wordt genomen na een aangifte waarbij de hond betrokken is geweest bij drie bijtincidenten en bij de andere gemeente als de hond één bijtincident heeft begaan. Of er wordt aangifte gedaan door iemand omdat de hond in kwestie bijvoorbeeld te ruig speelde met een kind en daardoor een snap (hap maar niet doorbijten) gaf. Hierdoor wordt snel het label 'gevaarlijke hond' gegeven.

Als de hond in beslag genomen is, wordt de hond naar een opslaghouder gebracht op een geheime locatie. De hond wordt daar gehouden in een kennel met een verschillende tijdsduur wat afhangt van Justitie en wanneer het Risico- assessment wordt afgenomen. De honden die benaderbaar zijn komen dagelijks uit de kennel. Het tijdsbestek wat de hond daar door moet brengen kan verschillen van een aantal weken tot een aantal jaren. Mevrouw van der Werd, namens Werkgroep Hulp Inbeslaggenomen Honden is ervan overtuigd dat het verblijf in het asiel bij de opslaghouder van slechte invloed is op het gedrag van de hond. Waardoor er een verkeerde diagnose wordt gesteld door middel van het risico- assessment. Voor een alternatief heeft de Werkgroep Hulp

Inbeslaggenomen Honden samen met Martin Gaus (Helly Gaus zet zich voornamelijk in voor deze actie), begin juni 2013 een petitie overhandigt aan de leden van de vaste commissie voor Economische Zaken. In de petitie stond het verzoek aan de overheid om het mens- en hondvriendelijker 'Stay Home'-protocol als nieuw beleid over te nemen. Hieronder het protocol:

Stay Home Protocol

- Eigenaar moet op bureau komen, liefst met hond
- Onmiddellijk aanlijn- en muilkorfgebod (Beter is snoetenband met daar overheen hoofdband)
- Binnen een maand verplichte cursus hondenschool (privé)trainer of lessen bij gedragstherapeut
- Adressen van professionele begeleiders
- Controle van opgelegde veiligheidsmaatregelen door wijkagent, hondenbrigade e.d.
- Wil eigenaar van voorwaarden af, dan gedragstest of een test in real-life situaties
- Wil eigenaar niet meewerken aan opgelegde voorwaarden, dan op eigen kosten naar Gedragscentrum
- Wil eigenaar dat ook niet, dan volgt in beslagname

Voordelen

- Minder frustratie, boosheid en verdriet bij eigenaren
- Door vertrouwensband tussen school / trainer/ gedragstherapeut is meer begrip als hond te gevaarlijk mocht blijken

Eigenaar houdt zich niet aan voorwaarden

- In beslagname hond
- Boete eigenaar
- Hond herplaatsen via asiel (Gaus, 2013)

Om beide kanten van het verhaal te horen is er een interview gehouden met Helly Gaus te vinden in bijlage VII. De vraagstellingen zijn samen met dr. M.B.H. Schilder opgemaakt. Hieronder kort uitgelegd wat daar uit is gekomen:

Elke individuele hond is anders en zal in elke situatie anders kunnen reageren. Prikkel van buiten af maar ook medische klachten en medicatie spelen hierbij een rol. Het verschil tussen de aanpak van dr. M.B.H. Schilder en mevrouw Gaus zijn minimaal maar kunnen voor de hond heel groot zijn. Beide partijen hebben dezelfde doelgerichte functie en dat is de veiligheid van de maatschappij en de eigenaar van de hond in veiligheid brengen en houden. Door al die verschillende prikkels welke de hond moet ondergaan kan er soms geen goede indicatie gemaakt worden hoe de hond nu werkelijk is. Dit kan liggen aan het verdraaide verhaal wat de eigenaar van de hond verteld, door diegene die aangifte heeft gedaan en de lange procedure die de Officier van Justitie nodig heeft om de zaak rond de aanklacht tegen de hond afgehandeld te krijgen. Waardoor de hond ook langer bij de opslaghouders in de kennel moet verblijven. Tevens wordt er melding van gemaakt als de hond zich niet op zijn gemak voelt in de kennel, op die manier kan het Risico- assessment eerder afgenomen worden. Maar als de honden onder andere door de opname in de kennel niet meer zichzelf zijn en de honden komen negatief uit de test dan is er de mogelijkheid om de hond naar de Martin Gaus Academie te brengen. Op de academie wordt er getraind met de eigenaar en de hond, gezamenlijk en apart. Hiermee kan het risico van de hond worden teruggebracht en het welzijn van de hond worden verbeterd. Indien deze training succesvol blijkt, kan de hond worden geretourneerd aan de eigenaar onder de volgende voorwaarden:

- Een aanlijngebod;
- De hond wordt alleen uitgelaten door een volwassene;
- Ontsnappen uit huis wordt onmogelijk gemaakt;
- Een bench of kennel worden aangetraind.

Voor verdiepende informatie over het Stay Home Protocol en het commentaar op het risico-assessment door Helly Gaus wordt er doorverwezen naar de bijlage.

3.5 Preventieve maatregelen Nederland

Preventieve maatregelen voor het terugdringen van het aantal hond- bijt- mens incidenten.

3.5.1 'Nota Sociale honden bijten niet':

In de 'Nota Sociale honden bijten niet' geven een aantal organisaties die werkzaam zijn op het gebied van dierwelzijn en gezondheid namelijk:

- Bond tot Bescherming van Honden
- Federatie Hondensport Nederland
- Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde
- Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren
- Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Nederland
- Stichting voor Gezelschapsdieren
- Vereniging Landelijke Organisatie Dibevo

Een visie op de invulling van het preventiebeleid voor het terugdringen van het aantal bijtincidenten door honden. In de nota worden er drie speerpunten voorgelegd als noodzakelijk om de bijtincidenten preventief te voorkomen dan wel uit te sluiten namelijk:

1. Voorlichting:

De eerste levensfase van een hond ook wel de 'socialisatie fase' is essentieel voor de verdere ontwikkeling tevens ook de 'inprenting fase' genoemd. Hier leert de hond welk gedrag wensbaar is en ondervindt de nieuwe wereld. Alles wat de hond in die periode meemaakt, positief of negatief blijft onwisbaar. Dit voorbeeld van educatie is zeer belangrijk ter bestrijding van agressieve honden, de fokker en eigenaar geven invulling aan de leerprocessen in deze fase.

2. Onderzoek:

Door middel van onderzoek naar hondengedrag, kan de educatie verbeterd worden en wordt er inzicht verkregen van causale factoren en mate van voorkomen.

3. Fokbeleid:

Preventie van erfelijke aandoeningen.(nota 'Sociale honden bijten niet' (1999))

3.5.2 De Koningin Sophia- Vereeniging:

De Koningin Sophia- Vereeniging is een dierenorganisatie die dierenleed bestrijdt. Deze organisatie geeft preventieve voorlichtingen over natuurlijk gedrag, de aanschaf, de opvoeding en de verzorging van huisdieren. Gedragsdeskundige Yvonne Stroomer van de Koningin Sophia- Vereeniging zegt dat het Sophia SnuffelSpel onderdeel van het Sophia SnuffelCollege in de praktijk aanzienlijk werkt. Met het 'Snuffel spel' leren de kinderen de lichaamstaal van de hond begrijpen. Bij het Sophia SnuffelCollege project bezoeken ongeveer 100 vrijwilligers met hun geteste hond overal in Nederland de laagste groepen (groep 1 t/m groep 4) van de basisschool. De test voor de hond is door de Koningin Sophia- Vereniging zelf ontwikkeld en de hond wordt beoordeeld op:

- Gehoorzaamheid
- Stressbestendigheid
- Sociaal gedrag

De test wordt afgenomen door gedragsdeskundigen en 1 op de 3 van de honden slaagt.

In 3 lessen wordt aan de kinderen uitgelegd hoe ze het gedrag van een hond moeten interpreteren.

Daarmee worden hondenbeten voorkomen, neemt angst voor honden af en ontstaat er meer begrip en respect voor honden en andere dieren.

3.5.3 Het Landelijk Informatie Centrum Gezelschapsdieren (LICG):

Dit informatiecentrum zet zich in voor het houden en de aanschaf van gezelschapsdieren. Al de activiteiten van het LICG zijn hieronder weergegeven:

- Website (www.licg.nl);
- Huisdierenbijsluiters, hierin staat vermeld waarop je moet letten als je het desbetreffende dier koopt, wat voor voeding het dier nodig heeft, huisvesting, ziektes en hoe duur het dier ongeveer kost;
- Spotjes op tv, social media, campagne (Chipmaand, minder hondenbeten)

Naast de campagne 'minder hondenbeten' voor het basisonderwijs, wat van 2009 tot 2011 van kracht was met daarna een herhaling in 2012, is er een website gerealiseerd: www.minderhondenbeten.nl.

Uit internationaal onderzoek van Khan et al 2003 is gebleken dat de kans op een hondenbeet aanzienlijk afneemt wanneer kinderen weten hoe ze het gedrag van een hond moeten interpreteren. Voor een compleet beeld en haalbaarheid van deze preventieve maatregelen is het noodzakelijk om algehele Identificatie en Registratie in te voeren zodat alle meldingen gemeten kunnen worden. Andere preventieve voorbeelden zijn een eventueel in te voeren houderschapsbewijs en de effectiviteit van de bestaande wet- en regelgeving zoals ten aanzien van de aansprakelijkheid van eigenaren van honden en eventuele strafrechtelijke maatregelen. En de drie speerpunten: Voorlichting, onderzoek en fokbeleid. Tevens is er in bijlage XVI een tabel opgenomen met daarin de meningen van hond- bijt- mens slachtoffers over een aantal preventieve maatregelen. De hoogste percentages bij 'heel effectief' zijn bij: verplicht muilkorven van agressieve honden en voorlichting aan het publiek verbeteren.

Concluderend is dat Nederland een land is die voorloopt op wat betreft het dierenwelzijn en daarom wordt alles 'onder de loep gelegd'. De RAD had geen succes geboekt met het verbieden van het type Pitbull terriër. Er werd ontdekt door onderzoek, dat niet alleen het type Pitbull vaak was betrokken bij een hond- bijt- mens incidenten maar dat ook de Jack- Russell terriër, kruisingen/bastaards en Duitse herders dit kunnen veroorzaken. De Pitbulls werden vooral geïdentificeerd door het uiterlijk en niet door de incidenten die ze begaan hadden. Tevens is het aandeel van dit type hond op de totale hondenpopulatie onbekend, het betreft immers een illegale hond. Er wordt nu meer naar de individuele hond gekeken door middel van de regelgeving omtrent 'gevaarlijke honden' per gemeente. Maar iedere gemeente mag dit zelf bepalen en door geen goed doorlopende registratie van de bijtincidenten is het lastig om te concluderen of de regels in het hondenbeleid nu wel degelijk effect hebben op het terugdringen van de bijtincidenten. De data van de wel geregistreerde bijtincidenten zijn bij elkaar gevoegd en er is een trend te zien in het aantal SEH-behandelingen na een hondenbeet. De trend laat een duidelijke afname zien tussen 1998 en 2011. Maar de ziekenhuisopnames stijgen daarentegen met vooral jonge jongetjes en mannen als dodelijk slachtoffer.

Om de veiligheid nog beter te waarborgen is er een assessment en een test gekomen voor honden die gevaarlijk worden geacht. De Maatschappelijk Aanvaardbaar Gedrag test (MAG- test) in 1998 ontworpen door J.U.D. Planta. En het Risico- assessment van dr. M.B.H. Schilder et al (2008). Tevens omdat het Risico- assessment een deels gevalideerde test is en omdat de kans bestaat dat de honden verkeerd beoordeeld worden door de lange periode in de kennel is het Stay Home Protocol opgesteld.

Daarnaast zijn er twee preventieve maatregelen beschreven. De 'Nota Sociale honden bijten niet', hierin geven zeven organisaties die werkzaam zijn op het gebied van dierenwelzijn een visie op de invulling van het preventiebeleid voor het terugdringen van het aantal bijtincidenten. Er worden drie speerpunten gevormd namelijk: voorlichting, onderzoek en fokbeleid. De Koningin Sophia-Vereeniging geeft preventieve voorlichtingen over natuurlijk gedrag, de aanschaf, de opvoeding en

de verzorging van huisdieren aan kinderen vanaf groep 1 tot 4. En het Landelijk Informatie Centrum Gezelschapsdieren. Er is onderzoek gedaan naar het effect van voorlichtingen en hieruit blijkt dat de kans op een hondenbeet aanzienlijk afneemt bij kinderen. De meningen van hond- bijt- mens slachtoffers in Nederland komen daarbij overeen. De resultaten in bijlage XVII laten zien dat mensen, verplicht muilkorven van agressieve honden en voorlichting aan het publiek verbeteren, effectief vinden.

4. Australië

In dit hoofdstuk wordt kort de aandacht besteed aan waarom er gekozen is voor dit land. Daarbij wordt er ingegaan op welke wetgevingen er in Australië gehandhaafd worden en welke er anno 2014 nog van kracht zijn en of deze ook effect hebben op het terugdringen van de hond- bijt- mens incidenten. Tevens is er per staat onderzocht hoeveel hond- bijt- mens incidenten er zijn voorgekomen en welke honden dit begaan hebben. Tot slot een duidelijk puntsgewijze conclusie van dit hoofdstuk met preventieve maatregelen voor Australië.

Er zijn naar schatting 33 miljoen huisdieren in Australië. Met iets meer dan 8 miljoen huishoudens heeft Australië een van de hoogste percentages huisdiereigenaren in de wereld, 36% van de huishoudens is in het bezit van een hond. (Seksel et al, 2010)

4.1 Resultaten Australië

Veel rechtsgebieden in Australië hebben ras specifieke wetten geïntroduceerd vanwege de grote aantallen bijtincidenten door de American Pitbull terriërs (APBT). Wetten voor dit ras werden opgelegd door de gemeentes, met de doorslaggevende regel: 'dit type hond heeft de aanleg voor agressie vanwege zijn geschiedenis en zijn fysieke karakter'

Door de hond- bijt- mens incidenten in 1995, met name met het type American Pitbull terriër zijn er beperkingen en verbodsbepalingen gekomen voor het houden van American Pitbull terriërs. De meeste staten in Australië, hanteren het verbod op import van de volgende 'gevaarlijke rassen':

- Pitbull Terriër;
- American Pitbull terriër;
- Japanse Tosa;
- Dogo Argentino
- Fila Brazilieros.

Dit verbod werd tevens toegepast op nog meer dan 15 andere honden rassen in verschillende gemeentes in Queensland. De gemeente Mount Morgan Shire hanteerde niet alleen het verbod op import maar beoordeelde de honden ook op het gewicht of hoogte. (Watson, 2003)

De huidige ras specifieke wetgeving in Australië legt de nadruk op de American Pitbull terriërs en de Pitbull. De meningen over de APBT en het beeld wat de bevolking, media en zelfs de overheden hebben over dit type hond zijn niet op waarheden berust. (Watson, 2003)

In 1995 begon het in werking treden van de ras specifieke wetten met betrekking tot de APBT In Zuid Australië. Daarna in New South Wales, deze staat introduceerde een wet tegen een kleine populatie APBT en hanteerde het importverbod op de andere drie rassen. In 2001 introduceerde de overheid van Victoria en Queensland strenge regels en in 2005 heeft de staat Victoria haar wetten verder aangescherpt. West Australië introduceerde beperkende wetten tegen de APBT, die bestonden uit castratie en sterilisatie. En in 2006 werden de ras specifieke wetten vastgesteld waarbij sterilisatie en castratie voor de APBT verplicht werden en de American Pitbull terriërs moesten gemuilkorfd en aangelijnd uitgelaten worden. Dit was uiteindelijk om het ras volledig te laten verdwijnen. Dit nieuws werd naar buiten gebracht toen bekend werd welke honden behoren tot de 'gevaarlijke rassen'. (Collier, 2006)

De hond- bijt- mens incident gegevens zijn vaak ernstig gebrekkig met betrekking tot de inzameling, rapportage en analyses. In de Verenigde Staten, betekent de term Pitbull niet APBT: het is een algemene term die alle bull en terriër rassen, en soms andere bull rassen zoals boxers, bull mastiff en de Amerikaanse bulldog omvat. Tevens wordt de Ras identificatie in Australië zelden gecontroleerd en is niet consistent. Wat ook voorkomt is dat een groot deel van de incidenten behandeld wordt door de huisarts of thuis en nooit wordt gemeld aan een centrale autoriteit.

De statistieken van de hond- bijt- mens incidenten zijn over het algemeen onjuist voor twee redenen:

1. Bij rashonden gaat het voornamelijk om het uiterlijk. Het is gemakkelijk, zelfs ervaren keurmeesters kunnen nog een fout maken tussen een rashond en een kruising.
2. De hoeveelheid hondenrassen die er per jaar bij komen is tevens niet met zekerheid te zeggen. (Watson, 2003)

Sinds 1997 zijn gemeentes in Australië onder andere in New South Wales verplicht (door de Lokale Overheid, bijlage XV) om alle hond aanvallen op het hoofdkantoor te melden. Daardoor is de data, die te vinden is in de bijlage VIII betrouwbaarder. (Seksels, 2002) Wat opvalt aan de cirkel diagrammen (bijlage VIII) is dat de APBT en de Pitbull kruisingen een klein percentage incidenten hebben begaan in vergelijking met andere rassen. (3% tot 6% van de totaal aantal aanvallen, 1896) Er kan zelf gezegd worden dat de kruisingen en de onbekende rassen de meeste hond- bijt- mens incidenten hebben begaan (40% tot 80% van de totaal aantal aanvallen, 1896).

4.2 Preventieve maatregelen en samenvatting Australië

Hieronder de belangrijkste bevindingen die opgedaan zijn in Australië met betrekking tot de hond- bijt- mens incidenten van Watson (2003)

- De ras specifieke wetgeving in Australië heeft niet geleid tot het verminderen van bijtincidenten, van nature is het onrechtvaardig.
- Ras specifieke wetgeving verwijdert de verantwoordelijkheid voor de hond bijt incidenten bij hondenbezitters en legt de schuld bij de honden. Dit is een gevaarlijk simplistische oplossing voor een complex probleem.
- Het veroorzaakt een vals en gevaarlijk beeld dat honden zonder stamboom geen agressie tonen.
- Bij het handhaven en het toedienen van een wet komen kosten. Deze kosten zouden beter gebruikt kunnen worden voor uitvoering van non-discriminerende wetten die het vermogen om de openbare veiligheid te verhogen.
- Agressie is een normaal hondengedrag en kan getoond worden door alle hondenrassen of hondentypes.
- Om de kans te verkleinen op agressie bij de hond, moeten alle honden worden gesocialiseerd, er zal gehoorzaamheidstraining met de hond gedaan moeten worden en het belangrijkste is dat de hond begrepen en vakkundig beheerd wordt door de eigenaren.
- Mensen bepalen of honden nuttig of hinder veroorzaken in een gemeenschap. Het zijn de mensen die opzettelijk of onopzettelijk kwaadaardigheid bij honden bevorderen de wetgever moet trachten dit te beheersen.
- Zoals in de bijlage VIII te zien is, kan elk hondenras bijten. De waarschijnlijkheid van een ongerechtvaardigde beet wordt bepaald door de omstandigheden en de mate van controle / terughoudendheid van de eigenaar.

5. Winnipeg

Canada

In hoofdstuk 5 wordt wederom nader uitgelegd waarom er gekozen is voor deze staat. Bekend gemaakt wordt welke honden er het meest waren betrokken bij hond- bijt- mens incidenten en welke wetten/maatregelen er zijn genomen om dit terug te dringen dan wel te voorkomen.

De stad Winnipeg was de eerste onder verschillende rechtsgebieden in Manitoba, Canada en internationale rechtsgebieden die de ras specifieke wetgeving (BSL) introduceerde door een verbod op het type Pitbull honden in 1990 (zie bijlage IX). Het doel van dit werk was om de effectiviteit van BSL in Manitoba te bestuderen. Het type Pitbull (terriër) was gedefinieerd als:

- Alle Pitbull terriërs;
- American Staffordshire terriërs;
- American Pitbull terriërs;
- Of honden met het uiterlijk en de fysieke eigenschappen, hoofdzakelijk volgens de normen van de bovenstaande rassen. (Raghavan et al, (2012))

5.1 Resultaten Winnipeg

De landelijke gemeente Macdonald volgde met een soortgelijk verbod in 1992, terwijl de noordelijke stad Thompson beperkte Pitbull type certificaten invoerde in 1994. De afwezigheid van een algemene provincie wetgeving leverde een unieke kans om tijdelijke verschillende trends in hond- bijt- mens letsel ziekenhuisopnames (DBIH, dog- bite injury hospitalisations) te vergelijken binnen en tussen de specifieke Manitoba rechtsgebieden.

Tevens werd er in Winnipeg gedacht dat beten van de Pitbull- achtige honden geassocieerd werden met de dood of ernstig letsel als gevolg van hun grootte, bouw en spiermassa. Maar er was een hoger risico op overlijden bij mensen die aangevallen waren door andere hondenrassen. Met de veronderstelling dat ernstige, niet-fatale hond- bijt- mens verwondingen meer kans hebben te worden opgenomen in het ziekenhuis. Verwacht wordt dat de frequentie van DBIH geleidelijk af neemt met de invoering van een Pitbull BSL. Raghavan et al, (2012) onderzocht de effectiviteit van BSL door middel van de frequentie post- exposure profylaxe (PEP) in Manitoba. Dit is een middel voor Rabiës, de mensen die zijn gebeten krijgen deze vaccinatie. Beten van alle graden van ernst, van onbekende of niet-gevaccineerde honden en voor het bijten van andere dieren. De hoeveelheden vaccinaties tegen Rabiës worden vergeleken en tegenover de patronen van DBIH gezet. Voortkomend uit de vergelijkingen van de Rabiës vaccinaties en de patronen van DBIH is dat de BSL weinig effect heeft. Daarentegen zijn kinderen in Canada meestal het slachtoffer van hondenbeten. De regelgeving is vooral aanbevolen om kinderen te beschermen. Er is verondersteld dat minder kinderen opgenomen worden in het ziekenhuis voor hondenbeet verwondingen in rechtsgebieden met BSL.

In figuur 3 en 4 zijn de gemeentes Brandon en Flin Flon opgenomen. Deze twee steden hebben geen BSL ingevoerd in de periode 1984 tot 2006. Daaronder de stad Winnipeg en The Pas die wel de BSL toepassen tegen de Pitbull types. De twee grootste gemeentes worden met elkaar vergeleken, dat zijn Brandon en Winnipeg. Andere gemeentes in Manitoba werden gedefinieerd als het platteland. In figuur 3 valt op dat Winnipeg het grootste totaal aantal personen heeft die per jaar risico lopen tijdens de studieperiode in het tijdsbestek van 1984 tot 2006 (0,56% van 26.266.540). Hiervan verbleven 417 mensen met letsel door een hondenbeet in het ziekenhuis.

Figuur 3: beschrijving van de onderzoekspopulatie in de jaren 1984- 2006. Raghavan et al, (2012).

	Years 1984–2006			
	Total number of person-years at risk	Dog-bite injury hospitalisations		
		Total number	Average number per year	Incidence (95% CI*) per 100 000 person-years
All Manitoba jurisdictions	26 266 540	838	36.4	3.19 (2.97 to 3.41)
All jurisdictions that did not implement BSL in the years 1984–2006	10 024 042	363	15.8	3.62 (3.25 to 3.99)†
City of Brandon	960 636	24	1.0	2.50 (1.60 to 3.72) §
Town of Flin Flon	165 195	7	0.3	4.24 (1.70 to 8.73) **
All jurisdictions that implemented BSL sometime during years 1984–2006‡‡	16 242 498	475	20.6	2.92 (2.66 to 3.19)†
City of Winnipeg	14 684 956	417	18.1	2.84 (2.57 to 3.11) §
The Pas	206 769	12	0.5	5.72 (2.95 to 9.99) **

* 95% Poisson CI, † Verschillend op p-waarde = 0,002, § Verschillend op p-waarde = 0.542, ** Verschillende p- waarde = 0,528, ‡‡ Inclusief 16 rechtsgebieden met 'Pitbull' verbod. BSL= ras- specifieke wetgeving.

Figuur 4: de resultaten getoond van voor (pre- implementation) de invoering van de BSL en na (post- implementation) de invoering van de BSL in Manitoba. Raghavan et al, (2012).

	Preimplementation period of BSL*		Postimplementation period of BSL		p Value of difference in incidence between preimplementation and postimplementation periods
	Total number	Incidence (95% CI†) per 100 000 person-years	Total number	Incidence (95% CI†) per 100 000 person-years	
All Manitoba jurisdictions	507‡	3.47 (3.17 to 3.77)§	331	2.84 (2.53 to 3.15)§	0.005
All jurisdictions that did not implement BSL in the years 1984–2006	363	3.62 (3.25 to 3.99)¶ **	NA	NA	NA
City of Brandon	24	2.50 (1.61 to 3.72)‡‡ ‡‡	NA	NA	NA
Town of Flin Flon	7	4.24 (1.70 to 8.73)§§ ¶¶	NA	NA	NA
All jurisdictions that implemented BSL sometime during years 1984–2006***	144	3.14 (2.65 to 3.69)¶	331	2.84 (2.53 to 3.15)**	0.319
City of Winnipeg	110	2.93 (2.41 to 3.53)‡‡	307	2.81 (2.49 to 3.12)‡‡	0.697
The Pas	12	6.21 (3.21 to 10.85)§§	0	0.00 (0.00 to 22.30)¶¶	0.999

* De gehele onderzoeksperiode (1984 - 2006) wordt beschouwd als pre - BSL implementatie periode voor alle rechtsgebieden die niet BSL implementeren tijdens de studie periode. † 95 % Poisson CI, ‡ Inclusief 363 ziekenhuisopnames van rechtsgebieden zonder BSL en 144 ziekenhuisopnames pre - BSL implementaties van rechtsgebieden met BSL , §Percentage verandering in incidentie = - 18,1% ¶ Verschillend op p-waarde = 0,145, ** Verschillend bij p-waarde = 0,001 en percentage verandering in de incidentie = - 21,5%, ‡‡ Verschillend op p-waarde = 0,477, ‡‡ Verschillend op p-waarde = 0,581, §§ Verschillend op p-waarde = 0.422, ¶¶ Verschillend op p-waarde = 0.999, *** Inclusief 16 jurisdicties met ' pit - bull ' in tabel 1 vermelde specifieke verboden. BSL = ras - specifieke wetgeving.

In figuur 4 kan er alleen gekeken worden naar alle rechtsgebieden in Manitoba omdat hier de prevalentie- waarde (P- Value) minder is dan 0,050. Dit betekent dat de resultaten voor het invoeren van de BSL, 507 ziekenhuisopnames door hond- bijt- mens incidenten was en dat het na het invoeren van de BSL 331 slachtoffers waren. Dit zijn de enige cijfers die met elkaar vergeleken kunnen worden. Tevens waren er meer mensen die slachtoffer werden van hond- bijt- mens incidenten met de leeftijd 0 tot 20 jaar toen de BSL nog niet was ingevoerd in Manitoba (310) dan na de invoering van BSL (157). (Zie bijlage IX)

In een eerder onderzoek van Raghavan (2008) heeft de American Staffordshire terriër, het hoofd doelwit van ras- specifieke wetgeving in Canada in de onderzochte periode, 1 dodelijk slachtoffer veroorzaakt. De rottweiler, een doelwit van ras -specifieke wetgeving in minder rechtsgebieden, en de husky, een ras die niet verdacht wordt voor hond- bijt- mens incidenten, veroorzaken meer doden, net als de kruisingen. Deze aantallen zijn te zien in een tabel in bijlage X. In deze tabel is te zien hoeveel honden er betrokken zijn geweest bij hond -bijt- mens incidenten met dodelijk afloop. Weergegeven in 28 krantenberichten in Canada, 1990-2007.

Ook is er in de stad Guelph, wat zich bevindt in de provincie Ontario (Canada) onderzoek gedaan naar het aantal hond- bijt- mens incidenten. Tevens is uit dit onderzoek gekomen dat hond- bijt- mens incidenten niet het meest begaan worden door de Pitbull (terriër) types maar vooral door de kruisingen en de Duitse Herders. (zie bijlage XI) En dat de aantal hond- bijt- mens incidenten niet worden beperkt door ras specifieke wetgeving. Maar als er gekeken wordt naar het verschil in populatie grootte van de American Staffordshire terrier of Pitbull en de kruisingen is de kans vrij klein

dat iemand in Guelph wordt gebeten. De bevolking zal eerder in aanmerking komen met een kruising dan met een American Staffordshire terrier of Pitbull. De PAF, (population attributable fraction percent) het bijpercentage van de populatie grootte, (zie bijlage XI) kan ook worden geïnterpreteerd als de aantal hond- bijt- mens incidenten die kan worden verhinderd als de twee rassen die bij de meeste incidenten betrokken waren uit de populatie worden gehaald. De Duitse Herder en de Kruisingen hebben een PAF van meer dan 2% hierdoor kan het effect van het ras niet worden beschouwd als een bepalende factor voor de bijtincidenten. Om het aantal bijtincidenten binnen de woongemeenschappen te reduceren moet er meer moeite worden gedaan in het geven van onderwijs aan de bevolking. De inhoud van deze lessen zal gaan over het gedrag van honden welke tot aanvallen kunnen leiden. Verder moet er meer aandacht besteedt worden aan de eigenaren in hoeverre ze bijdragen aan het bijtincident bijvoorbeeld door geen muilkorf om te doen of de hond niet aan te lijnen. (Szpakowski et al, 1989)

5.2 Preventieve maatregelen

De National Companion Animal Coalition (Nationale Gezelschapsdieren Coalitie (NCAC), wat in 1996 opgericht is om de verantwoordelijkheid van huisdiereigenaren te bevorderen en de gezondheid en het welzijn van gezelschapsdieren te waarborgen. De NCAC heeft een opdracht, dat zich richt op vraagstukken die relevant zijn aan gezelschapsdieren. De groep die samen de NCAC vormen zijn:

1. Canadian Veterinary Medical Association
2. Canadian Federation of Humane Societies
3. Pet Industry Joint Advisory Council of Canada.

Canada is waarnemend lid van de groep. Aanvullende gegevens zijn verkregen van belangrijke personen die betrokken zijn bij het welzijn van dieren en gemeentelijke dierlijke controle. De NCAC heeft een verplichte aanpak voor controle van gezelschapsdieren voor Canadese gemeentes. (National Companion Animal Coalition, 2004)

Het aanpakken van gevaarlijk en potentieel gevaarlijke honden is een uitdaging voor gemeentes. Het is vaak moeilijk te bepalen of een hond gevaarlijk is als een hond een persoon of dier aanvalt. Gemeentes moeten overwegen om gerichte wetgeving in te voeren om schadelijke situaties te verminderen. Belangrijke informatie voor de gemeentes is dat gevaarlijke honden over het algemeen gevolg zijn van onverantwoord eigendom. Honden kunnen een bedreiging worden als ze niet goed gesocialiseerd en getraind worden. Of worden mishandeld, met opzet worden gefokt of aangemoedigd worden om mensen of dieren aan te vallen.

Allereerst dient te worden vastgesteld wat een gevaarlijke hond vormt. De criteria mogen niet rasspecifiek zijn, zo wordt discriminatie tegen bepaalde rassen voorkomen. In plaats daarvan worden individuele honden geëvalueerd en beoordeeld op gedrag. Voorgestelde criteria voor het identificeren van gevaarlijke honden zijn onder andere:

- een hond die een persoon of huisdier heeft gedood ongeacht de situatie;
- een hond die heeft gebeten of een persoon of huisdier heeft verwond. Uitzonderingen kunnen worden gemaakt als de hond werd gepest, misbruikt, mishandeld of als de hond reageerde op een persoon die zich bevond op verboden terrein;
- een hond die aangetoond heeft de aanleg te hebben tot bedreigend of agressief gedrag;
- een hond die getraind is om aan te vallen.

Gemeentes moeten eisen dat gevaarlijke honden of worden geëuthanaseerd in het belang van de openbare veiligheid, of dat hun eigenaars voldoen aan specifieke eisen voor de humane zorg van dergelijke honden, die de openbare veiligheid garanderen. Er moeten sancties worden vastgesteld voor eigenaren die niet voldoen aan de eisen. Gevaarlijke honden moeten een vergunning hebben en gesteriliseerd of gecastreerd worden omdat dit agressieve neigingen kunnen verminderen. Door het steriliseren of castreren van de honden wordt voorkomen dat de eigenaren kunnen profiteren van de verkoop van nakomelingen die ook schadelijk kunnen zijn voor de

bevolking. Deze honden moeten gemuilkorfd en aangeliind worden als ze buiten het terrein van de eigenaar komen en binnen het terrein beperkt worden gehouden. Als een eigenaar niet wil of kan voldoen aan deze eisen, zal er euthanasie opgelegd moeten worden. (National Companion Animal Coalition, 2004)

De aanbevelingen van de NCAC met betrekking tot gevaarlijke en valse honden:

- Hoge boetes voor eigenaren van honden die betrokken zijn bij een bijt incident.
- Gerenommeerde richtlijnen voor een professionele temperament beoordeling (test) bij de gevaarlijke hond. Verbod op specifieke rassen wordt niet aanbevolen vanwege de moeilijkheid bij de genetische oorzaak van veel honden.
- Een protocol om, om te gaan met honden die professioneel zijn beoordeeld als gevaarlijk of kwaadaardig (bijvoorbeeld euthanasie of opsluiting).
- Significante stimulansen voor eigenaren om sterilisatie / castratie, socialiseren, en trainen hun huisdieren.
- Opsluiting wetten zoals: leibandwetten, eigendom wetten en gebruik van snuiten.
- Bewustmaking van het publiek en educatie programma's ter bevordering van verantwoordelijkheid van huisdiereigenaren.

De NCAC ondersteunt de verantwoordelijkheid van huisdiereigenaren door het stimuleren van de eigenaren om:

- Een geschikt ras of kruising te zoeken die past bij de levensstijl van de eigenaar. Dit om aan de behoefte van de hond en eigenaar te kunnen voldoen;
- Zelf met de honden een basisopleiding en gehoorzaamheid cursus te volgen;
- De hond te voorzien van lichaamsbeweging en mentale stimulatie gewenst aan het gekozen ras;
- De hond te voorzien van voldoende voedsel, water en onderdak;
- Te zorgen voor een goede veterinaire zorg;
- En het laten steriliseren /castreren van hun huisdieren. (National Companion Animal Coalition, 2004)

Concluderend is dat:

Wanneer rechtsgebieden BSL invoerden en onderzoek deden naar de ziekenhuisopnames van hond- bijt- mens incidenten voor en na de invoering van BSL, werd er geen noemenswaardige vermindering van de incidentie waargenomen in de periode na de ras- specifieke wetgeving (BSL). De ziekenhuisopnames door hond- bijt- mens incidenten in Winnipeg (stad met BSL) ten opzichte van Brandon (stad zonder BSL) was lager na uitvoering van de wetgeving. Tevens is de effectiviteit van BSL in het verminderen van het voorkomen van de hond- bijt- mens ziekenhuisopnames meer uitgesproken bij jongere mensen dan bij mensen in alle leeftijden.

Het type Pitbull (terriër) is gedefinieerd als:

- Alle Pitbull terriërs;
- American Staffordshire terriërs;
- American Pitbull terriërs;
- Of honden met het uiterlijk en de fysieke eigenschappen, hoofdzakelijk volgens de normen van de bovenstaande rassen.

Dit type honden kwamen weinig of niet voor bij de incidenten dit waren vooral de Rottweiler, Husky, Duitse Herder en de kruisingen. Door middel van onder andere educatie wordt de effectiviteit wegens hond- bijt- mens incidenten behandeld.

6. Alaska

Verenigde Staten

De wetgeving van Alaska is nader toegelicht in dit hoofdstuk met daarbij de vergelijkingen met andere staten in de VS. De vragen: welke honden waren het meest verantwoordelijk voor de hond-bijt- mens incidenten? En is de media de hoofdboosdoener voor de APBT die het 'plaatje gevaarlijke hond' opplakt bij dit type hond, worden beantwoord. Ook worden de bevindingen besproken, tevens komt het uitgebreide preventie programma aan bod.

In 1976 heeft de Federale Regering wijzigingen aangebracht in de Animal Welfare Act voor het misdrijf hondenhandel dat van toepassing is op hondengevechten. De Animal Welfare Act is de enige federale wet in de Verenigde Staten dat de behandeling van dieren in onderzoek en tentoonstelling regelt. De media was door het misdrijf vooral gericht op de honden, in plaats van de mensen die de honden aanzetten tot de gevechten, op die manier kwamen de honden in het nieuws. Hierdoor ontstonden er veel mythes over onder andere de Pitbull types. Tevens hadden ze een verbintenis met criminele activiteiten. (Berkey, 2009)

In veel landen is de wetgeving voor agressieve honden per staat anders. In Alaska valt het aantal regels nog mee in vergelijking met de andere Staten in de VS. In Washington is er een wet dat als een hond van een eigenaar, zonder aanleiding, agressief aanvalt en ernstige verwondingen bij mensen veroorzaakt of mensen doodbijt bij iemand die geen overtreding heeft begaan, zich schuldig maakt aan een misdrijf. Dit misdrijf wordt bestraft met maximaal 5 jaar gevangenis straf of een boete van maximaal \$10.000, of beide. En in Alabama is er een wet voor de dolle hond. Onder deze wet valt dat als een eigenaar van een hond weet dat de hond hondsdelheid heeft en de hond bijt een persoon, de eigenaar aansprakelijk is aan tweemaal de geleden schade van de benadeelde persoon. En in Arizona mag de hond nergens bijten zelfs niet op eigen terrein als er een vreemde komt. De hond is altijd in het nadeel behalve als de benadeelde persoon de aanval uit heeft gelokt. (Snyder, 2014) Hieronder de drie reglementen die Alaska aanhoudt:

6.1 Reglement (wetgeving) Alaska

Het honden beten reglement

Elke hond die, wanneer zonder aanleiding ooit heeft gebeten of een mens aanvalt wordt beschouwd als een gevaarlijke hond. Eenieder kan rechtmatig een gevaarlijke of dolle hond afmaken als de hond losloopt zonder eigenaar.

Gewoonterecht de aansprakelijkheid

De aansprakelijkheid die voor de hondeneigenaar zal gelden, hangt af van de controle die de eigenaar heeft over de hond. Als de eigenaar er niet in slaagt om een redelijke controle over de hond te hebben en de hond bijt of een persoon anderszins verwondt, zal de eigenaar aansprakelijk zijn. In sommige gevallen kan een eigenaar worden onderworpen aan strikte aansprakelijkheid, op voorwaarde dat de benadeelde persoon bewijst dat de eigenaar wist of redenen had om te weten, dat de hond een gevaarlijke neiging of een ras bepaalde eigenschap heeft en dat de gevaarlijke neiging/eigenschap schade had kunnen veroorzaken.

Ras specifieke wetgeving in Alaska

Alaska heeft geen rasspecifieke wetgeving. (geen BSL) Tevens heeft Alaska geen aanlijngedod.

Iedere staat in de VS heeft andere regels ontremd gevaarlijke honden. Alaska heeft daarin tegen geen BSL. Sommige staten volgen de algemene wet. Andere staten hebben een wet uitgevaardigd in de vorm van een 'gevaarlijk honden reglement'. Als een staat een 'gevaarlijk honden reglement' heeft wordt vaak de algemene wet afgeschaft want in tegenstelling tot de algemene wet, heeft het

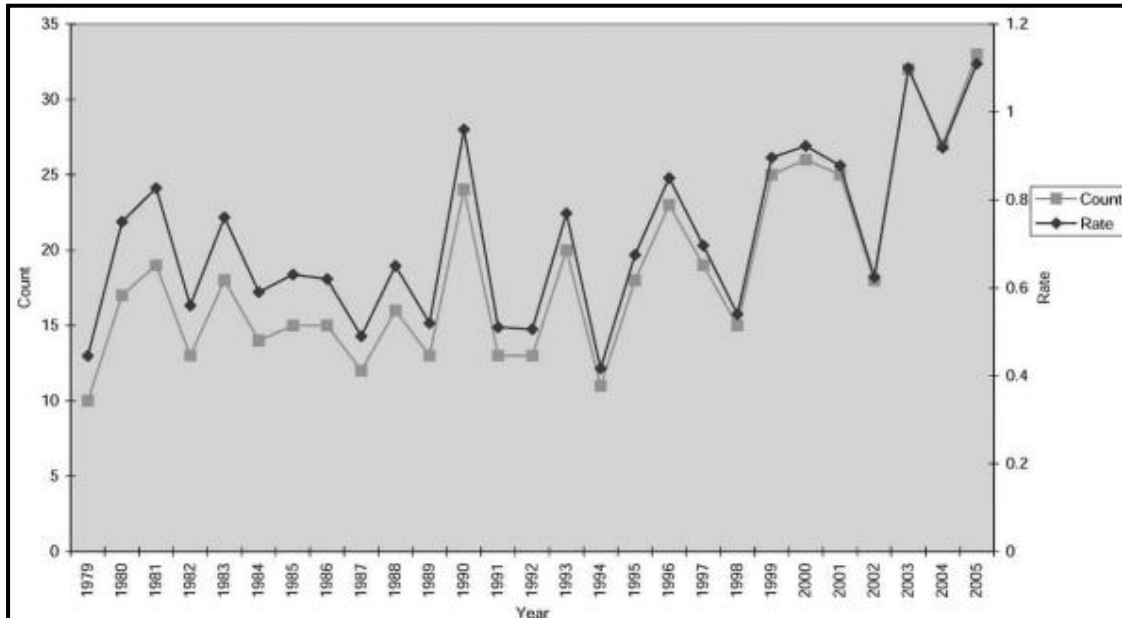
reglement geen hond- bijt- mens slachtoffer nodig om te bewijzen dat een eigenaar van die hond schuldig was om de blessure. Echter in sommige staten, kunnen mensen die gewond zijn geraakt door een hond vragen om geld schade onder zowel de algemene wet en het 'gevaarlijke honden reglement'. (Snyder, 2014)

6.2 Resultaten Alaska

In de studie van Langley (2009) wordt er gebruik gemaakt van de gecomprimeerde bestanden van overleden mensen door 'CDC WONDER' om de sterfgevallen te evalueren door hond aanvallen over de periode van 27-jaar 1979-2005. In deze 27-jarige studie waren er 504 sterfgevallen gerapporteerd. Een gemiddelde van 18,67 sterfgevallen per jaar. Sterfgevallen werden gemeld en hebben plaatsgevonden in elke staat behalve Noord-Dakota. Zes staten (Texas, Californië, Florida, Illinois, Georgia, en North Carolina) waren goed voor 37,5% van de gemelde gevallen. Wanneer de sterfgevallen geëvalueerd werden per 10 miljoen inwoners, had Alaska het hoogste sterftecijfer van alle staten, zie bijlage XII.

Voortkomend uit deze studie is dat door hond- bijt- mens incidenten ongeveer 19 personen per jaar in de Verenigde Staten overlijden. De meest fatale aanvallen treden op bij jongetjes tussen de leeftijd van 1 tot 4. Het aantal sterfgevallen als gevolg van hond- bijt- mens incidenten lijkt toe te nemen, zie figuur 5. Toekomstig onderzoek naar diergerelateerde sterfgevallen kan beter door verschillende gegevensbronnen te raadplegen, waaronder nieuwsberichten, humane rapporten van de maatschappij, spoedeisende hulp afdelingen, medische examiner rapporten en controle van de politie en dierlijke officieren om de factoren van de hond- bijt- mens incidenten te rapporteren. Een nationaal systeem van verplichte meldingen voor aanvallen van dieren zou ook nuttige informatie opleveren voor onderzoekers en beleidsmakers. (Langley (2009)

Figuur 5: sterftecijfers van hond aanvallen bij mensen in 1979-2005, per 10 miljoen inwoners.

Bron: Langley (2009)

In Alaska worden de hond- bijt- mens incidenten niet gerapporteerd aan ambtenaren van Volksgezondheid. Echter, kunnen de beschikbare gegevens voor hondenbeet- gerelateerde sterfgevallen en ziekenhuisopnames worden gebruikt. McLaughlin et al., (2007) heeft door middel van het benaderen van de bevolking, die in aanmerking is gekomen met hond- bijt- mens incidenten, data verwerkt in zijn studie.

Figuur 6: Jaarlijkse aantal (per 100000 inwoners) ziekenhuisopnames door hond- bijt- mens incidenten met leeftijdsgroepen - Alaska, 1991-2002.

Age-group (years)	# of hospital visits (% of all injuries)	Annual rate per 100,000*
0-4	95 (33.0)	15.2
5-9	60 (20.8)	8.7
10-14	23 (8.0)	3.5
15-19	8 (2.8)	1.5
20-29	17 (5.9)	1.9
30-39	29 (10.0)	2.2
40-49	17 (5.9)	1.3
50-59	18 (6.3)	2.6
60+	21 (7.3)	3.7
Total	288	3.9

* gebaseerd op de populatie van 1 juli 1997. (McLaughlin et al., 2007)

In totaal zijn er in de periode van 1991 tot 2002 9 doden gevallen door hond- bijt- mens incidenten en 288 mensen opgenomen in het ziekenhuis voor de verwondingen door hondenbeten. Het aantal overledenen per jaar zijn in Alaska hoger (123) dan in heel de Verenigde staten (7,1) per 100 miljoen inwoners (incidentie). Tevens waren de ziekenhuisopnames door hondenbeten in Alaska hoger dan in andere studies, vooral bij de leeftijd tussen 0-4 jaar. (zie figuur 6) Dit was namelijk drie keer zo hoog als het nationale percentage van de VS. (McLaughlin et al., 2007)

Bij beide studies van Langley (2009) en McLaughlin et al (2007) was niet bekend welke rassen of type honden de incidenten hebben begaan. In studies uit de VS van Sacks et al (2000), Lockwood et al (1997) en Sacks et al (1996) is aangetoond dat de Pitbull types, Rottweilers en Duitse herders vaak naar voren komen als de rassen die de meeste bijtincidenten hebben begaan bij mensen. Ras-specifieke benadering heeft geen effect op het terug dringen van de hond- bijt- mens incidenten. De meeste factoren die bijdragen aan hondenbeten zijn gerelateerd aan de mate van de verantwoordelijkheden die uitgeoefend worden door de hondeneigenaren. (Sacks et al (1996)

6.3 Preventieve maatregelen

In de Verenigde Staten, zijn er iets meer dan 53 miljoen honden die deel uit maken van een gezin. Dat zijn 2,3 honden meer per inwoner van de bevolking dan in enig ander land in de wereld. De American Veterinary Medical Association (AVMA), Task Force on Canine Aggression en de Human-Canine Interactions probeert de gemeenschappen te helpen bij het vermijden van dergelijke ineffectieve reacties. De AVMA geloven dat een goed geplande proactieve gemeenschap -benadering een aanzienlijke impact kan maken.

Vermindering van de incidentie van hondenbeten vereist een actieve betrokkenheid van de gemeenschap; passieve aandacht of een symbolische inzet is niet voldoende. Door actief te focussen op hondenbeet preventie, was de staat Nevada in staat om de incidentie van hond- bijt- mens incidenten te verminderen met ongeveer 15%. De leden van de Task Force vertegenwoordigden een brede waaier van disciplines en ontwierp het programma om de incidentie van hondenbeten binnen de gemeenschappen te verminderen en de kwaliteit te verbeteren van het leven voor de burgers. Er werd erkend dat de communautaire aanpak multidisciplinair moet zijn en dat de verschillende gemeenschappen verschillende behoeften hebben op basis van hun niveau van betrokkenheid, reeds bestaande programma's en de beschikbare middelen. Hoewel de beste resultaten worden verkregen door het aannemen van het hele preventieprogramma, is het programma zo ontworpen dat het als een geheel of gedeeltelijk kunnen worden vastgesteld. Het programma is zeer uitgebreid en bestaat uit verschillende gedeeltes. Hieronder (het belangrijkste deel) de verdeling die is gemaakt in het preventie programma:

1. **Multidisciplinaire en Multi beroepsgroepen.** Een model -programma ter voorkoming van hondenbeten begint met het samenstellen van een lokale coalitie. Brede vertegenwoordiging van communautaire standpunten over de coalitie helpt zorgen voor voldoende input en gemeenschap aanvaarding van het programma; (bijlage XIII tabel 1)
2. **Het identificeren van hond- bijt- mens incidenten in de maatschappij;**
3. **Samenwerkingsverband aangaan.** Een dergelijke situatie kan impuls geven aan een campagne om vergunningen en aanlijngewetten of verordeningen met betrekking tot het melden van hondenbeten ondersteunen;
4. **Belang van de gemeenschap;**
5. **Publiciteit door hond- bijt- mens incidenten.** Vergelijkingsmateriaal met de beschikbare statistische gegevens;
6. **Het identificeren van potentiële partners, bondgenoten, ondersteuning en fondsen;**
7. **Middelen van de gemeenschap.** Zoals bedrijven, organisaties en particulieren die hulp aanbieden door bijvoorbeeld educatie te vergoeden;
8. **Wetgevingen.** Welke wetgevingen hebben effect;
9. **Barrières.** Hierbij wordt gedacht aan barrières die overwonnen kunnen worden door een frisse benadering van oude problemen of door in te stemmen om gebieden van verantwoordelijkheid te verdelen tussen belangengroepen;
10. **Ontwikkelen van een adviesraad.**
11. **Infrastructuur.** Een gecoördineerde inspanning is essentieel voor succes in elke onderneming en elk persoon of organisatie die betrokken zijn moet een duidelijk gevoel van verantwoordelijkheden hebben;
12. **Programmacoördinator.** Diversiteit is zeer groot;
13. **Dierenpolitie.**
14. **Preventieve maatregelen.** Deze zijn bedoeld om risico's te minimaliseren en moet worden aangepakt door alle gemeenschappen;
15. **Controle voor loslopende honden en honden aan de lijn;**
16. **Vaccinaties (rabiës);**
17. **Ras of type hond verbod.**
18. **Vergunningen voor honden plus verlenging.** (voor identificatie bijvoorbeeld een chip);
19. **Onderzoek naar hond gerelateerde beten;** (bijlage XIII tabel 2)
20. **Identificatie van alle "gevaarlijke" honden;** (bijlage XIII)
21. **Educatie.** Voor iedereen die met honden in aanmerking komt;
22. **Media.** (Beaver et al., 2001)

Ook in de Verenigde Staten zijn kinderen de meest voorkomende dodelijke slachtoffers van hondenbeten. Zeventig procent van de dodelijke hond aanvallen en meer dan de helft van de hond- bijt- mens incidenten die medische hulp nodig hebben zijn bij kinderen. Om te bepalen op welke populatie kinderen er gericht kan worden wordt er door middel van literatuur onderzoek onderzocht tussen welke leeftijd de meeste slachtoffers vallen. Dat zijn de kinderen van de kleuterschool tot en met de leeftijd van vier jaar. (McLaughlin et al., 2007) De beste tijd om de campagne in te zetten zou dan in de late winter zijn of in het vroege voorjaar in verband met de zomervakantie. In die periode zijn kinderen meer buiten en lopen een groter risico. Het hondenbeet preventieprogramma kan op de scholen gegeven worden door bijvoorbeeld een paraveterinair of een dierenarts. Tevens kan er door een onderwijscoördinator van het hondenbeet preventie programma les worden gegeven aan leraren, vrijwilligers en school verpleegkundige.

Het is raadzaam voor de volwassenen om de gedrag/lichaamstaal van de hond te leren kennen zodat de volwassenen zichzelf en de kinderen kunnen beschermen. De doelgroep bij de volwassenen zijn diegene die kinderen hebben en mensen die vaak buitenhuis- activiteiten doen. Zoals joggers, fietsers en golfers. (Beaver et al., 2001)

Het rapporteren van het aantal hond- bijt- mens incidenten blijft een aanzienlijk probleem. De data die beschikbaar is geeft niet de volledige indicatie over de jaren heen. Door middel van de media wordt er heel anders naar de Pitbull types gekeken. Ook het gevaarlijke label wat aan de Pitbull types hangt is een van de redenen waarom de data niet kan kloppen. De algemene drie reglementen die van kracht zijn in Alaska blijken aan de hand van de onderzoeken van Langley (2009) en McLaughlin et al (2007) niet te helpen bij het terugdringen van de aantal hond- bijt- mens incidenten. Er is zelfs geconstateerd dat Alaska de hoogste sterftcijfers heeft in vergelijking met heel de Verenigde Staten. De meeste slachtoffers zijn jongetjes vanaf 0 tot 4 jaar, de hondenrassen die hier verantwoordelijk voor zijn, zijn niet bekend. Maar studies in de VS tonen (zie bijlage XIV) aan dat de meest voorkomende rassen/types de Pitbull, Rottweiler en de Duitse Herder zijn. Er is door de AVMA geprobeerd de gemeenschappen te helpen bij het vermijden van dergelijke ineffectieve maatregelen/ wetten. De staat Nevada is het gelukt om met het preventie programma voor hond- bijt- mens incidenten de incidenten te verminderen met ongeveer 15% (Beaver et al., 2001).

7 Discussie

In dit rapport wordt, door middel van literatuur onderzoek, een vergelijking gemaakt tussen de resultaten van eerder gedane onderzoeken. Dit om na te gaan welke maatregelen/wetten een terugdringend effect hebben op hond- bijt- mens incidenten. Met als doel om voor Nederland een advies uit te brengen van de type maatregelen (of combinaties van de maatregelen) die de bijtincidenten voorkomen dan wel verminderen. Aan de hand van deze doelstelling is er een hoofdvraag geformuleerd:

Welke getroffen maatregelen en wetten in Nederland, Australië, Winnipeg (Canada) en Alaska (Verenigde Staten), dragen bij aan het verminderen van het aantal hond- bijt- mens incidenten en welke maatregelen worden aangeraden om in Nederland te gebruiken?

Met daarbij de bijbehorende deelvragen:

1. Welke rasgerichte maatregelen werken bij aan het terugdringen van bijtincidenten?
2. Welke voorlichtingsmaatregelen worden er getroffen voor volwassenen of kinderen?
3. Welke resultaten boeken de verbeterde controles of strengere controles op de wetten en maatregelen die gesteld zijn en welk effect hebben deze?
4. Hoe werken de huidige maatregelen/wetten ten opzichte van de vorige maatregelen/ wetten die getroffen zijn in Nederland, Australië, Winnipeg (Canada) en Alaska (Verenigde Staten)?

Verwacht werd dat er veel maatregelen en wetten per land zijn opgesteld voor hond- bijt- mens incidenten. Daarin tegen blijkt dat veel maatregelen/wetten niet resultaatboekend zijn, echter blijven deze wel voortbestaan. Daarbij werd er van uit gegaan dat rasgerichte maatregelen, zoals het stellen van voorwaarden aan het houden van een ras en voorlichtingen verstrekken de meest oplossingsgerichte maatregelen zijn.

In dit rapport wordt de aandacht vooral op de hieronder genoemde honden gericht die in het merendeel betrokken zijn geweest bij hond- bijt- mens incidenten (Rosado et.al., 2007, Blackshaw., 1991, Watson., 2003). Hieruit is een selectie gemaakt, die niet op rangorde is opgesteld. De gevaarlijke honden rassen ("Dangerous breeds") bestaan onder andere uit:

1. Pitbull terriër
2. Staffordshire bull terriër
3. American Staffordshire bull terriër
4. Rottweiler
5. Duitse Herder
6. Kruisingen
7. Border collie
8. Cattle dog

De hoofdstukindeling van het rapport wordt aangehouden voor een duidelijk overzicht van de resultaten. Alle landen worden stapsgewijs per deelvraag behandeld met als laatst een samenvattende tekst die antwoord geeft op de hoofdvraag.

Deelvraag 1: Welke rasgerichte maatregelen werken bij aan het terugdringen van bijtincidenten?

De rasgerichte maatregelen die in dit rapport naar voren komen zijn de Regeling Agressieve Dieren (RAD) en de Breed Specific Legislation (BSL). De RAD, wat zich richt op de Pitbull types, heeft geen effect gehad op het terugdringen van hond- bijt- mens incidenten. Er bleven bijtincidenten voorkomen en honden die niet betrokken waren geweest bij een bijtincident werden ook in beslag genomen en gedood. Tevens is het aandeel van het type Pitbull op de totale hondenpopulatie

onbekend, het betreft immers een illegale hond en doordat het type Pitbull terriër niet duidelijk omschreven wordt, kan de Bijtindex van het onderzoek van Cornellisen en Hopster (2008) en Blueview niet worden bepaald. Ook kan er geen resultaat geboekt worden als er geen goed doorlopende registratie van de bijtincidenten wordt gemeld. En als dit wordt geregistreerd is het moeilijk om met zekerheid te zeggen of de bijtende hond juist is geclassificeerd. Dit wordt beaamd door Colette Pillonel, een dierenarts die eerder werkte voor het Federaal Veterinair Bureau in Zwitserland (een land zonder rasspecifieke maatregelen.) Mevrouw Pillonel is het oneens met een verbod op bepaalde rassen omdat:

- ❖ Als er een lijst komt met gevaarlijke rassen, zou het betekenen dat de rassen die er niet op staan ook niet gevaarlijk kunnen zijn.
- ❖ Experimenten in andere landen, waaronder Groot-Brittannië en Duitsland hebben geprobeerd om de wetgeving met ras- specifieke maatregelen toe te passen maar leveren geen resultaten.
- ❖ Erg moeilijk om een identificatie te maken van een rashond. Bijvoorbeeld, Rottweilers staan op de lijst, maar er zijn veel honden die er uitzien als een Rottweiler, zoals de Beauceron.
- ❖ De meeste hond- bijt- mens incidenten in Zwitserland zijn veroorzaakt door de Duitse Herders en de Belgische Herders, deze zijn momenteel nog niet opgenomen op de lijst gevaarlijke honden.

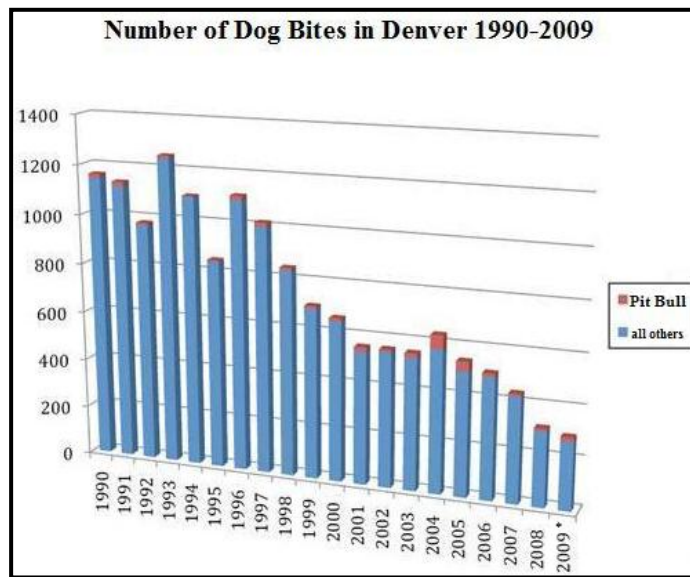
In de andere drie landen, Australië, (Canada), Winnipeg en (Verenigde Staten), Alaska, is het type Pitbull ook slachtoffer. Ook hier komen dezelfde problemen naar voren als in Nederland. Het type Pitbull (terriër) is gedefinieerd als:

- Alle Pitbull terriërs;
- American Staffordshire terriërs;
- American Pitbull terriërs;
- Of honden met het uiterlijk en de fysieke eigenschappen, hoofdzakelijk volgens de normen van de bovenstaande rassen. (Raghavan et al, (2012))

In Alaska (de Verenigde Staten) zijn in de studies van Langley (2009) en McLaughlin et al (2007) niet bekend welke rassen of type honden de incidenten hebben begaan. In de meeste gevallen zijn de meeste factoren die bijdragen aan hondenbeten gerelateerd aan de mate van de verantwoordelijkheden die uitgeoefend worden door de hondeneigenaren. Sacks et al (1996).

Tevens is er in Denver een strenge BSL, waarbij het type pitbull verboden is. Het aantal hond- bijt- mens incidenten vermindert van 1146 in 1990, het eerste volle jaar waarin de BSL was ingesteld, tot het jaar 2009. Waarbij er in 2008, tevens het laatste volle jaar, 305 hond- bijt- mens incidenten waren. Denver heeft bij elkaar 5286 type Pitbulls in beslag genomen waarvan er 3497 pitbulls geëuthanaseerd werden onder de ras specifieke wetgeving van Denver. Werkt de BSL dan toch? Niets is minder waar omdat ten eerste, mensen vaak Pitbulls als synoniem gebruiken voor elke hond die hyper- agressief en gevaarlijk is. Ten tweede, omdat de verhoudingen van de populaties bij de Pitbull en andere rassen verschillen. Ten derde, komt deze afname, te zien in figuur 12, door de BSL of door de strenge regels die opgelegd zijn? Ten vierde werd er in dit onderzoek van Maher., 2009 de ernst van de hond- bijt- mens incidenten vergeleken met de Pitbulls en andere rassen. Hieruit kwam dat de Pitbulls dezelfde schade aan kon richten dan bijvoorbeeld een Akita. En ten vijfde, beschrijven ambtenaren van de dierlijke controle deze daling van de totale hond- bijt- mens incidenten als betere handhaving van Denver's niet- ras specifieke wetten en provinciebrede inspanning door het steriliseren en castreren van de honden.

Figuur 12: Aantal hond- bijt- mens incidenten in Denver van 1990- 2009.

Rood = Pitbulls, blauw = alle andere rassen. (Maher., 2009)

Deelvraag 2: Welke voorlichtingsmaatregelen worden er getroffen voor volwassenen of kinderen?

In Nederland maar ook in het buitenland wordt de nadruk, vooral door de media, op de honden gericht door ras specifieke wetgeving. De verantwoordelijkheid moet niet gericht worden op de honden maar op de eigenaren. Dit is het speerpunt, rondom dit onderwerp, voor alle landen in dit rapport.

Zoals in Nederland heeft de 'Nota Sociale honden bijten niet', een organisatie die werkzaam is op het gebied van dierwelzijn en gezondheid, een visie op de invulling van het preventiebeleid voor het terugdringen van het aantal bijtincidenten door honden. Waarbij drie speerpunten worden aangehouden:

1. Voorlichting, voor eigenaren en fokkers;
2. Onderzoek;
3. Fokbeleid.

En de Koningin Sophia- Vereeniging, deze organisatie geeft preventieve voorlichtingen aan kinderen over natuurlijk gedrag, de aanschaf, de opvoeding en de verzorging van huisdieren. Uit internationaal onderzoek van Khan et al 2003 is gebleken dat de kans op een hondenbeet aanzienlijk afneemt, wanneer kinderen weten hoe ze het gedrag van een hond moeten interpreteren. En het Landelijk Informatie Centrum Gezelschapsdieren (LICG). Deskundige informatie, voor iedereen over de aanschaf en verzorging van gezelschapsdieren.

In Australië, Winnipeg (Canada) en Alaska (Verenigde Staten) komt ook naar voren, door middel van onderzoek, dat voorlichting voor eigenaren en kinderen het meest effect hebben op het terugdringen van de hond- bijt- mens incidenten. Tevens kunnen er lessen gegeven worden aan de gehele bevolking, welke zullen gaan over het gedrag van honden welke tot aanvallen kunnen leiden. Zoals in Canada door de National Companion Animal Coalition (Nationale Gezelschapsdieren Coalitie (NCAC). Dit is een coalitie (een samenwerking tussen twee of meer partijen) die samenwerkt met verschillende organisaties. Deze coalitie heeft aanbevelingen met betrekking tot gevaarlijke en valse honden voor de gemeentes en de bevolking. Door een samenwerkingsverband aan te gaan met de NCAC, gemeentes en de bevolking kan er een nog groter effect behaald worden.

In de Verenigde Staten ligt de nadruk vooral op de kinderen. De American Veterinary Medical Association (AVMA) heeft een hondenbeet preventieprogramma opgemaakt die op de scholen gegeven wordt door bijvoorbeeld een paraveterinair of een dierenarts. Tevens kan er door een onderwijscoördinator van het hondenbeet preventie programma les worden gegeven aan leraren, vrijwilligers en school verpleegkundige. (McLaughlin et al., 2007) De staat Nevada is het gelukt om met het preventie programma voor hond- bijt- mens incidenten de incidenten te verminderen met ongeveer 15% (Beaver et al., 2001).

Deelvraag 3: Welke resultaten boeken de verbeterde controles of strengere controles op de wetten en maatregelen die gesteld zijn en welk effect hebben deze?

De hond- bijt- mens incident gegevens in Nederland, Australië, Winnipeg (Canada) en Alaska (de Verenigde Staten) zijn vaak ernstig gebrekkig met betrekking tot de inzameling, rapportage en analyses. Hierdoor is niet duidelijk te achterhalen of deze controles ook werkelijk effect hebben. Er zal nader onderzoek gedaan moeten worden om te kunnen zien of de strengere controles, nu dat de invoer hiervan al een aantal jaar van kracht is, wel effect heeft op de hond- bijt- mens incidenten.

Als er wordt gekeken bij het hoofdstuk Nederland naar figuur 1, de trend in het aantal SEH- behandelingen na een hondenbeet, is er een dalende lijn te zien. In figuur 2, de trend in het aantal ziekenhuisopnamen na een hondenbeet, is er een stijgende lijn te zien. De trends die te zien zijn in beide figuren zijn moeilijk te verklaren. Er is een aanzienlijke stijging of daling te zien, alleen dit is niet verklaarbaar. Hieronder zijn een aantal belangrijke jaartallen benoemd. Maar zoals te zien is in de figuren hebben de jaartallen geen link met de stijgingen of dalingen in de trend.

- Zoals het jaar 2000 toen er plannen waren om de RAD aan te passen (Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit);
- In 2003 zijn de normeringen van de MAG- test aangepast (J.U.D. Planta);
- Het jaar 2008 toen de RAD werd afgeschaft (Rapport van de Commissie van Wijzen ingesteld door de minister van LNV., 2008);
- Het risico- assessment wat gestart was in 2008 (dr. M.B.H. Schilder);
- 2000 tot medio 2007 werden er 1937 van het type Pitbull terriërs in beslag genomen via een strafrechtelijk traject (Cornelissen en Hopster, 2008);
- In 2003 tot 2007 werden er 90 van het type Pitbull terriërs in beslag genomen via een bestuursrechtelijk traject. (Cornelissen en Hopster, 2008)

Door deze plannen en veranderingen in de loop der jaren zal er ook verwacht worden dat dit onderwerp meer naar boven komt door middel van media aandacht. Ook dit is niet terug te zien in de trends van de figuren. Hieruit concluderende is dat in de figuren geen verandering te zien is in de trends als er vergeleken wordt met voor- en na 2008. Hierdoor kan er niet gezegd worden dat de huidige maatregelen/wetten beter werken dan de vorige maatregelen/ wetten.

De twee cirkeldiagrammen (bijlage VIII) van New South Wales (Australië) van de jaren 2000 en 2001 tot 2003, tonen dat er in het jaar 2000, 213 hond- bijt- mens incidenten per jaar voorkwamen. Van 2001 tot 2003, waren er 182 hond- bijt- mens incidenten per jaar. Hieruit concluderend is dat er een afname in de hond- bijt- mens incidenten heeft plaatsgevonden van 17%. $(1 - (213/182) \times 100 = -17\%)$ Of dit nu te maken heeft met de strengere controles, die in de loop der jaren zijn ingevoerd, of door de rasgerichte maatregelen is onduidelijk.

In Canada zijn er geen verbeterde controles of strengere controles op de wetten en maatregelen toegepast. De wetgeving die nu wordt toegepast op het type Pitbull draagt niet bij aan het effect op de afname van hond- bijt- mens incidenten.

En in Alaska (Verenigde Staten) heeft de Federale Regering in 1976 wijzigingen aangebracht in de Animal Welfare Act voor het misdrijf hondenhandel dat van toepassing is op hondengevechten. De media was hierdoor vooral gefocust op de Pitbull, in plaats van de mensen die de honden aanzetten tot de gevechten. Deze federale wet is wel in alle staten toepasbaar. Maar door de nadruk vooral te leggen op de Pitbulls zijn de hond- bijt- mens incidenten niet afgenomen. Zoals te zien is in figuur 6 (6.2 Resultaten Alaska) nemen de incidenten toe, waarbij vooral jongetjes tussen de leeftijd van 0 t/m 4 slachtoffer zijn.

Deelvraag 4: Hoe werken de huidige maatregelen/wetten ten opzichte van de vorige maatregelen/wetten die getroffen zijn in Nederland, Australië, Winnipeg (Canada) en Alaska (de Verenigde Staten)?

In elk land of staat dat in dit rapport beschreven is hebben de vorige maatregelen/ wetten, zoals de RAD en de BSL, geen effect op de vermindering van hond- bijt- mens incidenten. De nadruk wordt nog te veel op de honden gelegd in plaats van de eigenaren. Het type Pitbull werd en wordt geassocieerd met dodelijke slachtoffers of slachtoffers met ernstig letsel als gevolg van grootte, bouw en spiermassa van de hond.

De huidige maatregelen zijn hieronder beschreven:

- in Nederland ligt de verantwoordelijkheid van hond- bijt- mens incidenten bij de eigenaren. De afhandeling van bijtincidenten is voor de gemeentes, Justitie of Openbaar Ministerie
- de MAG- test;
- het Risico- assessment;
- het Stay Home Protocol (Hoofdstuk 3 Nederland, blz. 21. Bijlage VII);
- verplichte rapportage van de hond- bijt- mens incidenten;
- voorlichting aan de bevolking (kinderen en eigenaren) over hondengedrag;
- onderzoek naar hondengedrag;
- preventie van erfelijke aandoeningen (fokbeleid);
- bekendmaking dat andere rassen dan het type Pitbull ook gevaarlijk kunnen zijn;
- (zie preventieve maatregelen bij elk hoofdstuk)

Doordat het besef is gekomen dat rasspecifieke wetgeving geen effect heeft, zijn er al veel alternatieve maatregelen bedacht en ingevoerd. Er is alleen nog geen onderzoek naar gedaan of deze huidige maatregelen daadwerkelijk effect hebben. Nu is er wel onderzoek gedaan door Borg A.M.J van der et al, (2010) naar de sensitiviteit (33%) van de MAG- test. Het risico- assessment heeft een sensitiviteit van 64%. (dr. M.B.H Schilder) Hier is weinig over te zeggen omdat er per jaar in Nederland 150.000 mensen door een hond worden gebeten. Bij het Risico- assessment worden er jaarlijks ongeveer 100 honden getest. (dr. M.B.H Schilder)

Door alle deelvragen te hebben beantwoord is het ook mogelijk om de hoofdvraag te beantwoorden.

De hoofdvraag is:

Welke getroffen maatregelen en wetten in Nederland, Australië, Winnipeg (Canada) en Alaska (Verenigde Staten), dragen bij aan het verminderen van het aantal hond- bijt- mens incidenten en welke maatregelen worden aangeraden om in Nederland te gebruiken?

Er komt bij elk gekozen land naar voren dat ras specifieke maatregelen/wetgevingen (BSL) geen effect heeft op het terug dringen van hond- bijt- mens incidenten. Dit komt voornamelijk door 'het label' dat aan het type Pitbull is gegeven door de media. Dit is waarom er in dit rapport niet alleen gefocust wordt op het type Pitbull maar ook verspreid wordt naar de Rottweiler, Duitse Herder, Kruisingen, Border collies en de Cattle dog. Dit betekent niet dat de honden die hier niet bij staan

niet kunnen bijten. Het is namelijk niet de bedoeling dat de aandacht naar de honden toe is gericht maar naar de eigenaren van de honden of mensen die niet in het bezit zijn van een hond.

Hieronder een overzicht per land, hoe de preventie voor hond- bijt- mens incidenten wordt aangepakt of wat de aanbevelingen zijn om het aan te pakken:

Nederland

- Maatschappelijke Aanvaardbare Gedragstest;
- Het Risico- Assessment;
- Stay Home Protocol;
- Nota Sociale honden bijten niet. Drie speerpunten: Voorlichting voor eigenaren en fokkers, onderzoek en fokbeleid;
- Koningin Sophia- Vereeniging. Door preventieve voorlichtingen, voor volwassenen en kinderen, over natuurlijk gedrag, de aanschaf, de opvoeding en de verzorging van huisdieren;
- Het Landelijk Informatie Centrum Gezelschapsdieren (LICG)

Australië

- De eigenaar gaat met hond op Gehoorzaamheidstraining;
- De wetgevers zouden moeten trachten het beter uit te zoeken of iemand opzettelijk of onopzettelijk kwaadaardigheden bij honden bevorderen;

Winnipeg, Canada

- Gerichtte wetgeving;
- Sancties vaststellen voor eigenaren met gevaarlijke honden, die niet voldoen aan de eisen;
- Gevaarlijke honden castreren en steriliseren;
- Voorlichting voor eigenaren;
- lessen voor de gehele bevolking, welke zullen gaan over het gedrag van honden welke tot aanvallen kunnen leiden;

Alaska, Verenigde Staten

- Hondenbeet preventie programma van de AVMA voor kinderen en leraren;
- Preventie programma voor de gemeenschappen;

Door middel van literatuur onderzoek naar de effectiviteit van deze preventieve maatregelen en wetten worden de volgende preventieve handelingen voor hond- bijt- mens incidenten aangeraden voor Nederland:

- ✓ Een preventie programma voor hond- bijt- mens incidenten(zie hoofdstuk 6, Alaska) waarbij de belangrijkste punten zijn:
 - Actieve betrokkenheid van de gemeenschap;
 - Het identificeren van hond- bijt- mens incidenten;
 - Samenstellen van een lokale coalitie tussen betrokken organisaties, gemeentes en de bevolking.
- ✓ Voorlichting over de lichaamstaal en opvoeding van de hond. Voor volwassenen met en zonder hond, aan kinderen vanaf groep 1 t/m 4 en leraren.
- ✓ Een gevalideerde gedragstest voor honden die een gevaar zijn voor de samenleving.

Hierbij terugkomend op de hypothese die luidde:

Verwacht werd dat er veel maatregelen en wetten per land zijn opgesteld voor hond- bijt- mens incidenten. Daarentegen zijn veel maatregelen/wetten niet resultaatboekend, echter blijven deze wel voortbestaan. Daarbij werd er van uit gegaan dat rasgerichte maatregelen, zoals het stellen van voorwaarden aan het houden van een ras en voorlichtingen verstrekken, de meest oplossingsgerichte maatregelen zijn.

De gevonden resultaten zijn een onderbouwing van de hypothese. Daarbij zijn de meest oplossingsgerichte maatregelen niet rasspecifieke maatregelen maar vooral voorlichting verstrekken

aan de maatschappij en de strenge controles op de niet- ras specifieke wetten. Zoals het aanlijn en muilkorf gebod en castratie of sterilisatie.

8 Conclusie

In dit rapport, wat bestaat uit verschillende literatuurstudies, wordt beschreven welke maatregelen en/of wetten de hond- bijt- mens incidenten verminderen dan wel verhelpen. De aandacht wordt gevestigd op Nederland, Australië, Winnipeg (Canada) en Alaska (Verenigde Staten). Door middel van de resultaten is het mogelijk om een advies uit te brengen voor Nederland met de maatregelen/wetten die aanzienlijk effect hebben.

Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden moeten eerst de deelvragen behandeld worden. De hoofdvraag was: Welke getroffen maatregelen en wetten in Nederland, Australië, Winnipeg (Canada) en Alaska (Verenigde Staten), dragen bij aan het verminderen van het aantal hond- bijt- mens incidenten en welke maatregelen worden aangeraden om in Nederland te gebruiken?

Met de bijbehorende deelvragen, waar per deelvraag antwoord op gegeven wordt.

1. Welke rasgerichte maatregelen werken bij aan het terugdringen van bijtincidenten?

De rasgerichte maatregelen zijn de RAD en de BSL voor met name het type APBT. Deze rasgerichte maatregelen hebben geen effect op het terugdringen van de hond- bijt- mens incidenten.

2. Welke voorlichtingsmaatregelen worden er getroffen voor volwassenen of kinderen?

Dit wordt onderverdeeld per land:

Nederland heeft voorlichtingsmaatregelen die verzorgd worden door de Nota Sociale honden bijten niet. Deze organisatie houdt drie speerpunten aan namelijk: Voorlichting, voor eigenaren en fokkers, Onderzoek en Fokbeleid. De Koningin Sophia- Vereeniging houdt de volgende voorlichtingsmaatregelen aan door preventieve voorlichtingen voor volwassenen en kinderen, over natuurlijk gedrag, de aanschaf, de opvoeding en de verzorging van honden. En het Landelijk Informatie Centrum Gezelschapsdieren (LICG) die zich inzetten voor informatie over het houden en de aanschaf van gezelschapsdieren

Door de bevindingen die zijn gedaan in **Australië** wordt er aanbevolen om de eigenaar met de hond op gehoorzaamheidstraining te doen.

In **Canada, Winnipeg** worden er sancties vastgesteld voor eigenaren met gevaarlijke honden, die niet voldoen aan de eisen, er wordt voorlichting gegeven voor eigenaren en er komen lessen voor de gehele bevolking, wat zal gaan over het gedrag van honden welke tot aanvallen kunnen leiden.

En in de **Verenigde Staten, Alaska** is er een hondenbeet preventie programma van de AVMA voor kinderen en leraren en er is een preventie programma actief voor de gemeenschappen.

3. Welke resultaten boeken de verbeterde controles of strengere controles op de wetten en maatregelen die gesteld zijn en welk effect hebben deze?

Er komt naar voren dat bij alle landen vrijwel alle verbeterde of strengere controles op wetten en maatregelen wat betreft hond- bijt- mens incidenten geen effect hebben op het terugdringen van hondenbeten, met betrekking tot de BSL. Als de verbeterde of strengere controles niet ras specifiek zijn boeken ze wel resultaat.

4. Hoe werken de huidige maatregelen/wetten ten opzichte van de vorige maatregelen/wetten die getroffen zijn in Nederland, Australië, Winnipeg (Canada) en Alaska (Verenigde Staten)?

Er is hiervoor verder onderzoek nodig om te achterhalen of de huidige maatregelen/wetten effect hebben ten opzichte van de vorige maatregelen/wetten. De mate waarop de data nu

verzameld word zal ook moeten veranderen om een goed beeld te kunnen verkrijgen van welke hond er betrokken was bij een hond- bijt- mens incident.

Antwoordt hoofdvraag: Er komt bij elk gekozen land naar voren dat ras specifieke maatregelen/wetgevingen (BSL) geen effect hebben op het terug dringen van hond- bijt- mens incidenten.

Maar de huidige preventieve handelingen hebben wel effect voor de hond- bijt- mens incidenten. Hieronder de aangeraden preventieve handelingen voor Nederland:

- ✓ Een preventie programma voor hond- bijt- mens incidenten(zie hoofdstuk 6, Alaska) waarbij de belangrijkste punten zijn:
 - Actieve betrokkenheid van de gemeenschap;
 - Het identificeren van hond- bijt- mens incidenten;
 - Samenstellen van een lokale coalitie tussen betrokken organisaties, gemeentes en de bevolking.
- ✓ Voorlichting over de lichaamstaal en opvoeding van de hond. Voor volwassenen met en zonder hond aan kinderen vanaf groep 1 t/m 4 en leraren.
- ✓ Een gevalideerde gedragstest voor honden die een gevaar zijn voor de samenleving.

8.1 Aanbevelingen

Preventieve maatregelen:

Omdat de 'niet ras specifieke maatregelen' nog niet zo lang ingevoerd zijn, zijn er nog geen concrete resultaten of effecten getoond. Dit komt onder andere door een slechte registratie van de aantallen hond- bijt- mens incidenten en de onduidelijkheid over welk ras of type hond de incidenten hebben begaan. Alle medische posten over de hele wereld zouden verplicht alle hond- bijt- mens incidenten moeten melden bij een centraal bureau. Dierenorganisaties zouden zich onder andere moeten richten op voorlichtingen geven over hondentaal aan kinderen, beginnend bij groep 1 t/m 4 met uitbreiding naar verplichte educatie over honden voor de gehele maatschappij die eigenaar worden van een hond. Dit kan gegeven worden op hondenscholen, waarbij de puppytraining (1ste training) verplicht wordt gesteld met afsluiting van een erkend diploma. Verder onderzoek naar het verminderen van hond- bijt- mens incidenten is nodig voor de veiligheid van de burgers. Dit is mogelijk door alle landen 'onder de loep' te leggen wat betreft dit onderwerp. Er zal dan vooral onderzoek gedaan moeten worden naar de effectiviteit van de maatregelen/ wetten die opgesteld zijn per land/staat en gemeentes.

Raserkenning:

Ook zal onder andere door de Fédération Cynologique Internationale (FCI), een duidelijk handboek gemaakt moeten worden per hondenras met een duidelijke beschrijving per ras. De FCI erkent 343 rassen, elk van hen is het 'eigendom' van een bepaald land. De landen waar de honden oorspronkelijk vandaan komen schrijven de standaard van deze rassen (beschrijving van het ideale type van het ras), in samenwerking met de Normen en Wetenschappelijke Commissies van de FCI, en de vertaling en actualisering worden uitgevoerd door de FCI. (Fédération Cynologique Internationale) De FCI heeft vijf secties:

1. Europa
2. Amerika
3. Azië
4. Afrika
5. Oceanië en Australië

Naast de FCI erkende rassen zijn er ook rassen die door andere organisaties zoals de American Kennel Club (AKC) of de Engelse Kennel Club (Engelse KC) worden erkend.

Daarnaast zijn er rassen die door geen enkele officiële Kynologische organisatie worden erkend maar die toch, of juist mede daardoor, een grote vorm van populariteit genieten:

- American Bulldog (niet erkend door de AKC);
- Boerboel;
- Old English Bulldog;
- Labradoodle (kruising Labrador en Poedel);
- Puddle (kruising Poedel en Mopshond);
- Oud Duitse Herdershond;
- Diverse Coonhounds (Amerikaanse jachthonden);
- Amerikaanse Toyterriër. (Raad van Beheer)

Door alle rassen te erkennen, krijgen alle rassen hun eigen identificatie. Waardoor onschuldige rassen niet aangeklaagd kunnen worden. Misschien wordt hierdoor de nadruk niet meer op de honden gevestigd maar vooral op de eigenaren van de honden.

Educatie opslaghouders:

Het doel van het Stay Home Protocol is om te voorkomen dat de honden voor een lange periode in een kennel opgesloten zitten. Om de honden daar optimaal te kunnen houden zouden de opslaghouders hun kennis over honden en hondengedrag kunnen bijwerken door het volgen van cursussen. Hierdoor kunnen de opslaghouders een beter beeld van elke individuele hond verkrijgen en beginnen met trainen op de dag van binnenkomst van de hond. Waardoor angst- en stressremmende hulpmiddelen kunnen worden voorkomen. Of een gedragsdeskundige aannemen die zich vooral richt op de honden die ernstige gedragsproblemen vertonen.

DNA- controle:

De leden van de Raad van Beheer op Kynologisch gebied in Nederland hebben tijdens een vergadering op 23 november 2013 besloten dat de borging van het gezondheidsbeleid door verplichte DNA- controle van afstamming van alle rashonden in wordt gesteld op 1 juni 2014. Tevens wordt er van de ouderdieren ook DNA afgenomen om zo te controleren of de pups daadwerkelijk afkomstig zijn van de genoemde fokcombinatie. Het genetisch materiaal wordt opgeslagen, mede voor verder onderzoek naar ziektes. Duidelijke erkenning per ras wordt door deze regeling ook makkelijker, dit zal ook ingevoerd moeten worden in het buitenland zodat de aantallen broodfokkers verminderd worden. Broodfokkers kopen de pups vaak in grote getallen in waardoor de pups goedkoop zijn. Hierdoor zullen er ook zeer geringe ouderdieren aanwezig zijn, dit is een groot detail waaraan broodfokkers herkenbaar zijn. Door deze verplichte DNA- controle kan er beter onderscheid worden gemaakt tussen een erkende fokker of een broodfokker, minder ziektes en voorkoming op erfelijke afwijkingen.

Strengere aanpak eigenaren:

Als honden een of meerdere bijtincidenten hebben begaan is het van belang dat dit voor de volgende keer wordt voorkomen. Als de regels, zoals aanlijn- en muilkorf gebod, de hond alleen maar ook samen met andere honden niet los laten spelen, geen ontsnappingsvrijheid vanuit huis of tuin, kortom er alles aan doen om de veiligheid te waarborgen, niet worden nagestreefd door de eigenaar van een 'gevaarlijke hond' dat er dan strengere maatregelen worden getroffen. Bijvoorbeeld een taakstraf, een hoge geld boete, verbod op het houden van dieren, verplichte honden gedragscursus (wat de eigenaar zelf moet betalen) of celstraf.

Onderzoek:

Tevens kan er verder onderzoek worden gedaan in andere landen zoals Oostenrijk, Frankrijk en Duitsland. Van deze landen is al literatuur bekend.

Bronnenlijst:

American Veterinary Medical Association © (2012) Welfare Implications of The Role of Breed in Dog Bite Risk and Prevention (pp 2- 7).

Ares E., Coe S, (2013), Dangerous Dogs. Science and Environment Section. SN/SC/4348. In de library house of commons.

As A.B., Dwyer J.P., Naidoo S, (2009), Dog bites to the head, neck and face in children. South Afr J Epidemiol Infect 2010;25(1):36-38.

Beaver V.B et al (2001) A community approach to dog bite prevention. In American Veterinary Medical Association. Task Force on Canine Aggression and Human-Canine Interactions Vet Med Today: Canine Aggression Task Force JAVMA, Volume 218, No. 11.

Bennett P., Righetti J, (2001). The Delta Dog Safe™ Strategy. Proceedings of the 2001 Annual Urban Animal Management Conference.

Berkey J, (2009) Dog Breed Specific Legislation. The cost to people, pets and veterinarians, and the damage to the human-animal bond. In Proceedings of Annual AVMA Convention. Rethinking ""Pitbulls"" van National Canine Research Council, door Delise K, (2012).

Snyder E, (2014) Dog Bite Laws in the United States. Van Edgar Snyder & Associates® A Law Firm Representing Injured People <http://www.edgarsnyder.com/dog-bite/dogbite-law/>

Blackshaw J.K (1991), An overview of types of aggressive behaviour in dogs and methods of treatment. Applied Animal Behaviour Science, [Volume 30, Issue 3](#) , (pp 351-361).

Borg A.M.J van der., Beerda B., Ooms M., Souza A.S. de., Hagen M van., Kemp B, (2010) Evaluation of behaviour testing for human directed aggression in dogs. Applied Animal Behaviour Science 28, (pp 78- 90)

Borg J.A.M. van der., . Graat E.A.M. Ir, (2009) Prevalentie van angst en agressie in de Nederlandse populatie Rottweiler. Wageningen Universiteit.

Collier S, (2006) Breed- specific legislation and the Pitbull terrier: Are the laws justified?. Journal of Veterinary Behavior Clinical Applications and Research, 1 (pp 17- 22).

Cornelissen J.M.R., Hopster H, (2009), Dog bites in The Netherlands: A study of victims, injuries, circumstances and aggressors to support evaluation of breed specific legislation. [The Veterinary Journal](#) (pp 292 – 298). [Volume 186, Issue 3](#).

Cornelissen J.M.R., Hopster H (2008), Hondenbeten in perspectief. Commissie van Wijzen ingesteld door de minister van LNV, de Animal Sciences Group (ASG) van Wageningen UR, TNS NIPO

Fédération Cynologique Internationale (FCI), <http://www.fci.be/presentation.aspx>.

Gabor J.D. De Staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Gehoord de Stichting Registratie Gezelschapsdieren Nederland, de Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Nederland, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren, de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde, de Stichting Animal Research Foundation Europe. Regeling agressieve dieren.

- Gaus H., Gaus M., Werkgroep Hulp Inbeslaggenomen Honden, (2013) Stay Home Protocol.
- Hussian S.G, (2006), Atacking the Dog- Bite Epidemic: Why Breed- Specific Legislation Won't Solve the Dangerous- Dog Dilemma, 74 Fordham L. Rev. 2847.
- Jipping G., Cate M ten., Koster F, (2014) de Raad van Beheer,
<http://www.raadvanbeheer.nl/rashonden/stamboom-aanvraag-procedure/koppeling-gedragtest-en-stambomen/>
- Kahn A., Bauche P., Lamoureux J, (2003) Child victims of dog bites treated in emergency departments: a prospective survey. [European Journal of Pediatrics](#) , Volume 162, [Issue 4](#), (pp 254-258)
- Kerselaers S, (2006) Voorkomen van agressie bij honden. Katholieke Hogeschool Kempen Bevat literatuur van Kahn in 2004.
- Landelijk InformatieCentrum Gezelschapsdieren (LICG)
<http://www.licg.nl/contentsuite/upload/lig/file/LICG%20Jaarverslag%202012.pdf>
- Langley R.L, (2009), Human Fatalities Resulting From Dog Attacks in the United States, 1979–2005. *Wilderness & Environmental Medicine*, [Volume 20, Issue 1](#) , (pp 19-25).
- Lockwood R, Humane Society of the United States, Washington, DC. Div of Unintentional Injuries Prevention, National Center for Injury Prevention and Control, CDC. (1997). CDC Prevention Guidelines Database. MMWR 46(21) (pp 463-466).
- Maher J.J, (2009) 3,497 dead dogs and other numbers from Denver's pit bull ban. Categories: Follow That Story, News.
- McLaughlin J., Gessner D.B (2007) Deaths and Hospitalizations from Dog Bite Injuries — Alaska, 1991–2002. In State of Alaska Epidemiology Bulletin (Contributed by Louisa Castrodale, DVM, MPH, Section of Epidemiology) No. 35.
- National Companion Animal Coalition (NCAC) including: Canadian Federation of Humane Societies, the Canadian Veterinary Medical Association, the Canadian Kennel Club and the Pet Industry Joint Advisory Council of Canada. (2004) Reducing the Incidence of Dog Bites and Attacks: Do Breed Bans Work?.
- Netto W.J., Planta J.U.D, (1997) Behavioural testing for aggression in the domestic Dog. *Applied Animal Behaviour Science* 52, (pp 243-263).
- Nota 'Sociale honden bijten niet' voor de aanzet van een preventiebeleid ter voorkoming van bijtincidenten door honden. Met medewerking en ondersteuning van:
 Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Stichting Consument en Veiligheid, Stichting Oscar en Rufus, Vereniging Nederlandse Gemeenten en W.K. Hirschfeld Stichting. Den Haag, september 1999.
- Omaboe N, (2013) Cabinet Veterinaire International Presents: the Expat Pet Guide. Your guide to Switzerland's pet importation requirements.
- Pillonel C, (2006) "Banning dogs is not a solution". Swissinfo News.

Planta J.U.D., Meester R.H.W.M, (2007), Validity of the Socially Acceptable Behavior (SAB) test as a measure of aggression in dogs towards non-familiar humans. *Vlaams Dier geneeskundig Tijdschrift* 76, (pp 359-368)

Raad van Beheer, <http://www.raadvanbeheer.nl/raad-van-beheer/fci/>.

Raghaven M, (2008) Fatal dog attacks in Canada, 1990- 2007. *The Canadian Veterinary Journal* 49 (6) (pp 577- 581).

Raghaven M., Martens P.J., Chateau D, (2012), Effectiveness of breed- specific legislation in decreasing the incidence of dog- bite injury hospitalizations in people in de Canadian province of Manitoba. *Injury prevention* 2013; 19: (pp 177 – 183).

Reisner I.R., Nance M.L ., Zeller J.S., Houseknecht E.M., Kassam-Adams N., Wiebe D.J, (2011) Behavioural characteristics associated with dog bites to children presenting to an urban trauma centre. *Injury Prevention*, Volume. 17, (pp: 348-353).

Rosado B., Garcia-Belenguer S., León M., Palacio J, (2007), Spanish dangerous animals act: Effect on the epidemiology of dog bites. *Journal of Veterinary Behavior* 2, (pp 166 – 174).

Sacks J.J., Lockwood R., Hornreich J., Sattin R.W, (1996) Fatal dog attacks, 1989-1994. In US National Library of Medicine National Institutes of Health. (6 Pt 1) (pp 891- 5).

Sacks J.J., Sinclair L., Gilchrist J., Golab G.C., Lockwood R, (2000) Breeds of dogs involved in fatal human attacks in the United States between 1979 and 1998. *Journal of the American Medical Association*, Volume. 217, Issue 6, (pp 836-40)

Schellart M., Hertog P.C. den, (1998) Hondenbeten in kaart gebracht, ernst, omvang en toedrachten. Uitgegeven door: Stichting Consument en Veiligheid.

Schilder M.B.H., Eijk I.A.M. van., Vinke C.M, (2014) Risico assessment.

Seksel K, (2002) Report to the nsw department of Local Government on Breed Specific Legislation issues relating to control of dangerous dogs. Registered Specialist in Veterinary Behaviour Seaforth Animal Behaviour Consultants.

Seksel K., Heath J., Adams T., Bisson M, (2010) Contribution of the Pet Care industry to the Australian Economy. 7th edition. (ISBN: 978-0-9807614-0-5)

Smith O., Ashby J, (1998). Dog bites and injury prevention: A critical review and research agenda. Paper presented to the Animals, Community Health and Public Policy Symposium. The University of Sydney.

Szpakowski M.N., Bonnett N.B., Martin S.W, (1989) An epidemiological investigation into the reported incidents of dog biting in the City of Guelph. *The Canadian Veterinary Journal*, 30 (pp 937- 942).

Veiligheid NL, (2013) Hondenbeten ongevalcijfers. Andere bronnen die geraadpleegd zijn: Doodsoorzakenstatistiek 2011, Centraal Bureau voor de Statistiek; Landelijke Medische Registratie 2011, Dutch Hospital Data, Letsel Informatie Systeem 2011, VeiligheidNL; Letsellastmodel 2011, VeiligheidNL i.s.m. Erasmus Medisch Centrum; Bevolkingsstatistiek 2011-2012, Centraal Bureau voor de Statistiek, Letsel Informatie Systeem 1998-2011 en de Landelijke Medische Registratie 1998-2011.

Verburg G, (2007) De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Onderwerp Regeling Agressieve Dieren. Kenmerk DL. 2007/1254.

Watson L, (2003), Does breed specific legislation reduce dog aggression on humans and other animals? A review paper. Urban Animal Management Conference Proceedings.

Bijlage I. Honden van het Pitbull Terriër type, waaronder wordt verstaan honden die in belangrijke mate voldoen aan de navolgende karakteristieken of in belangrijke mate gelijkenis vertonen met de navolgende afbeeldingen. (Gabor et al)

Algemene omschrijving:

- gespierde gladharige hond
- straalt kracht uit
- atletisch, maar niet zeer slank
- een zwaar front met in vergelijking een lichte achterhand
- van opzij gezien maakt de hond een vierkante indruk
- hoogte (schoft): 35-50 cm

Hoofd:

- geblokt, doosvormig, zwaar in verhouding tot het lichaam
- brede kaaktakken
- brede schedel
- sterk ontwikkelde neusbrug
- het gebied onder de ogen is opmerkelijk breed
- sterk ontwikkelde kauwspieren

Voorsnuit:

- geen spitse snuit

Oren:

- hoog aan het hoofd geplaatst
- tippend of gecoupeerd
- geen rimpels

Ogen:

- rond, diepliggend en betrekkelijk klein
- breed uit elkaar geplaatst

Hals

- gespierd tot aan de schedel
- kort

Borst:

- diep
- ruim gebogen ribben, naar onderen taps toelopend
- breed

Rug:

- gespierd
- kort

Benen:

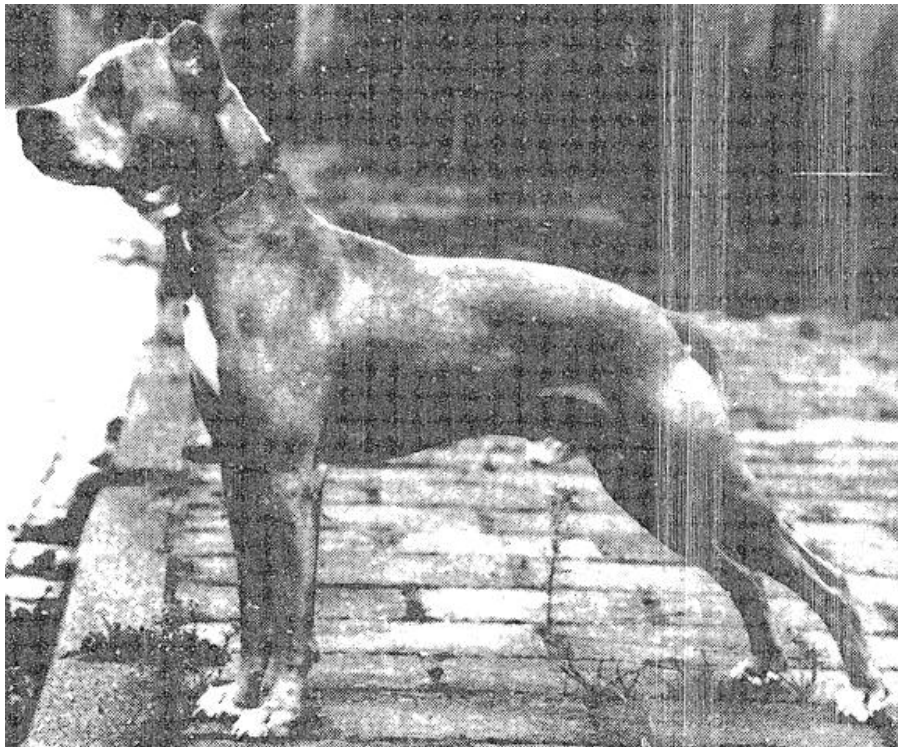
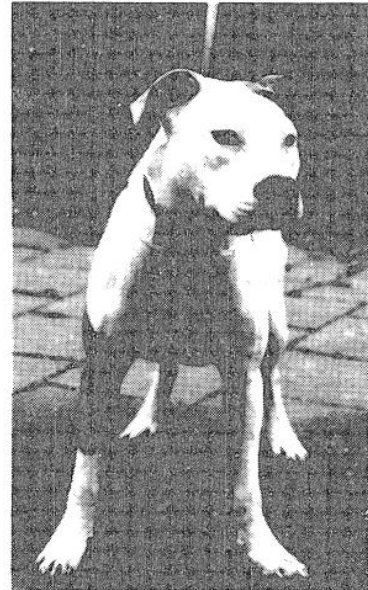
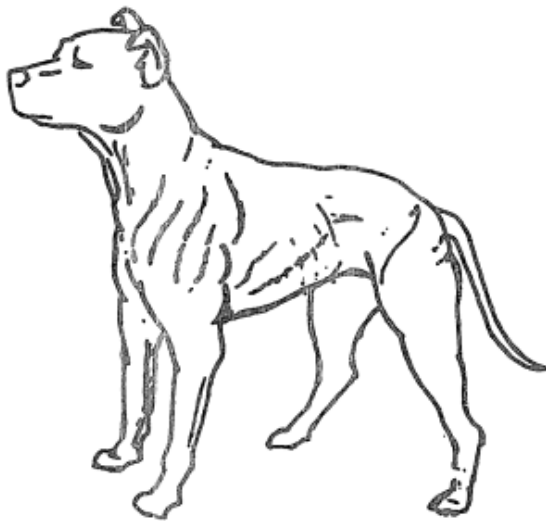
- de voorbenen zijn recht en maken een zware, solide indruk
- de heupen zijn breed en lang en lopen af in betrekkelijk lange achterbenen

Vacht:

- kortharig

Staart:

- laag aangezet
- dun
- vrij kort in relatie tot het lichaam
- taps toelopend tot een fijne punt
- of gecoupeerd

Artikel 73

1. Het is verboden dieren, behorende tot door Onze Minister aangewezen soorten of categorieën van dieren te fokken, in Nederland te brengen, te koop aan te bieden of te verkopen.
2. Het is verboden dieren behorende tot ingevolge het eerste lid aangewezen soorten of categorieën van dieren voorhanden te hebben.
3. Ingevolge het eerste lid worden slechts aangewezen soorten of categorieën, waarvan de dieren een gevaar kunnen opleveren voor de veiligheid van mens of dier.

Artikel 74

1. De burgemeester van de gemeente waar een dier dat in strijd met het bepaalde in artikel 73 is gefokt of voorhanden wordt gehouden, zich bevindt, kan bepalen dat dat dier naar een nader door hem aangewezen plaats moet worden vervoerd en aldaar moet worden gedood.
2. De burgemeester legt een maatregel als bedoeld in het eerste lid, voor zover het betreft het doden van het dier, niet ten uitvoer indien binnen zes weken, nadat de desbetreffende beschikking aan de houder van het dier is bekendgemaakt, de houder een verzoek als bedoeld in artikel 8:81 van de Algemene wet bestuursrecht heeft ingediend en op dat verzoek niet afwijzend is beslist.

Artikel 107

1. Onze Minister kan, voor zover het belang van de gezondheid of het welzijn van dieren zich daartegen niet verzet, van het bij of krachtens deze wet bepaalde vrijstelling of ontheffing verlenen.
2. Een vrijstelling of ontheffing van het bij of krachtens de artikelen 97 tot en met 99 bepaalde alsmede van een voorschrift dat tevens in het belang is van de bestrijding van een dierziekte die is aangewezen in overeenstemming met Onze Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport wordt in overeenstemming met Onze Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport verleend.
3. Aan een vrijstelling of ontheffing kunnen voorschriften of voorwaarden worden verbonden. Zij kunnen onder beperkingen worden verleend. Zij kunnen te allen tijde worden ingetrokken.

Artikel 172

2. De burgemeester is bevoegd overtredingen van wettelijke voorschriften die betrekking hebben op de openbare orde, te beletten of te beëindigen. Hij bedient zich daarbij van de onder zijn gezag staande politie.

Bijlage III. Cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Dodelijke slachtoffers in Nederland		Leeftijds en geslachtsverdeling van overledenen aan aanval/beet hond in de periode 1982-2006 in Nederland.			
Hond- bijt- mens incidenten					
1982	1				
1983	0				
1984	0	<i>geslacht</i>			
1985	0	Man	Vrouw	<i>totaal</i>	
1986	2	0 jaar	2	1	3
1987	1	1 tot 4 jaar	2	1	3
1988	1	5 tot 9 jaar	1	1	2
1989	2	35 tot 39 jaar	2	0	2
1990	2	40 tot 44 jaar	2	2	4
1991	2	45 tot 49 jaar	3	0	3
1992	1	50 tot 54 jaar	2	0	2
1993	0	55 tot 59 jaar	1	1	2
1994	0	60 tot 64 jaar	1	0	1
1995	2	65 tot 69 jaar	1	0	1
1996	1	70 tot 74 jaar	2	0	2
1997	2	75 tot 79 jaar	2	2	4
1998	2	<i>Totaal</i>	<i>21</i>	<i>8</i>	<i>29</i>
1999	2				
2000	0				
2001	1				
2002	1				
2003	1				
2004	2				
2005	1				
2006	2				
Totaal	29				

Bijlage IV. Algemene Plaatselijke Verordening APV

Maastricht en Den Haag:

Artikel 2.4.19 Gevaarlijke honden

1. Het is de eigenaar of de houder van een hond verboden die hond te laten verblijven of te laten lopen op of aan de weg of op het terrein van een ander:
 - a. anders dan kort aangelijnd, nadat het college aan de eigenaar of de houder hebben bekendgemaakt dat het die hond gevaarlijk of hinderlijk acht en een aanlijngebod in verband met het gedrag van die hond noodzakelijk vindt;
 - b. anders dan kort aangelijnd en voorzien van een muilkorf nadat het college aan de eigenaar of de houder heeft bekendgemaakt, dat het die hond gevaarlijk of hinderlijk acht en een aanlijn- en muilkorfgebod in verband met het gedrag van die hond noodzakelijk vindt.
2. In afwijking van artikel 2.4.17, aanhef en onder c, geldt voor het bepaalde in het eerste lid bovendien dat de hond moet zijn voorzien van een optisch leesbaar, niet verwijderbaar identificatiemerk in het oor of in de buikwand, dat de eigenaar of houder duidelijk doet kennen.
3. In het eerste lid wordt verstaan onder:
 - a. muilkorf: een muilkorf als bedoeld in artikel 1, onder d, van de Regeling agressieve dieren;
 - b. kort aanlijnen: aanlijnen van een hond met een lijn met een lengte, gemeten van hand tot halsband, die niet langer is dan 1,50 meter.
4. Het verbod geldt niet voor zover in het daarin geregelde onderwerp wordt voorzien door de Regeling agressieve dieren.

Amsterdam:

Artikel 5.15 Gevaarlijke of hinderlijke honden

1. Het is de eigenaar of houder van een hond verboden deze uit te laten op of aan de weg, op een andere voor publiek toegankelijke plaats of op het terrein van een ander:
 - a. anders dan kort aangelijnd als het college aan hem heeft bekendgemaakt dat het de hond gevaarlijk of hinderlijk acht en in verband met het gedrag van de hond noodzakelijk acht dat deze kort is aangelijnd of
 - b. anders dan kort aangelijnd en voorzien van een muilkorf als het college aan hem heeft bekendgemaakt dat het de hond gevaarlijk of hinderlijk acht en in verband met het gedrag van de hond noodzakelijk acht dat deze kort is aangelijnd en een muilkorf draagt.

Rotterdam:

Artikel 2:59 Gevaarlijke en hinderlijke honden

1. Indien het college een hond in verband met zijn gedrag gevaarlijk of hinderlijk acht, kan het de eigenaar of houder van die hond een aanlijngebod of een aanlijn- en muilkorfgebod opleggen voor zover die hond verblijft of loopt op een openbare plaats of op het terrein van een ander.
2. Een aanlijngebod houdt in dat de eigenaar of houder verplicht is de hond aangelijnd te houden met een lijn met een lengte, gemeten van hand tot halsband, van ten hoogste 1,50 meter.
3. Een muilkorfgebod houdt in dat de eigenaar of houder verplicht is de hond voorzien te houden van een muilkorf die:
 - a. vervaardigd is van stevige kunststof, van stevig leer of van beide stoffen;
 - b. door middel van een stevige leren riem zodanig rond de hals is aangebracht dat verwijdering zonder toedoen van de mens niet mogelijk is; en
 - c. zodanig is ingericht dat de hond niet kan bijten, dat de afgesloten ruimte binnen de korf een geringe opening van

de bek toelaat en dat geen scherpe delen binnen de korf aanwezig zijn.

4. Onverminderd het bepaalde in artikel 2:57, eerste lid, onder c, dient een hond als bedoeld in het eerste lid voorzien te zijn van een door de bevoegde minister op aanvraag verstrekt uniek identificatienummer door middel van een microchip die met een chipreader afleesbaar is.

5. De eigenaar of houder van een hond zorgt ervoor dat de hond niet hinderlijk is voor de omgeving of de nachtrust verstoort door aanhoudend geblaf of gejank.

A) Testonderdelen met eigenaar

Inleiding algemeen.

De testleider wijst de geleider de plaats waar hij/zij met de hond moet gaan staan, geeft uitleg over de procedure van de test zonder daarbij de hond te provoceren en deelt de geleider mede dat hij/zij ten allen tijden gerechtigd is de test te stoppen als naar zijn/haar oordeel voortzetting niet in het belang van de hond is. De testleider controleert de identificatie van de hond middels een chipreader of een aangebrachte tatoeage. De testleider overhandigt de geleider een flexilijn met stevig leren halsband en verzoekt hem/haar deze om de hond te doen. De testleider wijst de begeleider erop dat het gebruik van de noodstop van de flexilijn tijdens de tests alleen in uiterste noodzaak is toegestaan als gevaarlijke situaties voor mens of dier zouden kunnen ontstaan. Voorts dient de geleider zich te onthouden van elke vorm van contact die tot onder het appel brengen van de hond zou kunnen leiden.

Testonderdeel 1. kennismaking . 1e poging tot aai-contact

De hond en zijn geleider zijn zodanig voor een muur, afrastering of hek opgesteld dat de hond geen ruimte heeft om achter de geleider weg te kruipen. Aan de muur , afrastering of hek is een lijn van 1 meter bevestigd, waaraan de geleider de hond vastlegt. Ook de flexilijn wordt door de geleider als extra beveiliging in de hand genomen. Een testhulp loopt met een kunst arm/ hand naar hond en eigenaar toe, begroet de eigenaar, aait de hond om de passieve vriendelijkheid te testen. Totale testduur 20 seconden.

Testonderdeel 2. voorwerp (witte lap).

De eigenaar loopt met de hond aan een flexilijn naar de pion die op een afstand van 1.5 m voor de prikkel staat. Als hij daar staat, wordt een grote lap b.v. jasschoort van grond omhoog getrokken en valt vervolgens weer op de grond. De eigenaar blijft staan om de hond de gelegenheid te geven zelf op onderzoek uit te gaan. Na 10 seconden geeft de testhulp een teken en dan gaat de eigenaar naar het voorwerp toe en wijst op de lap. Dit mag 10 seconden duren en op teken van de testhulp loopt de eigenaar door naar de volgende pion. Totale testduur 20 seconden

Testonderdeel 3. voorwerp (vooruit getrokken vreemd voorwerp (kat).

De eigenaar loopt met de hond aan een flexilijn naar de pion die op een afstand van 1.5 m voor de prikkel staat. Als hij daar staat, wordt de kat langs getrokken. De eigenaar blijft staan om de hond de gelegenheid te geven zelf op onderzoek uit te gaan. Na 10 sec. geeft de testhulp een teken en dan gaat de eigenaar naar het voorwerp toe en wijst op de kat. Dit mag 10 seconden duren en op teken van de testhulp loopt de eigenaar door naar de volgende pion. Totale testduur 20 seconden

Testonderdeel 4. geluid (alarmsignaal, toeter).

De eigenaar loopt met de hond aan een flexilijn naar de pion die op een afstand van 1.5 m voor de prikkel staat. Als hij daar staat wordt, gaat gedurende 10 seconden een alarmsignaal. De eigenaar blijft staan om de hond de gelegenheid te geven zelf op onderzoek uit te gaan. Na 10 seconden geeft de testhulp een teken en dan gaat de eigenaar naar het voorwerp toe en wijst erop. Dit mag 10 seconden duren en op teken van de testhulp loopt de eigenaar door naar de volgende pion. Totale testduur 20 seconden

Testonderdeel 5. geluid (vallende blikken op metalen ondergrond).

De eigenaar loopt met de hond aan een flexilijn naar de pion die op een afstand van 1.5 m voor de prikkel staat. Als hij daar staat, vallen een aantal blikken met kiezels gevuld, op een metalen plaat. De eigenaar blijft staan om de hond de gelegenheid te geven zelf op onderzoek uit te gaan. Na 10 seconden geeft de testhelper een teken en dan gaat de eigenaar naar het voorwerp en wijst erop. Dit mag 10 seconden duren en op teken van de testhelper loopt de eigenaar door naar de plaats van het volgende onderdeel. Totale testduur 20 seconden

Testonderdeel 6. insluiting normale pas (3 personen) Hond en eigenaar staan zo voor een muur/afrostering/hek, dat de hond geen ruimte heeft om achter de eigenaar weg te kruipen. Aan de muur, afrostering of hek zit een daarvoor geschikt bevestigingspunt met daaraan een lijn van 2 m, waaraan de eigenaar de hond vastmaakt. De flexilijn heeft de hond ook aan de halsband. De eigenaar gaat naast de hond staan en neemt de flexilijn in de hand. De extra bevestiging is een veiligheidsmaatregel. Als achtergrond mag geen verstek gebruikt worden, maar alle andere mogelijkheden (afrostering of hek e.d.). De testhelpers gaan op uitgangspunt op een afstand van ongeveer 6 m van de hond staan. Met normale pas (dus niet vertraagd of versneld) wordt de eigenaar en hond door 3 personen ingesloten tot een afstand van ruim 2 meter. De testhelpers zwijgen en kijken naar de hond die zover wordt genaderd dat hij net niet bij de helpers kan komen (het einde van de lijn markeren met een kalkstreep op grond is handig!, anders aangeven met pionnen). De testhelpers blijven 10 seconden staan, doen daarna een pas achteruit. Dan pas draaien zij zich om en lopen in hetzelfde tempo terug. De hond wordt niet aangehaald en de testhelpers blijven zwijgen. Totale testduur 20 seconden

Testonderdeel 7. insluiting versnelde pas (3 personen).

Direct als de testhelpers weer op het uitgangspunt zijn, gaan ze zwiingend en in een versnelde pas op de eigenaar en hond af. Ze kijken de hond aan. De testhelpers sluiten de eigenaar en hond in tot zover dat de hond net niet bij hen kan komen (kalkstreep). De testhelpers blijven 10 seconden staan, doen daarna een pas achteruit. Dan pas draaien zij zich om en lopen in het zelfde tempo terug. De hond wordt niet aangehaald. Totale testduur 20 seconden.

B) Testonderdelen zonder eigenaar

De hond wordt vastgemaakt aan een geschikte lijn van 2 m op een plek waarbij hij naar links, rechts maar niet naar achter kan uitwijken. De eigenaar gaat uit zicht (in kantine, achter verstek aan andere kant van het terrein). De eigenaar kan de hond van een afstand zien, zonder dat deze de eigenaar ziet!

Testonderdeel 8. Stimulus hond.

Op een teken van de testleider wordt met een andere aangelijnde hond van het zelfde geslacht maar niet gelijkend als de te testen hond toegelopen tot een pion welke op 2 meter van de cirkel is geplaatst. Hij blijft 20 seconden staan en gaat weer weg. De geleider van de stimulus hond houdt zijn hond zo goed mogelijk onder controle en blijft 20 seconden op het markeringspunt staan. Vervolgens gaat hij op een teken van de testleider weg. Totale testduur 20 seconden

Testonderdeel 9. Vriendelijke benadering.

De testhelper loopt op een vriendelijke manier met de uitgestoken kunsthands recht op de hond af. Hij laat de hond aan de hand snuffelen en probeert de hond te aaien over de kop, hals of rug. Hierbij mag de testhelper tegen de hond praten. Na de hond geaaid te hebben keert de testhelper op een teken van de testleider om en loopt weg. Totale testduur 20 seconden.

Testonderdeel 10. De bel

De testhelper loopt op een teken van de testleider met een bel naar de hond tot de 2 meter markering. Dan begint hij luid te bellen, daarbij de hond, zo nodig, volgend. Vervolgens stapt hij op een teken van de testleider naar achteren en loopt weg. Totale testduur 20 seconden.

Testonderdeel 11. De paraplu.

De testhelper loopt op een teken van de testleider met een paraplu naar de hond tot de 2 meter markering. Dan doet hij gedurende 20 seconden de paraplu open en dicht, daarbij de hond, zo nodig, steeds volgend. Vervolgens stapt hij op een teken van de testleider naar achteren en loopt weg. Het gebruik van een automatisch openklappende paraplu is niet toegestaan. Totale testduur 20 seconden.

Testonderdeel 12. De pop.

Vanaf het startpunt wordt een pop van 70-80 cm. hoog met naar voren gestrekte armpjes in de richting van de hond getrokken tot deze de pop gemakkelijk kan bereiken. Daarbij dient de lijn, waarmee de pop wordt voortbewogen, laag op de grond te worden gehouden. Dan wordt de pop 10 seconden stilgezet. Vervolgens wordt de pop op een teken van de testleider voorbij de hond getrokken over een afstand van tenminste 4 meter, dan wel teruggetrokken als het voorttrekken door de hond wordt belemmerd. Totale testduur 20 seconden.

Testonderdeel 13. Testhelper met pop.

Op een teken van de testleider loopt een testhelper met een pop met naar voren gestrekte armpjes aan de grond en recht voor zich houdend, naar de hond met de pop aan te raken. De hond dient tenminste éénmaal te worden aangeraakt. Vervolgens stapt hij op een teken van de testleider naar achteren en gaat weg. Totale testduur 20 seconden.

Testonderdeel 14. Fixerende benadering.

Een andere testhelper als bij vorig onderdeel loopt op een sluipende manier naar de hond toe en kijkt daarbij de hond strak aan. Hij blijft net voor de 2 m cirkel van de hond staan en kijkt 20 seconden de hond strak aan (dreigen door fixeren). Als de hond met kop en/of lijf wegdraait, loopt de helper met de hond mee. Na 20 seconden stapt hij naar achter, draait zich om en gaat weg. Totale testduur 20 seconden.

Testonderdeel 15. Vriendelijk benaderen na stress.

Dezelfde testhelper als bij onderdeel 14 loopt op een vriendelijke manier en met uitgestoken kunsthands recht op de hond af. Hij laat de hond aan de kunsthands snuffelen en probeert hierna de hond over de kop, rug of hals te aaien. Daarbij zorgt de testhelper ervoor zelf niet binnen de 2 meter markering te komen. Na de hond geaaid te hebben keert de testhelper op een teken van de testleider om en loopt weg. Hierbij mag de testhelper tegen de hond praten. Totale testduur 20 seconden.

Testonderdeel eigenaar met kinderfiguur.

De eigenaar wordt teruggeroepen, loopt met de pop voor zich naar zijn hond en laat zijn hond met de pop kennismaken. Totale testduur 20 seconden.

Einde test.

Bijlage. VI MAG- test.

Voorspelbaarheid per sub- test voor bijten / aanval en happen, uitgedrukt als percentage van de overeenkomst voor de sub - tests en de kappa -coëfficiënt met de betekenis
(" = $P < 0,05$ en b = $P < 0.001$)

Sub-test number	% Agreement	Kappa coefficient	Sub-test number	% Agreement	Kappa coefficient
1	81.3	0.46 ^b	23	88.9	0.28
2	100	0	24	97.2	0
3	100	0	25	88.9	– 0.05
4	97.1	0	26	94.4	0.72 ^b
5	91.9	0.72 ^b	27	77.8	0.42 ^a
6	78.4	0.54 ^b	28	88.6	0.60 ^b
7	100	0	29	100	0
8	100	0	30	94.6	0
9	100	0	31	91.9	0.62 ^b
10	100	0	32	94.4	0.47
11	94.6	0	33	74.3	0.25
12	97.3	0	34	75.0	0.52 ^b
13	100	0	35	75.0	0.53 ^b
14	94.6	0.47	36	85.3	0.68 ^b
15	97.2	0	37	68.6	0.37 ^a
16	88.6	0.53 ^b	38	76.5	0.53 ^b
17	89.2	– 0.04	39	97.2	0.79 ^b
18	94.4	– 0.03	40	94.6	0.47
19	94.6	– 0.03	41	91.7	0.37
20	86.5	0.23	42	86.1	0.37
21	89.2	0.28	43	97.2	0.66 ^a
22	94.4	0.47	–	–	–

Netto W.I., Planta D.J.U, (1997) Applied Animal Behaviour Science 52 243-263

1. Waarom is het Stay Home Protocol opgesteld?

De laatste zes jaar, vanaf 2008 worden de honden naar de Martin Gaus Academie gebracht als de beoordeling van het risico- assessment euthanasie is. Daarvoor werden de honden gewoon afgemaakt.

Door middel van ervaring met honden uit de opslag is het Protocol opgesteld. Deze honden waren zo gestrest, doorgedraaid en opgewonden. Hierdoor vinden wij het beter als de honden in hun eigen omgeving blijven en veiligheidsvoorschriften (aanlijn- en muilkorfgebod) opgelegd krijgen en daarnaast een gehoorzaamheidscursus met de hond doen. Na aansluiting op de cursus een test (risico- assessment) om te kijken of de eigenaren goed met de hond omgaan en of het veilig genoeg is om de veiligheidsmaatregelen te waarborgen. Hierdoor hoeft de hond niet maandenlang in de opslag. Het is puur een alternatief voor de lange opslag voor de honden en de veiligheidsmaatregelen voor de maatschappij blijven behouden.

Mensen zijn geschrokken en zijn bereid zich in te spannen voor de hond, want als dit niet lukt wordt hun hond onteigend of geëuthanaseerd. Op deze manier krijgen de baas en de hond een kans. Door de eigenaar samen met de hond op cursus te doen, krijgt de eigenaar meer inzicht in zijn eigen hond.

2. Wat voor bezwaren hebben jullie tegen de gehele procedure van inbeslagname en assessment?

Mijn bezwaar tegen het assessment is de onzekerheid waar eigenaren mee opgezadeld worden. Ook het machtsvertoon waarmee de honden in beslag genomen worden. Er staan, als de hond wordt opgehaald voor in beslagname niet 1 politiewagen voor de deur maar 4 a 6 politiewagens met zwaailichten. Soms komen politiemannen binnen met getrokken pistool waar dr. M.B.H. Schilder ook bij aanwezig kan zijn. Om dit de mensen te besparen zou heel fijn zijn, tevens kost het veel geld voor de overheid. De eigenaar leert hier niets van omdat de honden soms wel ander half jaar in de opslag zitten en de hond wordt alleen maar rotter en rotter. Het enige voordeel is dat de hond hierdoor uit het circuit gehaald is.

Buurt loopt uit door alles wat er gebeurt op straat, dus die mensen zijn gelijk de outcast van de buurt. Wat er steeds terug komt in de proces verbaal is dat politie een buurt onderzoek heeft gedaan. Er wordt gezegd: 'ja deze hond heeft een kind gebeten' en zo wordt de buurt heel bang. In het proces verbaal staat niet altijd de waarheid over de hond, en het proces verbaal wordt niet aangevuld met nadere informatie. De eigenaar kan niet zeggen hoe het voorval nu echt is gegaan. Tegen de tijd dat dr. M.B.H. Schilder het proces heeft, wordt het niet meer aangepast. Wat er gelezen wordt zijn alle paniek verhalen. Verhaal van de eigenaar is vaak onbekend en niet gehoord en de test gebeurt ook zonder eigenaar. Hoe kan er dan gezegd worden dat die eigenaar geen overwicht heeft over zijn hond als de baas niet aanwezig mag zijn bij de test.

3. Op welke informatiebron berust u de informatie die u gebruikt bij het beoordelen van honden? Heeft u informatie van ooggetuigen of politie of richt u zich vooral of uitsluitend op wat eigenaren vertellen?

Wij krijgen het proces verbaal met daarin het risico- assessment. Waarin staat hoe de hond zich gedraagt in de kennel en bij de opslaghouder. Wat heeft de hond gedaan(of wat

gesuggereerd wordt wat de hond gedaan heeft) en thuissituatie. Er wordt van te voren bij ons een interview gehouden met de eigenaar en er wordt een vragenlijst ingevuld. Hierdoor wordt er bekend hoe de hond was voor inbeslagname en ik probeer de hond dan ook zo weer te krijgen.

Om een beeld te krijgen van de honden die hier binnen komen zijn er 2 honden geweest die een andere hond hebben dood gebeten en de rest heeft een bijtincident begaan met een mens. Waarbij mensen een blauwe plek oplopen maar de honden worden wel in beslag genomen. Ook kan het liggen aan de gemeente, die kan de ernst van een zaak verkeerd inschatten waardoor er geen aangifte wordt genoteerd.

4. Hoeveel van de honden die na het assessment bij jullie komen zijn weer terug bij de officiële eigenaar en onder wat voor aanbevelingen?

De aanbevelingen van M.B.H. Schilder worden automatisch overgenomen. Vroeger had M.B.H. Schilder bovenaan euthanasie staan en als de rechter van Justitie dat niet deed dan werd er een aanlijn- en muilkorfgebod opgelegd, training zat er toen nog niet in.

Tegenwoordig is dat omgedraaid en staat er in de aanbevelingen het volgende:

- De eigenaren dienen op eigen kosten met de hond een resocialisatietraject en training te volgen bij bijvoorbeeld Martin Gaus in Lelystad, voordat de hond geretourneerd kan worden. Tijdens dit traject wordt er gebruik gemaakt van ADAPTIL halsband en het voedingssupplement Zylkène, dit zijn angst- en stressremmende hulpmiddelen.
- Bij succesvolle training/therapie retour eigenaar onder de volgende voorwaarde:
 - Een aanlijngebod
 - Alleen een volwassen persoon bekend met deze voorwaarden mag de hond uitlaten/oppassen.
 - Huis en tuin waar de hond in woont dienen te worden beveiligd.
 - Kennel of bench training.

Als dit alles niet succesvol verloopt dien de hond te worden geëuthanaseerd.

Er is een test van een gedragsdeskundige M.B.H. Schilder en de test van de Martin Gaus Academie. Als de test van ons aanbeveelt dat de hond weer terug naar de eigenaar kan en er wordt verder niets opgelegd dan zegt de officier van Justitie: 'dat is niet veilig', dan wordt de test van M.B.H. Schilder gedaan en dan is vaak de uitkomst euthanasie. En dat is hetgeen wat we willen voorkomen. Toen is er gezegd we doen standaard een aanlijn- en muilkorfgebod, zodat Justitie makkelijker kan kiezen zonder te denken dat het onveilig is.

Soms neemt M.B.H. Schilder zelf de test af op de Martin Gaus Academie of onze eigen mensen. Wat opviel in het assessment van M.B.H. Schilder is dat er geen her- test wordt aanbevolen. Dit, denk ik, in belang van validatie van de test.

De standaard aanbevelingen na de test is het aanlijn- en muilkorfgebod. In totaal, (niet de honden meegerekend die geen eigenaar hebben) komt het op 18 honden daarvan zijn er 16 terug naar de eigenaar en 2 daarvan zijn geëuthanaseerd.

5. Welke testen worden er afgelegd bij de honden op de Martin Gaus Acedemie?

Voordat het risico- assessment gedaan wordt op de Martin Gaus Academie word er al een training verricht met de eigenaar. De hond zelf wordt 1 a 2 weken getraind zonder dat de

eigenaar dat ziet en als ik denk dat de eigenaar veilig is in aanwezigheid van de hond wordt er een training gedaan met de eigenaar. De eigenaar komt 2 keer in de week met zijn hond trainen en is tevens ook aanwezig bij de test. De eigenaar is er ook bij als de hond net binnengebracht wordt bij ons. De hond krijgt medicatie van de opslaghouder waardoor de hond wat suf wordt. Dit is voor de veiligheid van de eigenaar. De reden dat ik de eigenaar hierbij laat zijn is om te kijken hoe de hond- baas relatie is. Deze begroetingen zijn altijd erg emotioneel omdat de eigenaar de hond voor een paar maanden niet heeft gezien. Helly zegt dat door middel van het roesje die de hond gekregen heeft nog wel een goede beoordeling afgelegd kan worden omdat de hond niet 'zo ver heen is'. De hond moet de baas wel even herkennen. Je hebt honden die gelijk bij de eigenaar opspringen, rijden of zich opdringen, dat zijn de lastige jongens (controleerende honden). Maar er zijn ook honden die laag gaan kwispelen en aftasten of het de eigenaar is ja of nee (onderdanig).

Wat tevens zeer belangrijk is, is of de honden blijven hangen in emotie. Dus de eerste 3 a 4 dagen zijn de honden zo 'link als een deur' voornamelijk als we ze uit de kennel halen. En wat dan vooral belangrijk is, is hoelang de honden daarin blijven hangen in de 'woedeaanvallen'. Hersteld de hond zichzelf of blijft de hond maar door gaan soms zelfs zo erg totdat hij flauwvalt. En komt dit herhaaldelijk voor. Als dit zo is dan is de hond eigenlijk niet meer te redden. Deze honden zijn ook gevaarlijk voor de eigenaar.

Bij de opslaghouder wordt er met de honden die uiteindelijk bij de Martin Gaus Academie komen niet uit de kennel gehaald, niet met de hond gespeeld etc. Oordeel van opslaghouder telt wel zwaar mee in het proces verbaal, maar de opslaghouder weet dus niet hoe de hond buiten de kennel reageert. Er zijn ook zeker honden die mee gaan naar de kantine en die wel uit de kennel kunnen maar die komen niet bij ons. Wij hier op de Martin Gaus Academie hebben de extreme gevallen, die 'plat gespoten moeten worden' om uit hun kennel gehaald te kunnen worden. Bij de Martin Gaus Academie wordt er ook gekeken of de honden bij elkaar gezet kunnen worden. Dit is tevens voor het verminderen van stress.

Het protocol van M.B.H. Schilder wordt gebruikt voor de testen op de Martin Gaus Academie. Deze richtlijnen worden zo goed als gehandhaafd. Het enige verschil is dat bij de Academie de test met de eigenaar wordt uitgevoerd. De eigenaar mag de hele test niets zeggen, alleen is mevrouw Gaus het daar niet mee eens. In de test van M.B.H. Schilder wordt de hond niet aangestuurd. De hond krijgt alleen 3 commando's namelijk:

2. Zit
3. Af
4. Hier

Dit om te kijken of de hond commando's leert maar dit is iets anders dan het blijven zitten als er een fietser langs komt. De hond mag niet worden aangestuurd maar als de eigenaar overwicht heeft over de hond is het een goede hond.

6. Bent u ervan bewust dat de eigenaren van de honden kosten wat kost de hond weer terug willen? Soms zo erg dat ze niet de volledige waarheid vertellen.

Mensen die bij ons langskomen zijn een open boek, ze willen heel graag hun verhaal vertellen. Alle zwakke punten over hun hond worden verteld want daarop kan ik de hond trainen.

Mevrouw Gaus begint een casus te vertellen:

Een kickboxer die bekend staat als gevaarlijk, heeft een boxer. Een mevrouw die aan het fietsen is fietst over zijn boxer heen. Maar mevrouw wou doorfietsen, hij kon nog net haar bagagedrager pakken en haar laten stoppen. Want je fietst niet door als je zoiets hebt

gedaan. Die mevrouw gaat tegen de eigenaar van de boxer tekeer. Komt er een jogger aan die gaat zich ermee bemoeien want hij denkt dat de eigenaar van de hond die mevrouw lastig valt. Dus jogger valt hem aan en de boxer bijt de jogger in z'n been.

De verklaring in het proces verbaal was dat de eigenaar van de hond aan het vechten was met de jogger. Een getuige zegt dat het zo helemaal niet is gegaan. Maar dit wordt niet meer meegenomen in het proces verbaal. Uiteindelijk heeft de hond een aanlijn- en muilkorfgebod gehad. Na dit incident doet zich een paar weken later weer een incident voor. Er komt een Mastino op zijn hond afgerend. De eigenaar van de Mastino heeft geen overwicht op hem en de eigenaar van de boxer wilt zijn eigen hond beschermen en geeft de Mastino een schop. Mastino heeft 3 gebroken/gekneusde ribben, maar de eigenaar van de boxer staat bekend als de agressieveling.

Niet iedereen wordt gehoord waardoor er geen goede conclusie kan worden getrokken. Vooral de eigenaar kan niet zijn verhaal vertellen en nadere informatie wordt niet meer opgenomen in het proces verbaal.

7. Bij wie ligt het probleem? Bij de eigenaar van de hond die betrokken is geweest bij een incident of bij de hond?

Bij beide, alleen het gekke is dat diegene die aangifte doet ook meestal gelijk krijgt. En in het proces verbaal staat dan niet wat er exact is gebeurt.

8. Is er een patroon te zien bij de bijtincidenten die de honden begaan hebben, die eerder leidde tot een euthanasie beoordeling. En die later weer herenigd wordt met de eigenaar?

Het zijn honden die joggers hebben gebeten, honden die honden dood hebben gebeten (dit waren er 2), honden die ontsnapt zijn per ongeluk of gevangen worden en dan mensen bijten. Het is een bijtincident of een vermeend bijtincident.

Toen de RAD nog actief was, verteld Helly, en de politie kwam langs omdat er ergens een moord was gepleegd en voor de deur stond een Pitbull. Dan werd de Pitbull in beslag genomen. Die hond zit maanden in de opslag, wordt helemaal gek vanwege de kennel en krijgt van M.B.H. Schilder de beoordeling euthanasie. Later komt die zelfde hond bij mij en blijkt dat de hond een schat van een beest is en weer terug naar huis mag.

9. Hoeveel honden hebben er opnieuw gebeten na dat ze bij jullie zijn geweest?

Één hond, genaamd Beertje in Maastricht. Nogmaals een hond gebeten doordat de eigenaar geen hoofdband met snuitband om heeft gedaan bij de hond. M.B.H. Schilder adviseerde een U- lead en een aanlijn- en muilkorfgebod, Beertje had alleen een U- lead om en ontsnapte. De rest van de honden zijn allemaal thuis en de eigenaren trainen met hun hond en steken er ook meer energie in. Helly heeft met de meeste nog contact.

Mevrouw Gaus verteld dat een Doberman na een euthanasie beoordeling bij de Martin Gaus Academie was gekomen. Er is geen herhaalbare test gedaan maar gelijk een aanlijn- en muilkorfgebod opgelegd gekregen. Uiteindelijk na een jaar geen aanlijn- en muilkorfgebod meer.

10. Waar wordt het bewijs vandaan gehaald dat de honden chronische gestrest zijn in opslag?

Iedere asielhouder merkt dat de honden in een kennel gestrest zijn. De honden geven heel veel stresssignalen (reukvlaggen uitzetten, krabben, tongelen) af. Als de honden uit de kennel worden gehaald gaan ze in de lijnen bijten en trekken aan de riem.

11. Als de hond chronisch gestrest zou zijn wordt de hond dan ook agressiever en krijgt daardoor een negatief oordeel?

Honden komen vaak binnen van een opslaghouder met lig plekken. Dat verklaard dat de opslaghouder niets doet met de honden en het gedrag vordert zich van kwaad tot erger. Ze raken in een spiraal van stress waardoor het wel chronisch te noemen is, zegt Helly. Je ziet heel zelden dat een hond ligt te slapen in een kennel.

De honden die het meest binnen komen bij ons zijn de Herders en de Staffordshire terriërs. Opslaghouders zouden gespecialiseerd moeten zijn in plaats van alleen opslaghouder te zijn, op die manier kunnen die mensen ook beter een beoordeling volgen. Maar de opslaghouders zeggen vaak dat ze geen tijd hebben om met de honden te gaan trainen omdat ze andere werkzaamheden moeten doen.

Neem iemand aan om alleen de ergere gevallen aan te pakken mensen betalen 15 euro per dag.

12. Zijn jullie ervan bewust dat jullie een selectieve steekproef hebben van de honden die in beslag zijn genomen (11 van de 16 honden die bij jullie zijn geweest konden niet uit de kennel bij opslaghouder (=69%), terwijl in de hele populatie honden in opslag dit rond de 5-15% is). Jullie hebben dus een sterk selectieve steekproef.

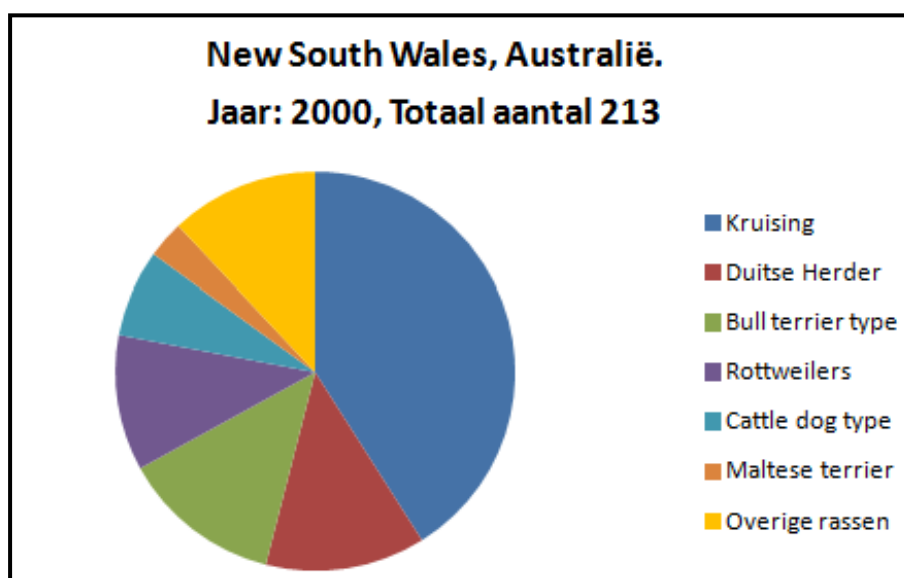
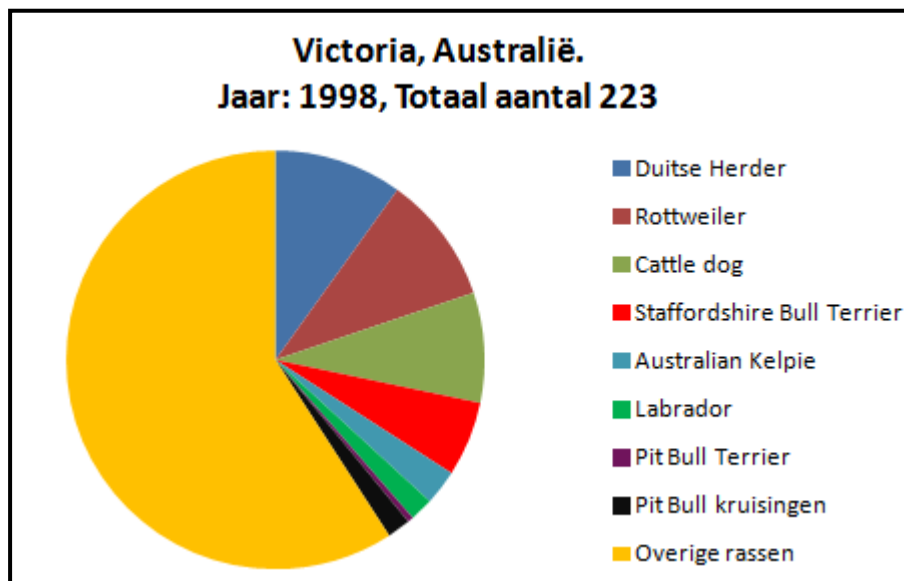
Dit is berekend bij de ergste honden, daarmee worden de honden bedoelt die niet uit de kennel kunnen bij de opslaghouders en die een euthanasie beoordeling hebben van M.B.H. Schilder. Dit zijn er 11 van de 16. De populatie bij de opslaghouders is groter wat 5% a 15% veel maakt.

13. Wat zijn voor jullie redenen voor euthanasie?

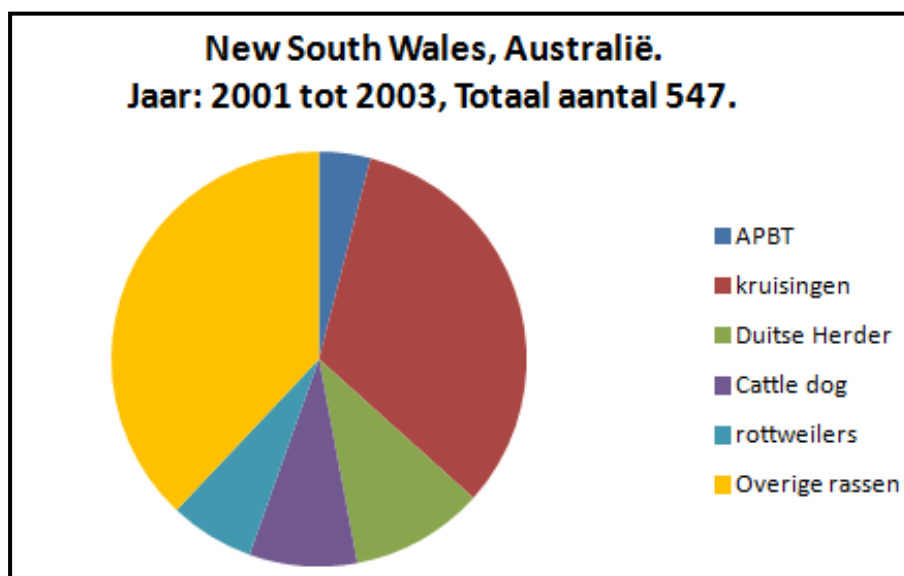
Als de hond een gevaar vormt voor de eigenaar. Dit komt vaak gepaard voor met de blijvende woedeaanvallen die de hond beleefd, met tot slot het flauwvallen en dus zichzelf niet meer kunnen herstellen.

Bijlage. VIII

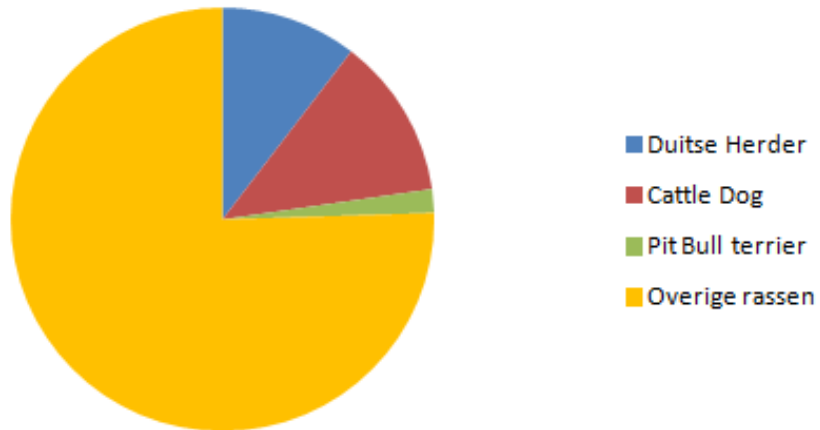
Hond- bijt- mens incidenten in Australië. Vanaf 1998 tot 2003. (Seksel, 2002, Watson, 2003, Collier, 2006)

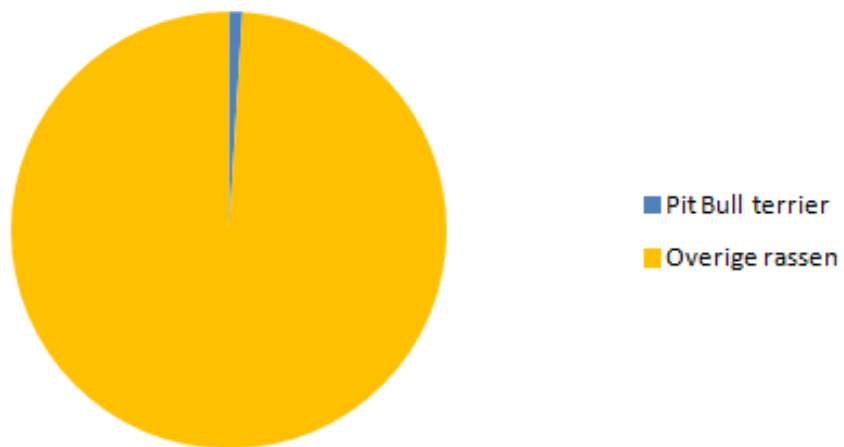
Hierbij zijn de Bull terriër types, APBT, Bull terriër, Pitbull terriër en de Staffordshire Bull terriër deel van de Maltese terriër .

Gold Coast City, Australië.
1 Juli 2000 tot 30 Juni 2001, Totaal aantal 163

Queensland, Australië.
Jaar: 2001, Totaal aantal 750

Bijlage. IX

Twee tabellen van Raghavan et al, (2012). Tabel 1 rechtsgebieden die het Pitbull verbod geïmplementeerd hadden in de jaren 1984 – 2006. Tabel 2 weergeeft de incidentie ziekenhuis opname van hond -bijt- mens incidenten van 0 tot <20 jaar in de pre uitvoering en na de implementatie periode van BSL van de provincie Manitoba.

Tabel 1:

Name of jurisdiction (category)	Total number of person-years at risk during study period	Year of implementation of 'pit-bull' specific ban
Winnipeg (city)	14 684 956	1990
Steinbach (city)	266 980	1991
Niverville (town)	45 515	1991
Cartier (RM)	65 722	1991
MacDonald (RM)	107 234	1992
Thompson (city)	343 487	1994
Beausejour (town)	79 511	1996
Selkirk (city)	225 355	2001
McCreary (village)	13 319	2001
West St. Paul (RM)	72 625	2002
De Salaberry (RM)	59 955	2002
St. François Xavier (RM)	19 632	2003
Minitonas (town)	13 860	2003
Plum Coulee (town)	24 239	2004
The Pas (town)	209 769	2005
Crystal City (village)	10 339	2006

Tabel 2:

	In people aged 0–<20 years				p Value of difference in incidence between preimplementation and postimplementation period
	Preimplementation period of BSL*		Postimplementation period of BSL		
	Total Number	Incidence (95% CI)† per 100 000 person-years	Total Number	Incidence (95% CI)† per 100 000 person-years	
All Manitoba jurisdictions	310‡	6.91 (6.14 to 7.68)§	157	5.15 (4.38 to 6.03)§	0.003
All jurisdictions that did not implement BSL in the years 1984–2006	226	7.09 (6.19 to 8.08)¶ **	NA	NA	NA
City of Brandon	14	5.26 (2.88 to 8.83)†† ‡‡	NA	NA	NA
All jurisdictions that implemented BSL sometime during years 1984–2006§§	84	6.46 (5.15 to 8.00)¶	157	5.15 (4.38 to 6.03)**	0.094
City of Winnipeg	61	5.99 (4.58 to 7.70)††	141	5.02 (4.22 to 5.92)‡‡	0.247

Bijlage. X

Dogs implicated in the 28 newspaper reports on fatal attacks in Canada, 1990–2007. (Raghaven, 2008)

	Number ^a (%) of 28 fatalities
Number of dogs implicated in victim's death	
1	9 (32.1)
2–3	6 (21.4)
4–6	8 (28.6)
8	4 (14.3)
Multiple dogs; number not reported	1 (3.6)
Domestication, socialization of dogs ^b	
Owned	25 (89.3)
Pet, farm, or yard dogs	19 (67.9)
Guard dogs	1 (3.6)
Sled dogs	7 (25.0)
Wild or stray dogs roaming in packs	6 (21.4)
Owned dogs' familiarity with victims ^{b, c}	
Belonged to or temporarily housed with victim's family	10 (35.7)
Belonged to relative, friend, or neighbor of victim's family	8 (28.6)
Unrelated	8 (28.6)
Unknown/not reported	1 (3.6)
Owned dogs' access to victim ^{b, c}	
Restrained ^d on property; unsupervised victim in dogs' area	8 (28.6)
Unrestrained on property	7 (25.0)
Restrained ^d off property; unsupervised victim in dogs' area	2 (7.1)
Unrestrained off property; wandering in packs	6 (21.4)
Unknown/not reported	3 (10.7)
Owned dogs' history of aggression ^{b, c}	
Towards people	5 (17.9)
Towards animals	2 (7.1)
No history	4 (14.3)
Unknown/not reported	14 (50.0)
Breeds (total numbers) of dogs implicated	
Reports quoting dog owner or knowledgeable authority (<i>n</i> = 48)	16 (57.1)
American Staffordshire terrier (2)	1 (3.6)
Husky, Labrador (8); husky, Siberian (2)	3 (10.7)
Rottweiler (7)	3 (10.7)
"Sled dog" (22)	4 (14.3)
Rottweiler-German shepherd crossbreed (1)	1 (3.6)

	Number ^a (%) of 28 fatalities
Other ^e (6)	6 (21.4)
Reports not quoting dog owner or knowledgeable authority ^f (14) ^g	7 (25.0)
Mixed breed/breed not specified (> 34)	7 (25.0)

^aNumber may add up to greater than a total of 28 (or respective subtotal) because dogs from more than 1 category were implicated in some attacks

^bTotal number of dogs per category has not been tabulated

^cBased on a subtotal of 25 owned dogs

^dIncludes any method used to separate dogs from people including tethering, fencing in, etc

^eRepresents 1 dog each from the following breeds: Border collie; bull mastiff; chow chow; Labrador cross; malamute; Maremma

^fPublic perception of dangerous breeds may influence breed-reporting by layperson

^gIncludes 1 or more dogs from the following breeds or their crossbreeds: chow chow, German shepherd, husky, rottweiler, Pitbull-type

Bijlage. XI

In deze tabel de aantal hondenbeten, relatief risico en de populatie honden die gehouden mogen worden per ras in Guelph, Canada (Szpakowski et al, 1989):

Breed	Total biting dogs	Licensed biting dogs	Total licensed 1986/1987	Biting rates ^d × 1000	Licensed relative risk ^e	Population attributable fraction (%) ^f
American Staff Terrier	2	1	1	1000	39.81	0.6
Duck Tolling Retriever	1	1	1	1000	39.81	0.6
St Bernard ^a	3	2	3	666	26.72	1.3
Fox Terrier ^a	2	2	6	333	13.35	1.3
Rottweiler	2	1	3	333	13.27	0.6
Kerry Blue Terrier	2	2	8	250	10.01	1.2
Jack Russell Terrier	1	1	5	200	7.96	0.5
Puli	1	1	6	166	6.63	0.5
Old English Sheepdog	4	2	18	111	4.44	1.0
Dalmatian	1	1	10	100	3.98	0.5
Am Pit Bull Terrier	1	1	10	100	3.98	0.5
Finnish Spitz	1	1	13	76	3.06	0.4
Basset Hound	3	2	31	64	2.57	0.8
Doberman Pinscher ^a	9	4	62	64	2.60	1.6
Vizsla	1	1	16	62	2.48	0.4
Malamute	2	1	16	62	2.48	0.4
Samoyed	3	3	48	62	2.50	1.2
German Shepherd ^a	26	13	258	50	2.09	4.6
Australian Shepherd	1	1	20	50	1.98	0.3
Maltese	1	1	21	47	1.89	0.3
Engl Springer Spaniel	4	3	73	41	1.64	0.8
Scottish Terrier	1	1	25	40	1.59	0.2
Border Collie	2	2	66	30	1.20	0.2
Bouvier des Flandres	2	1	34	29	1.16	0.0
Mixed ^a	96	66	2328	28	1.22	8.1
English Cocker Spaniel	5	4	165	24	0.96	-0.1 ^b
Pomeranian	1	1	44	22	0.90	-0.0
Beagle	2	2	96	20	0.82	-0.2
Yorkshire Terrier	2	1	52	19	0.76	-0.2
Labrador Retriever	9	5	266	18	0.73	-1.2
Poodle	9	8	505	15	0.60	-3.5
Lhasa Apso	2	1	69	14	0.57	-0.5
Chihuahua	1	1	70	14	0.56	-0.5
Dachshund	2	1	72	13	0.55	-0.5
Schnauzer	2	2	177	11	0.44	-1.7
Collie	3	1	115	8	0.34	-1.3
Golden Retriever	2	1	150	6	0.26	-1.9
Shih Tzu	2	1	183	5	0.21	-2.5
Siberian Husky	2	0	53	0	0.00	-0.9
Boxer ^a	2	2	0	N/A	N/A	N/A
Whippet	2	0	5	0	0	0
Bulldog	1	0	4	0	0	0
Cairn Terrier	1	0	47	0	0	0
Great Pyrenees	1	0	1	0	0	0
Welsh Corgi	1	0	29	0	0	0
Nonbiting breeds	0	0	589	0	0	-11.3
Total all breeds	224	146	5774			
Total of reported dogs	250	149				

A = De vijf rassen met de grootste populatie percentage.

B = Uit de waardes van de negatieve populatie grootte kan gesuggereerd worden dat de bijtende rassen minder vaak bijten dan gemiddeld.

C = Hoewel twee erkende bokkers werden gemeld te hebben gebeten, werden er geen erkende bokkers in Guelph geregistreerd in 1986/1987, de resultaten zijn geregistreerd als niet beschikbaar.

D = Biting rates = aantal erkende hondenrassen die betrokken waren bij hond- bijt- mens incidenten/totaal aantal per erkend ras in 1986/1987 x 1000

E = Relative risk = het percentage van de hond- bijt- mens incidenten van erkende rassen/het percentage van hond- bijt- mens incidenten van alle andere rassen.

F = Population attributable fraction (%) = het bijtpercentage van de populatie grootte.

Bijlage. XII

Aantal hond gerelateerde sterfgevallen per staat van 1979 tot 2007 in de Verenigde Staten. (Langley (2009))

<i>State</i>	<i>Rate per 10 million population</i>
Alaska	11.83
South Dakota	2.56
Idaho	2.31
New Mexico	1.83
Arkansas	1.64
South Carolina	1.52
Georgia	1.47
Arizona	1.17
Kansas	1.16
North Carolina	1.15
Delaware	1.11
Tennessee	1.08
Kentucky	1.06
Colorado	1.01
Hawaii	0.98
Alabama	0.97
Nebraska	0.90
Texas	0.87
Missouri	0.84
Washington	0.79
Oklahoma	0.78
Utah	0.77
Wyoming	0.76
Michigan	0.74
Rhode Island	0.73
Florida	0.71
Indiana	0.71
Vermont	0.65
Illinois	0.65
California	0.63
Maryland	0.61
Mississippi	0.55
Virginia	0.52
Louisiana	0.51
New Jersey	0.51
Oregon	0.48
Montana	0.44
Wisconsin	0.43
Ohio	0.40
New York	0.34
New Hampshire	0.33
Pennsylvania	0.33
Maine	0.30
Massachusetts	0.30
Iowa	0.26
Nevada	0.25
Minnesota	0.24
West Virginia	0.20
Connecticut	0.11
North Dakota	0

Bijlage. XIII

Groepen die potentieel betrokken zijn bij hondenbeet preventie in de Verenigde Staten (Beaver et al., 2001) Tabel 1:

A model program for preventing dog bites begins with assembling a local coalition. Wide representation of community views on the coalition helps ensure sufficient input and community acceptance of the program. Key players include:	
?	animal control officials
?	attorneys, judges
?	business sector (eg, local business leaders, insurance companies, pet stores)
?	dog breeders and trainers
?	educational system (eg, schools, parent-teacher organizations)
?	health departments and public health associations
?	humane societies
?	human healthcare providers and associations (eg, nurses, pediatricians, community health centers, emergency medical service and ambulance companies, health maintenance organizations, hospitals, managed care organizations, medical associations, medical examiners' and coroners' offices, schools of medicine and public health, trauma centers)
?	kennel clubs, dog clubs, assistance dog organizations
?	law enforcement agencies
?	local government officials
?	media
?	occupational safety organizations, agencies, and groups (eg, firefighters, meter readers)
?	veterinary care providers and associations, allied staff, clinics, schools of veterinary medicine and veterinary technology
?	volunteer nonprofit organizations (eg, boy/girl scouts; various "Y"s; 4-H clubs; chapters of the American Red Cross, Safe Kids, National Safety Council, and National Fire Protection Association; foundations; United Way; and civic groups (Kiwanis, Rotary))
?	other groups (eg, sports recreation clubs [joggers, bicyclists], automobile clubs, extension offices)

Aanbevolen gegevenselementen voor meldingen van hondenbeten. Tabel 2:

Data element	Comment	Data element	Comment
Notifications of dog attacks on humans . . .	A card or telephone report to be submitted by those providing care to the human victim	Dog information	
Name of victim		Name	
Address of victim		Breed	Indicate by whose designation (eg, owner report, animal control officer, law enforcement officer). This is important if breed data are to be interpreted.
Telephone (home and work)		Sex	
Parent contact information (if a minor)		Age	
Incident date and time		Weight	
Reported to whom		Reproductive status	
Date and time of report		Name of veterinarian	
Notifications of dog attacks on animals . . .	A card or telephone report to be submitted by those providing care to the animal victim	Rabies vaccination date	
Owner of victim		Rabies tag number	
Type of victim		License number	
Address of owner		Microchip number	
Telephone (home and work)		Degree of confinement	Identifying different forms of confinement (eg, chaining, tethering, electronic fence) is important if risk associated with these practices is to be assessed.
Incident date and time		at time of bite	
Name and address of owner or custodian of attacking dog		Prior incidents	
Reported to whom		Obedience training	
Date and time of report		Circumstances of the bite	
For animal control investigations		Victim account	
Agency information		Owner's account	
Case number		Witness account	
Report date and time		(contact information)	
Incident date and time		Number of dogs involved	Attacks by multiple dogs may account for 20 to 30% of incidents. Forms for these animals could be given case numbers with a special designation (eg, 123A, 123B).
Who reported the case			
Report received by			
Location of incident			
Victim information			
Name			
Breed (if animal)			
Age and date of birth			
Sex			
Address			
Telephone (home and work)			
Parent contact information (if minor)			
Rabies immunization status (if animal)			
Owner information			
Name			
Age and date of birth			
Sex			
Address			
Telephone (home and work)			
		Injury information	
		Location of injury	
		Nature of injury	
		Severity of injury	
		Animal disposition	
		Quarantine location	
		Date of quarantine	
		Date to be released	
		Quarantined by	
		Euthanatized	

Vrijgegeven model van de wetgeving voor de identificatie en de regulering van "gevaarlijke" honden:

A. Actions allowed by authorized persons prior to hearing

1. If any dog shall attack a person or domestic animal who was peaceably conducting himself in any place where he may lawfully be, any person, for the purpose preventing imminent injury or further injury, may use such force as is required to stop the attack.
2. A police officer or peace officer acting pursuant to his statutory duties may, where the threat of serious injury to a person or domestic animal is imminent and unjustified, use such force as is required to prevent such injury.

B. Definitions

1.
 - a. "Dangerous dog" means any dog which without justification attacks a person or domestic animal causing physical injury or death, or behaves in a manner that a reasonable person would believe poses an unjustified imminent threat of serious injury or death to one or more persons or domestic animals. A dog's breed shall not be considered in determining whether or not it is "dangerous." Further,
 - b. No dog may be declared "dangerous"
 - i. If the dog was protecting or defending a person within the immediate vicinity of the dog from an attack or assault;
 - ii. If at the time the person was committing a crime or offense upon the property of the owner, or custodian, of the dog;
 - iii. If the person was teasing, tormenting, abusing or assaulting the dog, or in the past had teased, tormented, abused or assaulted the dog;
 - iv. If the dog was attacked or menaced by the domestic animal, or the domestic animal was on the property of the owner, or custodian, of the dog;
 - v. If the dog was responding to pain or injury, or protecting itself, its kennels or its offspring;
 - vi. If the person or domestic animal was disturbing the dog's natural functions such as sleeping or eating.
 - vii. Neither growling nor barking, nor both, shall alone constitute grounds upon which to find a dog to be "dangerous."
2. "Attack" means aggressive physical contact initiated by the dog.
3. "Serious injury" means any physical injury consisting of broken bones or a permanently disfiguring laceration requiring either multiple stitches or cosmetic surgery.
4. "Domestic animal" means any animal commonly kept as a pet in family households in the United States, including, but not limited to dogs, cats, guinea pigs, rabbits and hamsters; and any animals commonly kept for companion or commercial purposes.

C. Hearing procedure

1. Any person may make a complaint of an alleged "dangerous" dog as that term is defined herein to a police officer or peace officer of the appropriate municipality. Such officers shall immediately inform the complainant of his right to commence a proceeding provided for in Paragraph 2, immediately below, and, if there is reason to believe the dog is a "dangerous" dog, the officer shall forthwith commence such proceeding himself.
2. Any person may, and any police officer, or peace officer acting within the scope of his statutory duties, shall make a complaint under oath or affirmation of an alleged dangerous" dog as that term is defined herein to any municipal judge or justice. Thereupon, the judge or justice, or hearing panel

subject to judicial review, shall immediately determine if there is probable cause to believe the dog is a “dangerous” dog and, if so, shall issue an order to any police officer or peace officer pursuant to his statutory duties or animal control officer directing such officer to immediately seize such dog and hold same pending judicial determination as herein provided. Whether or not the judge or justice, or hearing panel subject to judicial review, finds there is probable cause for such seizure, he shall, within five (5) days and upon written notice of not less than three (3) days to the owner of the dog, hold a hearing on the complaint.

D. Where a dog is determined pursuant to clear and convincing evidence at a duly constituted hearing to be “dangerous,” the judge or justice, or hearing panel subject to judicial review, shall require the owner of said animal to register such animal (with the appropriate Health Department or animal control facility), and to provide prompt notification to (the appropriate Health Department or animal control facility) of any changes in the ownership of the animal; names, addresses and telephone numbers of new owners; any change in the health status of the animal; any further instances of attack; any claims made or lawsuits brought as a result of further instances of attack; the death of the animal. In addition, the judge or justice, or hearing panel subject to judicial review, may require any or all of the following, but items 5, 6 and 11, or any one of them, may only be imposed where there has been serious injury to a person.

1. Indoors, when not alone, the dog be under the control of a person eighteen (18) years or older. (Provisions for the dog to be outdoors must also be made.)
2. Outdoors and unattended, the dog be kept within a locked fenced area from which it cannot escape.
3. When outdoors the dog must be attended and kept within a fenced area from which it cannot escape.
4. When outdoors the dog must be attended and kept on a leash no longer than six (6) feet and under the control of a person eighteen (18) years of age or older.
5. When outdoors the dog must be attended and muzzled. Such muzzle shall not cause injury to the dog or interfere with its vision or respiration but shall prevent it from biting any person or animal.
6. Outdoors and unattended, the dog must be confined to an escape-proof kennel of the following description:
 - a. Such kennel shall allow the dog to stand normally and without restriction, and shall be at least two and one half (2.5) times the length of the dog, and shall protect the dog from the elements.
 - b. Fencing materials shall not have openings with a diameter of more than two (2) inches, and in the case of wooden fences, the gaps shall not be more than two (2) inches.
 - c. Any gates within such kennel or structure shall be lockable and of such design as to prevent the entry of children or the escape of the animal, and when the dog is confined to such kennel and unattended such locks shall be kept locked.
 - d. The kennel may be required to have double exterior walls to prevent the insertion of fingers, hands or other objects.
7. Placement of a sign or signs of a description and in places directed by the judge or justice, advising the public of the presence and tendencies of said animal.
8. Attendance by the dog and its owner/custodian at training sessions conducted by a certified applied animal behaviorist, board certified veterinary behaviorist or other recognized expert in the field and completion of training or any other treatment as deemed appropriate by such expert. The owners of the dog shall be responsible for all costs associated with the evaluation and training ordered under this section.
9. Neutering or spaying of the dog at the owner’s expense, unless medically contraindicated.
10. That the dog be permanently identified by tattooing or by injecting an identification microchip, using standard veterinary procedures and practices, identification number and the identification of the person performing the procedure to be registered with the (appropriate health department or animal control facility) as indicated above.
11. The procurement of liability insurance in an amount to be determined by

the judge or justice, but in no case in an amount of less than fifty thousand dollars (\$50,000), covering the medical and or veterinary costs resulting from future actions of the dog (a determination of liability shall be made in accordance with the laws of the jurisdiction). This condition may not be imposed if it is shown that no such insurance is available for a reasonable premium.

12. If any of the above conditions ordered by a judge or justice, or hearing panel subject to judicial review, are not complied with, the owner shall be subject to a fine of not more than ten thousand dollars (\$10,000).

13. If a further incident of attack occurs under such circumstances that the dog, after a hearing as described above, is determined to be a “dangerous” dog, the judge or justice, or hearing panel subject to judicial review, may impose or reimpose any applicable directives listed above; additionally, humane destruction of the dog may be ordered, but only where the further incident involves serious injury to a person.

Bijlage. XIV

Resultaten van diverse studies hond- bijt- mens incidenten per land. Met hondenrassen erbij benoemd die de meeste incidenten hebben begaan. (American Veterinary Medical Association, 2012)

Period	Data Source	N	Country	Top Two Breeds Identified
1971	US Dept. Health	843	United States (VA)	mixed breed German Shepherd Dog

1973-1976	US Dept. Health	2618	United States (AL)	German Shepherd Dog Collie
1979-1982	Health Dept. Severe attacks	16	United States (SC)	pit bull type Saint Bernard
1981-1983	US Reservations	772	United States	mixed breed unspecified pedigree

1979-1998	Fatalities	27	United States	pitt bull type Rottweiler
1989	Hospital records	168	United States	German Shepherd Dog pit bull type

1991	Animal control records	357	United States	German Shepherd Dog Chow Chow
------	---------------------------	-----	---------------	----------------------------------

1989-1996	Hospital records	1109	United States (CA)	pit bull type German shepherd
1990-2007	Fatalities	28	Canada	mixed breed husky "sled dog"
1995	Patients receiving rabies post-exposure prophylaxis	~8000	United States (PA)	German Shepherd Dog mixed breed

1996	Hospital records	1916	Australia	German Shepherd Dog Bull Terrier
1995-1997	Animal control	?	United States	pit bull type Chow Chow
1997	Hospital records	385	Canada	German Shepherd Dog Cocker Spaniel
1998-2002	Hospital records	72	Canada	Rottweiler German Shepherd Dog

Bijlage. XV

Companion animals act 1998.

PART 2 - compulsory identification and registration of **companion animals**

- 8. Identification required from 12 weeks of age and before sale
- 9. Registration required from age 6 months
- 10. Regulations may require registration
- 10A. (Repealed)
- 10B. Notice requiring companion animal to be registered
- 11. Owner required to notify certain changes and events
- 11A. Duties of councils in relation to companion animals killed by traffic

PART 3 - RESPONSIBILITIES FOR CONTROL OF DOGS

Division 1 - General responsibilities

- 12. Dog to wear collar and tag
- 12A. Preventing dog from escaping
- 13. Responsibilities while dog in public place
- 14. Dogs prohibited in some public places
- 14A. Dogs not prohibited in outdoor dining areas in certain circumstances
- 15. Greyhounds and other breeds to be muzzled
- 16. Offences where dog attacks person or animal
- 17. Dog must not be encouraged to attack
- 18. Dog that has attacked or bitten may be secured or seized
- 19. (Repealed)
- 20. Dogs defecating in public place
- 21, 21A. (Renumbered)
- 22. Action to protect persons and property against dogs
- 23. Disqualification from owning or being in charge of dog
- 24. Appeal against disqualification from owning or being in charge of dog

Division 2 - Liability for injury or death caused by dog

- 25. Liability for injury to person or damage to personal property
- 26. Continuation of liability when person dies from dog attack
- 27. Liability for injury to animal
- 28. Contributory negligence

PART 4 - RESPONSIBILITIES FOR CONTROL OF CATS

- 29. Cats must have form of identification
- 30. Cats prohibited in some public places
- 31. Nuisance cats
- 31A. Procedure for issuing nuisance cat order
- 32. Action to protect persons and animals against cats

PART 5 - SPECIAL PROVISIONS RELATING TO CONTROL OF DOGS

Division 1A - Nuisance dogs

- 32A. Nuisance dogs

32B. Procedure for issuing nuisance dog order

Division 1 - Declarations relating to **dangerous** and **menacing dogs**

- 33. Meaning of “dangerous”
- 33A. Meaning of “menacing” and “menacing breed or kind of dog”
- 34. Authorised officer may declare dog to be dangerous dog or menacing dog
- 35. Owner to be notified of proposed declaration
- 36. Obligations of owner when notified of proposed declaration
- 37. Authorised officer must consider dog owner’s objections
- 38. Authorised officer to notify dog owner of decision and consequences
- 39. Council can revoke declaration
- 40. Director-General to be notified of making or revocation of declaration
- 41. Appeal to Local Court regarding dangerous dog declarations
- 42. Determination of appeals by Local Court
- 43. (Repealed)

Division 4 - Responsibilities of owners of dangerous or menacing dogs

- 51. Owner of dangerous or menacing dog must comply with control requirements
- 52. Dangerous or menacing dog may be seized if control requirements not complied with
- 52A. Prohibition on selling dangerous or menacing dog or proposed dangerous or menacing dog
- 52B. Prohibition on accepting ownership of dangerous or menacing dog or proposed dangerous or menacing dog
- 53. Inconsistency with agreements
- 54. Civil liability of owner of dangerous or menacing dog

Division 5 - Special restrictions for other dogs

- 55. Interpretation
- 56. Owner of restricted dog must comply with control requirements
- 57. Restricted dog may be seized if control requirements not complied with
- 57A. Prohibition on selling restricted dog or proposed restricted dog
- 57B. Prohibition on accepting ownership of restricted dog or proposed restricted dog
- 57C. Prohibition on breeding restricted dog or proposed restricted dog
- 57D. Declared restricted dogs may be seized and destroyed after transition period
- 58. Civil liability of owner of restricted dog

Division 6 - Declaration of dogs as restricted dogs

- 58A. Notice of intention to declare dog to be restricted dog
- 58B. Obligations of owner when notified of proposed restricted dog declaration
- 58C. Authorised officer may declare dog to be restricted dog
- 58D. Authorised officer to notify dog owner of decision and consequences
- 58DA. Director-General to be notified of making or revocation of declaration
- 58E. Protection from liability of assessors
- 58F. Persons authorised to provide certain information to councils

Division 7 - Other provisions relating to **dangerous, menacing** and **restricted dogs**

- 58G. Power to seize and destroy dangerous, menacing or restricted dog in certain circumstances
- 58H. Certificate of compliance required for dangerous and restricted dog enclosures
- 58I. Miscellaneous provisions relating to declarations.

Bijlage. XVI

Percentage Nederlandse hond- bijt- mens slachtoffers en hun mening ten aanzien van een aantal preventieve maatregelen, naar slachtoffer en eigenaar van de hond. (Schellart et al, 1998)

Tabel 5 **Percentage slachtoffers en hun mening ten aanzien van een aantal preventieve maatregelen, naar slachtoffer en eigenaar van de hond.**

Preventieve maatregelen	Slachtoffer is eigenaar v.d. hond			Slachtoffer is niet eigenaar v.d hond		
	Heel effectief	Weinig effectief	Niet effectief	Heel effectief	Weinig effectief	Niet effectief
Verplicht muilkorven van agressieve honden	80	15	5	68	23	9
Voorlichting aan het publiek verbeteren	68	24	7	62	26	12
Verplicht volgen van een gehoorzaamheidstraining voor agresieve honden	54	29	17	58	26	16
Verbod op het houden van agressieve honden	62	28	10	60	22	18
Het afmaken van agressieve honden	59	24	16	59	24	17
Identificatie en registratie van honden met bepaalde kenmerken	59	15	26	52	36	12
Het invoeren van een agressietest voor honden	58	26	16	36	39	24